Johan Veenstra

Mit et waeter veur de dokter

verhaelen

Johan Veenstra

Mit et waeter veur de dokter

verhaelen

Disse uutgifte wodde wat de centeraosie angaot mit meugelik maekt deur een subsidie van de perveensie Frieslaand.

SSR-152

Niks uut disse uutgifte mag opni'j drokt en/of eupenbaor maekt wodden op wat veur meniere dan ok, zonder dat daor van teveuren schriftelik goedvienen veur geven is.
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author.

© 2012 Johan Veenstra, Ni'jhooltpae
omslag: Sijtze Veldema/Stilet Vormgeving, Dwingel
DTP: Trijnie Telkamp, Kiel Windeweer
drok: Banda, Et Vene

ISBN: 978-90-6466-164-8

www.stellingwarfs.nl
www.stellingplus.nl
www.johan-veenstra.nl

Boeken van Johan Veenstra

Wilde gaanzen, verhaelen en riempies, 1974
Fluitekruud, verhaelen, 1977
As de wilde roze bluuit, gedichten, 1979
Een vlinder van zulver, roman, 1981
Naachs goelen de honnen, roman, 1984
Lamert en Lutske, verhaelen, 1987
De toren van De Lichtmis, gedichten, 1988
Lamert, Lutske en Doerak, verhaelen, 1990
Stellingwarver Stiekelstokkies, radiovertellegies, 1991
De boot naor Valhöll, verhaelen, 1992
Stellingwarver Stiekelstokkies 2, radiovertellegies, 1993
Sletel parredies, gedichten, 1994
Stellingwarver Stiekelstokkies 3, radiovertellegies, 1995
Een meenske is gien eerpel, verhaelen, 1997
Verrassend Stellingwarfs, vertaelings, 1998
Toegift, roman 1999
Winterlaand, gedichten, 2001
Wonder boven wonder, volksverhaelen, 2002
De wereld is gek, verhaelen 2004
Een brogge van glas, roman, 2006
Longerlaand, gedichten, 2007 (tegere mit Peter Hiemstra)
Et geheim van de wiend, roman, 2009
Laandschop, gedichten, 2009 (tegere mit Peter Hiemstra)
Mit et waeter veur de dokter, verhaelen, 2012

Beautyfarm

Van verens kon 'k al wel zien dat d'r niet vule fleur in Minne zat, doe die et pad deur de bos daelekwam.

'Ie kieken toe as hej' je laeste kruut verscheuten,' zee ik, doe hi'j vlakbi'j me was. 'Toch gien ongemakken en zwaorigheden?'

Minne keek me somber an.

'Ik hebbe vannaacht naost een aandere vrouw op bedde legen.'

Hi'j keek nog somberder.

'En dat het Wietske ontdekt en die het je vervolgens de straote opschopt?'

Minne schuddekopte.

'De oolde Wietske bestaot niet meer.'

Minne zag da'k et niet hielemaole vatte.

'Et komt deur die plattelaansvrouwluden, die stoken mekeer op. Ze zien vanzels alderhaande idiote dingen op 'e tillevisie en dan willen ze dat zels ok, want ze bin oe zo benauwd dat ze veur oolderwetse siepeltrienen anzien wodden. Dat we zatten vleden weke op een middag krek an de stamppot zoerkool, doe Wietske inienend zee dat ze mit een koppeltien vrouwluden naor een beautyfarm toe zol. Et woord allienig al: beautyfarm... Argens in de buurt van Zwolle. Hollaanders vanzels die daor een oold boerespullegien opkocht hebben en veur grof geld ooldere vrouwluden besjachelen deur die veur te spiegelen dat ze d'r weer jongemeiden van maeken kunnen. Et was allienig mar veur de poelegrap, zee Wietske. Dat ze het eregister een panne snet in veuren kookt en zi'j gistermorgen mit die vrouwluden op 'e rittel en ikke tussen de middag an de snet en de pizza.'

Minne keek me es op-en-daele an.

'Ik zie ze morgens nog et pattien oflopen. Mien oolde Wietske mit et haor op een rulegien. En doe kwam ze gisteraovend weeromme...'

'En doe hadde ze et haor niet meer op een rulegien?'

'Ik hadde eerst niet iens in de gaten dat et Wietske was. Ongeleugen waor. Ik zat krek mit een bod snet en een halve pizza veur de tillevisie en hadde niet iens murken dat ze veur 't huus bi'j ien van die vrouwluden uut de auto stapt was. Mar doe zag ik inienend mit een zwink een vrommes veur et ziedraem langesgaon. En ik mag doodvalen, mar ik zag niet dat ze 't was. Ik docht dat d'r iene mit negosie bi'j de diek was. Want ja, ze lopen je om disse tied de deure plat: bloembollen van de voetbalklub, ziepe van de kleuterschoele, kelenders van weer wat aanders en dan ok nog dat volk mit krojen vol Stellingwarver boeken. Dat ik dochte: dit zal ok wel weer zoe'n hutsjeflut wezen die me wat ansmeren wil. Dat ikke overaende. Was 't Wietske! Ik kwam heur in et aachterhuus integen, ze stonk een ure in de wiend en et haorrulegien was vot. Ze hadden heur daor in de buurt van Zwolle een beste tippe van 't haor offiekt, dat ze zag d'r uut as een kiepe die krek plokt is.'

'Mar dat hej' niet zegd.'

'Nee, ik bin wel wiezer. Aj' et huweliksbotien een betien drievende holen willen, kuj' de waorhied niet altied zeggen.'

Minne schuddekopte nog es.

'En een flut smurrie om de kop! Et gezicht glom heur as een honnekeutel in de maoneschien. En stinken dat goed! En dan ok nog van die varverommel op 'e lippen en om de ogen henne. Ik hadde heur haost et aanrechtdoekien geven en zegd van: Zoj' je niet even ofrossen, mien maegd? Mar dan ha'k spul had. Hoe vien ie me? vreug ze. Ze zeggen allemaole da'k d'r wel tien jaor jonger uutzie. Dat doe he'k mar zegd da'k dat ok vun. Grote lafbek da'k bin! Ondertied he'k de halfkoolde snet en de halve pizza behaffeld en Wietske dee niks aanders as mit et gat veur de spiegel staon te dri'jen en te bekketrekken.'

Minne keek me doodongelokkig an.

'En vannaacht was 't dus krek as lag ik bi'j een aander vrommes op bedde. Et vuulde verdikkeme as da'k mien eigen Wietske mit een aander wief bedonderde. En dat vuulde mal, want ik hebbe eerlik waor nog nooit buten de pot pist. Oons hiele trouwen niet. Ik zal vermoedelik wel ien van de weinige kerels wezen die zoks nog nooit daon het. Al... hadde et wel een keer kund.'

Hi'j glimkte een betien.

'Zo...'

Minne begon te fluusteren al was d'r in de veerste veerte gieniene te bekennen die oons heuren kunnen zol.

'We hebben hier ommes een schoffien een Hollaans praotend wiefien in de harbarg zitten had. Hielemaole gien onsjoeg dinkien. En die keek me algedurig verhipte glundig an a'k daor mit een stel kerels an 't biljatten was, dat ik hadde best wel in de gaten dat die argens verlet van hadde. En a'k echt eerlik bin, dan hadde ik d'r ok wel verlet van. Dat is vanzels niet aorig, want Wietske is een best wief. Mar ze het in et verleden wel es toeschieteliker west, dat ik hebbe serieus in me ommegaon laoten en gao een keer mit dat jonk an de slinger. Ik bin now ienkeer nog een gezonde kerel wat dat anbelangt.'

'Ja.'

'Mar even laeter wodde 'k geweer dat ze meerdere kerels bi'j heur op 't rikke hadde en doe was 't me in ien keer over. Dat aachterof bekeken bin 'k bliksemse bliede da'k niet veur dat waegenloopse geval deur de kni'jen gaon bin.'

Et was even stille.

'Ie heuren wel es dat ze in zoe'n beautyfarm ok overtollig vet votzoegen en dat ze de boel oprekken, zodat die vrouwluden weer strak in 't vel zitten. Mar dat hebben ze bi'j Wietske niet daon.'

'Nee?'

'Nee, doe Wietske vannaacht diepe in de soeze was, he'k et dekbedde even optild en heur mit de buuslanteern onder 't naachtjak keken.'

'En?'

'Daor was niks te redden,' zee Minne, 'de naevel zat nog op 't zelde plak.'

Begraffenispakkies

'Aj' over de zestig binnen koj' zo staorigan op een verkeerde leeftied,' zee Kobe. 'En daor kuj' wel veur votkroepen willen, mar et is de bittere waorhied. Dat ie kun zoks mar beter onder ogen zien en je op 'e dood veurbereiden, zodaj' d'r klaor veur binnen as 't d'r an toe is.'

Ik was even mit Kobe in huus lopen, doe 'k om centen veur de iesklub bi'j heur an de deure kwam. In de kaemer hongen twie splinterni'je, donkere pakkies. De prieskaorties zatten d'r nog an. Kobe zag da'k d'r naor keek.

'Die he'k vandemorgen van De Gediek haeld, want ik kon in Wolvege niet slaegen. Et bin nogal dure pakkies, mar de twiede ha'k veur de helte van de pries. En dan was 't nog best priezig, mar waoromme zuj' op oonze leeftied nog een flut centen overholen? We kun et pensioen bi'j lange nao niet op.'

'Ze bin een betien an de donkere kaant.'

Ik wees naor de pakkies.

'Ze bin veur begraffenissen,' zee Kobe. 'Et zal wel oolderwets wezen, mar ik wil netties naor een begraffenis kunnen. Aj' zien hoe et volk d'r vandaege-de-dag bi'jlopt! Dat jongvolk sjouwt gewoon in een spiekerbroek en een oolde, raffelige trui aachter de kiste an. Et kan bliekber allemaole niks meer schelen. A'k dat zie, daenk ik wel es: moet dat now zo? Hebben die gien oolden die daor wat van zeggen kunnen? Mar goed, ik zal op dat punt wel oolderwets wezen, mar zo bin wi'j vroeger now ienkeer opbrocht.'

'Mar is twie pakkies niet wat te vule van 't goeie? Ie kun d'r mar iene toegeliekertied an.'

'Jan en ik kommen allebeide uut een grote huusholing. Jan het zeuven breurs en zusters boven him en ikke zesse.'

'Blinder!'

'Ja, dat haj' vroeger zo. In een tied van krapte hebben de meensken grote huusholings. Ondaanks de aarmoede wil et jon-

gen anzetten bliekber altied wel. En ze bin d'r allemaole nog, de zwaogers en snaorskes ok.'

'Dat is biezunder.'

'Dat docht ik ok. Dan maj' niet klaegen. D'r bin niet een protte femilies, die op oonze leeftied nog zo voltallig binnen. Mar zoas oonze mem indertied al zee: D'r is nog nooit iene overbleven. En dat zal oons ok wel niet lokken. Niet da'k et niet perberen zal, heur, ik zal de man mit de zende zolange a'k mar kan uut de wege perberen te gaon. Mar die oolde gniezerd krigt alleman op et laeste bi'j de vodden. Maek d'r mar staot op dat die eerdaegs reddag holen gaot. Dat ik zee laestdaegs zo tegen Jan: Ik kope me alvast een peer nette begraffenispakkies, want et zal ien disser daegen wel es een keer losgaon. Dan bin 'k d'r in ieder geval klaor veur en komt de dood me niet over 't mad. En a'k d'r drekt twieje kope he'k mitien wat verschiet. Want om altied mit etzelde an op een begraffenis te kommen, dat wi'k niet. Dat zodoende.'

'Ik snappe et.'

'Ik hadde Jan eins ok een peer ni'je pakken toe wild, mar die wol niet. Die man is toch zo min te rissen en mit naor een winkel te kriegen. Vroeger koj' gewoon een peer pakken van Bouwhuus mit naor huus kriegen en passe ze daor, mar zoks doen de winkelmannen van tegenwoordig niet meer. Mar now is 't mit een man vanzels ok wat aanders. Een vrouw moet wat vaeker wat ni'js hebben wil ze d'r goed uutzien blieven. En ik zee dus ok tegen Jan: We kommen zo staorigan op een verkeerde leeftied, mien jonge. De hiele reutemeteut is d'r now nog, mar gao d'r mar vanuut dat de eersten d'r dommiet bi'j weg beginnen te roegelen. Ie zullen et zien: et is aanst krek as d'r een foele haaststorm deur een boom gaot, daor et blad van zowat an 't ofvalen toe is. We moe'n straks van de iene begraffenis of kremaosie naor de aandere, dat ik maeke alvast mar toerissinge veurdat de grote finale uut aende zet. Ie moe'n overal betied klaor veur wezen. Is 't waor of niet?'

'Ja, dat is zo.'

'Neem Jan zien ooldste breur. Daor is 't vlogste aorig of. Die slinterbille kan haost niet meer van 't stee kommen. Hi'j het de rek uut de longen, dat d'r zit zowat gien wezen meer in. Dat zeg

mar es hoelange zoks nog duurt. We kun zo op een dag een reer bericht kriegen. En een aandere breur het al es een malle zet had. Een lichte beroerte. En dat is wel weer aorig beteerd, mar zoe'n iene kan ok zomar een tebekslag kriegen. Dat d'r dan nog een zet overhenne komt. Zoks wil nog wel es mit dat soort dingen. En de zuster die daor onder komt is al zoe'n ramplesant. Wat is me dat een zielig hopien meenske. Aj' zien wat as die veur medesienen krigt... Ie zollen d'r ziek van wodden! Nuum me een ziekte op en Aoltien het et. Heur man is trouwens krek zoe'n zwak possien. Ik snappe niet dat die nog zolange op heurzels blieven kunnen, mar et gaot vanzels an een dag toe. Mien ooldste zuster kuj' trouwens niet rekenen. Die het heur hiele leven niks aanders daon as knarpen en piepen. Ie zullen zien dat die oons allemaole overleeft. Ze zit elke weke steevaaste een keer bi'j de dokter. Ze is toch zo allemachtige zeerkel, ze vuult altied van alles. En ze kikt naor al die pergrammes over ziekten en ongemakken op 'e tillevisie. Dat ik zal mar zeggen: as d'r zoe'n pergramme op west het, zit oonze Rie aanderemorgens bi'j de dokter. Ik hebbe al es tegen heur zegd: Doe mar een podde in de broek, dat dee oons heit vroeger tegen de rimmetiek. Mar goed, vandezoemer bin zi'j en Baoke nog veertien daegen mit een bus vol volk op vekaansie naor et Lago Maggiore west. Dan heur ie ze niet, zegt Baoke. Mar de dokter belde mi'j an 't aende van heur vekaansie wel op. Now he'k jow zuster al zowat veertien daegen niet zien, Kobe, zee hi'j, dat ik wol d'r es even naor vernemen hoe as 't mit heur is. Ze is toch niet ziek?'

Ik gnees.

'Is 't niet wat? Ie zullen zien dat et die ontkomt as ze doodgaot.'

Kobe streek es mit de haand over de beide pakkies henne.

'Soms kuj' toch zo tevreden mit een ankoop wezen. Ze staon me geweldig, zee de verkoopster. Et maekt me zuver jonger, dat zee ze ok. Dat ik hope mar da'k d'r een protte plezier van hebben mag en da'k ze gauw es an hebben kan!'

Bloempies

'Marie is een best wief,' zee Pieter, 'mar bi'jtieden slimme lastig om bi'j te wezen en mit omme te gaon. Ze is gister opbrocht deur zes pelisies.'

Ik was mit Pieter an de praot slingerd, doe 'k him veur bi'j de weg in et laand bi'j de schaopen zag en him daor fielseteerde mit al weer een kleinkiend.

'Ze floepen d'r bi'j oonze Willie zomar uut,' zee Pieter. 'Dit is de vierde al, dat ik hebbe tegen Koert, die man van heur, zegd dat hi'j d'r now mar een touwgien ommehenne doen moet. Mar gister biwwe dus naor Nijmegen west om et kleine ding te bekieken en op 'e weerommereize is Marie dus opbrocht deur die koppel pelisies.'

'Dan hadde ze grif hiel wat op heur geweten, aanders komt et halve pelisiekörps niet in 't spier.'

'Et kwam allemaole omdat ze zo gek op bloempies is.'

'Bloempies?'

'Ze wet alles van bloeme- en plaanteboel of en is geregeld an de zwarf mit een fluttien volk en dan pluzen ze een hoeke laand nao op bepaolde grössies en zo. Et is me een raodsel wat ze d'r an vint, mar toe dan mar. Laot Marie mar in een lappe onlaand ommekroepen. Alles is beter as die vrouwluden die mienen dat ze d'r zo neudig tien jaor jonger uutzien moeten en heur daoromme in de smurrie en de menie zetten. En as ze dan et ien of aander onooglik grössien vunnen hebben, dat niet vule meer veurkomt, is ze hielendal uut de schroeven. En d'r mar over vertellen! Ik hebbe aorig liever dat ze d'r wat meer acht op geft dat heur de eerpels niet anbranen, want dat wil dan nog wel es misgaon.'

'Mar et is toch aorig dat ze zoe'n liefhebberi'je het en d'r zovule van wet.'

'Ae jaowel, mar ze mag zo graeg heuren laoten dat ze d'r een protte van wet. En mar mit naemen in 't Latien ommestri'jen om indrok te maeken, want daor gaot et vanzels omme. Now, da's an

mi'j niet besteed, ze kan me wat dat anbelangt van alles wel wiesmaeken. Ik weet et toch niet. Awwe op een mooie veurjaorsaovend butendeure onder de vleerpolle zitten, kan ze zomar inienend zeggen van: Pieter, wat rokt de sambucus nigra weer lekker.'

'Dat is etzelde as vleer?'

'Ja,' zee Pieter, 'dat wee'k zo staorigan dus al. Meens, zeg toch gewoon van vleer, daenk ik dan. Mar och, elke gek het zien gebrek. Ik kan je alle winners van de Ronde van Frankriek deur de jaoren henne wel opsommen, mar dat is vanzels ok een ofwieking.'

'Mar die pelisies...'

Pieter keek me an as wol hi'j zeggen: Kalm an, ie moe'n me niet zo opjaegen.

'Dat komt now,' zee hi'j. 'We weren gister dus naor Nijmegen west en bekiek daore de ni'jste naozaot. Et is me vergeten waor et percies was, mar we hadden op 'e weerommereize nog gien grote tippe reden, doe et Marie inienend in 't zin kwam dat ze een ijsko hebben wol. Dat ik nam de ofslag naor zoe'n bezinestesjon daor ze alderhaande vreteri'je en slikkeri'je te koop hebben. Wawwe halverwege die ofslag, doe raosde Marie inienend van: Stop, Pieter, stop! Ik schrok me dood. En ze scheurde me d'r ok nog bi'j an de aarm omme. Wat is d'r toch an? raosde ik weeromme. We kun hier niet zomar stoppen, meenske, d'r ridt iene vlak aachter oons. En raom me niet zo an de huud omme, dommiet kan 'k de boel niet in de macht holen en krie'we de malste ongelokken. Wat is d'r toch te redden? De agrimonia eupatoria, Pieter. Ik miende echt da'k die an de aandere kaant van de vangreel staon zag. Hoge staelen mit gele bloemen. Ik lope votdaolik weeromme, zee ze, doe we op et parkeerplak bi'j et bezinestesjon stonnen. Now en dan hool ie Marie nog mit gien zeuven peerden in bedwang. As die wat in de kop het, het ze 't niet argens aanders zitten. Ze was al vot veurda'k d'r arg in hadde. Daor maj' niet lopen, reup ik nog, mar ze dee krek as heurde ze me niet. As een hadleerse hond toffelde ze de ofslag of. D'r toette ok al een auto naor heur. En even veerderop klom ze over de vangreel en zi'j de baarm in naor die biezundere bloemen toe. En doe kwam d'r dus een pelisieauto an.'

Pieter keek zuver nog raodeloos toe.

'En ie snappen niet hoe hadde as 't kan, mar in een ommedri'j weren d'r drie pelisieauto's en zes pelisies en die hebben Marie doe aachter de vangreel weghaeld. Now, dan bi'j' mooi gesjochten. Ze mos zeggen wie ze was. Marie van Pieter Deems, zee ze. Mar dat kon ze niet bewiezen, want ik hadde de pepiereboel in de auto. En zi'j mar uutleggen dat ze een zeldzeme bloeme vunnen hadde: de agrimonia eupatoria. Kiek, daor staot hi'j, zee ze tegen de pelisies. Hoge staelen mit gele bloemen. Die pelisies dochten vanzels dat ze mit een gek te doen hadden en wollen heur in ien van de auto's stoppen. En Marie heur mar verweren en mar naor mi'j wiezen. Dat doe kwammen ze op et laeste toch naor mi'j toe. As ik bi'j de vrouw heurde die d'r zokke vremde woorden uutbraokte?'

'En ie konnen heur uut de droom helpen?'

'Ik kon d'r borg veur staon dat ze de waorhied zegd hadde. Mar et kostte muuite om heur mit naor huus te kriegen. Leg et ok allemaole mar es uut. Een vrouw die over de vangreel van de snelweg klimt op zuuk naor bloempies en daor heur ie dan as man bi'j. Ik schaemde me dood. Now, op et laeste geleufden ze oons, nao wat henne-en-weer bellen, toch. En doe dee dus blieken dat d'r vlakbi'j iene ontsnapt was uut een inrichting. Een vrommes mit etzelde pestuur as Marie. En ze hadden in eerste instaansie dus docht dat Marie die ontsnapte vrouw was. Ien van de pelisies gaf heur nog een schrebering, tikte doe an de pette en zee tegen mi'j da'k in 't vervolg beter op heur passen mos.'

'Dat is dus nog krek goed beteerd.'

'Ja,' zee Pieter, 'veur 't zelde geld hadde Marie now in een gesticht zeten.'

'Dat was een mal spul west.'

'Och,' zee Pieter, 'de eerste weken ha'k me wel vermaekt mit de Tour de France, mar daor komt ok een keer een aende an. En ik zitte ankem meitied liever toch mar niet allienig onder de sambucus nigra.'

Briefies

'We hebben omke Garriet zokrek begreuven,' zee Gepke, 'en et hadde niet nog langer duren moeten, aanders ha'k een hatverzakking van die oolde poedzak kregen.'

Ik trof Gepke doe die in heur goeie kleren van et dörpshuus, daor ze nao ofloop van de beëerdiging nog een koppien koffie dronken hadden, op huus an stapte.

'Was et dan zoe'n lastige man, Gepke?'

'Lastig,' zee Gepke, 'et was gewoonweg een dwasbongel. Nargens deugde wat van en altied overal op ommemierken. Et is werachtig gien wonder dat hi'j altied allienig bleven is, d'r was vanzels gien vrommes dat mit zoe'n kerel akkederen kon. Halleluja, zee de domenee zokrek een peer keer tiedens de preek en ik zee et him in stilte nao. Halleluja, ik hebbe de put d'r uut mit omke Garriet.'

'Was 't echt zo slim?'

'Och, weej' wat et is? Ie willen zoe'n oolde man niet stikken laoten, zo bin wi'j eertieds niet grootbrocht. Oons wodde as kleinjongen al op oonze plichten wezen. Oons mem zee vroeger om de zovule tied: Now moej' ok es weer even bi'j omke Garriet kieken, dat is niet meer as fesoenlik. Die man zit ok altied mar allienig. En dan zakkebaande ik d'r as jong maegien mar weer henne. Ik hadde d'r netuurlik veur gien cent aorighied an, mar et heurde zo. Zol de jeugd van vandaege-de-dag nog wel es bi'j heur omken en tanten kieken? Vergeet et mar, die kieken kwaolik meer bi'j heur paken en beppen. Now ja, as ik now jong was docht ik d'r vanzels ok niet an en gao naor omke Garriet toe. Mar goed, ik hebbe et altied wel daon en bin now van 't gemierk of. Dat now is 't ofwaachten a'k veur alle getoffel en gedoe ok nog wat arve of dat omke de hiele zwik an de karke daon het, want hi'j was oe zo karks. Now ja, ieder zien meug, zee de boer, en doe vri'jde hi'j mit et varken. *Silst der letter net minder fan wurde, famke*, zee hi'j altied tegen me. Want ja, hi'j bleef hier altied

stoef Fries praoten. Ze kwammen indertied mit et hiele spul van Ternaard. Mem het heur hiere votdaolik anpast en praotte nao verloop van tied gewoon, mar omke Garriet is altied een kaele kleiker bleven. Dat now ja, we zullen dommiet wel es zien wat veur aep as d'r uut de mouwe komt en hoe goed as hi'j et mit me veur had het.'

'Lichtkaans dat et toevaalt.'

'Ik moet et nog zien, mar een meenske kan vanzels ok te wantrouwig wezen. Ik daenke trouwens zuver da'k ofkicken moet van die stoerse strabbe. Et zal wennen moeten da'k zien geziever elke dag niet meer an hoeve te heuren. En die tesselbek altied mar zeuren over et eten van taofeltien-dek-je. Now, ze maeken mi'j niks wies, et bin best wel smaekzeme proesies die ze die oolde meensken an de deure brengen. Netuurlik is 't aanders as daj't zels klaormaeken, mar as dat niet meer kan, is zoks toch mar een uutkomst. En wees dan ok es een keer tevreden. Mar nee heur, dan was de rooie kool te smotserig, dan de sop te dunne, dan de boonties te laf. D'r was altied wel wat. Ie zollen d'r een puntheufd van kriegen. Datzelde gemierk heur ie ok wel es van volk dat in 't ziekenhuus legen het. Ie weten wel da'k een peer jaor leden an de daarms hulpen bin?'

Ik nikte.

'Dat was om de dooie dood niet lekker. Ik moch wel een weke laank gien eten hebben en doe 'k veur de eerste keer weer een fluttien vla en een krekkertien mit keze hebben moch: et smaekte me lekkerder as et lekkerste taartien. Ze mossen al die zeurdeuzen es een keer een tippe uut de daarm haelen, lichtkaans dat ze daor van opknappen zollen. Mar omke Garriet het nooit in een ziekenhuus legen, die lag morgens gewoon dood op bedde. De rikketik was d'r zomar inienend mit ophullen. Et is mal zeggen, mar dan treffen zokken et ok nog.'

'Een mooie dood.'

'Ik doe 't d'r veur.'

'Mar we hebben et niet veur 't uutkiezen.'

'Ik kon d'r niet over de heerd kommen,' zee Gepke, 'of d'r lag wel een briefien mit bestellings op 'e taofel. Veurda'k zitten gaon kon wees hi'j al naor dat briefien. *In briefke, famke!* En daor ston

altied van alles op. Dat d'r dit in huus kommen mos, dat d'r dat uut de winkel haeld wodden mos. Da'k de sokken stoppen mos, dat d'r een ni'j leertien in de kraene zet wodden mos, da'k him de kalknaegels bekubben en de liekdoorn d'r uutlepelen mos. Dat et blad uut de geuten mos, et stekkien bi'j de weg langes varfd wodden mos. En da'k bi'j de Welkoop vraogen mos as ze ok nog klompekrammen verkochten, want et was zunde en doe zomar een peer klompen vot as d'r nog krammen te bezetten weren. En ik dee alles, want ik was een haandige bliksem, en dat wus die oolde knapperd mar al te goed. En nooit een bedaankien, et was altied de gewoonste zaeke van de wereld da'k algedurig veur him doende en onderwegens was. Mar goed, ie doen wat veur een arfenis die misschien wel nooit komt.'

Gepke keek me es an.

'En now zee de domenee zokrek dus dawwe mekeer aanst in de hemel weerommezien zullen. Et wil mi'j niet an, mar zoe'n man heurt dat vanzels te zeggen. Aanders wodt et een nog grotere wildeboel in de wereld as dat et al is. Wat daenk ie?'

'Et liekt me stark.'

'Mar stel dat die man geliek het, dan bin 'k dus doodsbenauwd dat omke Garriet daor dommiet mit een staepel briefies op me zit te waachten. Ik heur et al: *Briefkes, famke! Wat bist let, lytse flarde. Moast it salang duorje? Koest hjir net earder komme?* Now, as 't zo gaot, stoef ik drekt weeromme naor de poorte en dan zeg ik tegen Petrus: Ik hadde d'r op rekend da'k hier in alle rust wat zitten en bekommen kon. Jim moe'n d'r niet op rekenen da'k et leven mit omke Garriet hier nog een keer overdoen wil. Ik kroje nog liever een oold wief tegen de toren op. Dat now moej' de deure votdaolik weer veur me losdoen en dan laoj' me d'r drekt weer uut. Ik hebbe et hier wel bekeken. Ie redden je veerder zels mar mit de briefies van omke Garriet. En ie hoeven ok niet veur vervoer te zorgen, ik lope et hiele lange aende weeromme wel!'

Buurtfeest

'Et liekt me toe daj' vandemorgen zuver wat laeter binnen as aanders,' zee 'k tegen Siebe, doe die mit de schoppe over de nekke de weg daelekwam om naor et sportveld te gaon.

Siebe maekt zowat iedere dag een slag over et veld om dat schone van mollen te holen.

'Ik bin gisteraovend naor et buurtfeest west,' zee Siebe, 'en et hoeft je dus hielemaole niks te verbaozen a'k op een keer zomar drie weken dood in huus ligge en dat de hiele buurt me dan nog gien dag mist het.'

Et verbaand tussen et buurtfeest en Siebe zien doodgaonderi'je was me votdaolik niet dudelik.

'Een schoffien leden kree'k zoe'n Hollaans praotend vrouwgien an de deure. Ik kende ze niet, mar et dee blieken dat ze bi'j me op 'e buurt woonde.'

Siebe keek me schuddekoppende an.

'Et is zo staorigan allegeer van dat vremde volk op 'e streek. En now is alleman me lieke goed, heur, mar vule hej' d'r niet an. En die huzen daor ze in zitten bin krek doevetillen. Veurdaj' d'r arg in hebben bin ze al weer vot en huzen d'r weer aanderen, diej' ok niet kennen.'

Siebe spi'jde een grune rachel op 'e grond.

'Mar dat vrouwgien kwam dus an de deure mit de vraoge a'k ok op et buurtfeest kwam. Now, ik hadde nog nooit van een buurtfeest heurd. Zoks hawwe vroeger niet, mar zi'j stokte me uut dat ze dat in 't vervolg ieder jaor holen wollen en ze wollen ok graeg dat ik kommen zol. Ik heurde d'r ommes ok bi'j en woonde d'r al zo lange, dat ik wus grif wel een protte mooie, oolde verhaelen van vroeger en zo. We moe'n wat andacht veur mekeer hebben, zee ze. En aj' wat gezaemeliks doen, heur ie as buurt wat meer bi'j mekaander. Och now ja, et klonk niet iens zo verkeerd. Ik hadde d'r aanders veur gien spruut nocht an, mar toe dan mar. Vroeger gongen we naor mekeer toe te aovendpraoten, dat zo

ha'k me dit spul ok zoe'n betien veursteld. Mar daor he'k me dus allemachtig mit verzind! Bin ie wel es op zoe'n buurtfeest west?'

Siebe keek me an.

'Nee.'

'Dan bin ie een gelokkig meenske.'

Hi'j kwatste nog een rachel van dezelde kleur op 'e grond.

'Mar goed, ikke gisteraovend et verstruperspakkien an en om acht ure wa'k in de oolde boereschure van Klaos Drent, want daor zol 't spul wezen. Now, d'r was nog gien meens te bekennen. Allienig dat Hollaans praotende wiefien en nog een peer van die hipperties heisterden d'r wat omme, dat die hebben me daor op een stoel drokt en beerden da'k d'r oe zo goed an daon hadde om te kommen. Dat vrouwgien kwam laeter om een ure of tiene, doe alleman d'r zoe'n betien was, ok nog even bi'j me zitten. Ze vertelde me dat ze in de vroege meitied in de tuun een stiekelvarken onder een grote opper blad vunnen hadde. Now ja, ze hadde et vanzels over een egel, dat volk wet now ienkeer niet beter. Nee toch?'

Hi'j keek me vraogende an.

'Nee.'

'Mar toe dan mar, dan mar een egel. En doe begon ik te vertellen over wa'k as kleinjonge een keer beleefd hadde, doe 'k op een zundag mit oonze heit en die mit de riederi'je naor Dirk-om en Trientien-muj west hadde. Die woonden eertieds in een oold klintien onder Terwispel. Et verget me nooit dat Trientien-muj mit et waeter uut de putte een dood stiekelvarken opduupte. Mar ze wodde d'r niet aanders van. Ze mieterde et dooie beest in de wal, duupte een ni'j emmertien waeter op en van dat waeter hewwe die middag lekker theedronken. Dat wiefien griezelde d'r zuver van, zee ze.'

Siebe haelde de schoolders op.

'Et zol me ok wat. Dat jonge volk op 'e buurt, ze hebben niks gien gewoons meer over heur. Wat zol je d'r ok van overkommen kunnen?'

'Niks,' zee ik.

'Nee,' zee Siebe, 'wi'j hebben d'r in elk geval gien miskom-

men van had. Now ja, doe he'k nog een plestieken bekertien mit van dat vieze lauwe bier had. Ik hebbe d'r zuver nog een malle smaek van in de mond. Butendeure weren ze intied an 't barbecuen gaon. Zo hiet dat, geleuf ik. Zoe'n lange linter van een halfwassen jonk vreug a'k ok een hamburger wol. Mar daor he'k wieselik veur bedaankt. Ik hebbe van mien leven nog nooit zoe'n ding had en vertrouwe dat goed niet. Ie weten nooit wat veur rotzooi d'r indrokt wodt. Ik kriege daegs een stokkien vleis van een dooie koe en bin d'r wisse van dat een fesoenlik meenske et daor et langste mit uuthoolt. En doe he'k tegen een jongknaop zegd, die naost me zat, da'k de geite even verstikken mos. Now: óf hi'j begreep me niet, want die jonge praotte ok zo Hollaans as de pest, óf hi'j verston me niet, want ze hadden intied de meziek anzet. Et knalde deur de schure van heb ik jow daor. Ik dochte: et zal mi'j gien ni'je doen as 't dak aansen mit een protte kebaol naor onderen komt. Doe 'k daor onder de pereboom staon hadde te pissen bin 'k naor huus gaon. Thuus he'k nog een poze zeten te neutedoppen en ik hebbe, veurda'k in de voddebak kreupen bin, eerst nog een stokkien van die dooie koe uut de vleispanne had. Zokrek kwam ik dat vrouwgien trouwens op 'e weg tegen, doe 'k henne te mollevangen zol. Ze zweerde d'r nog zeuven zak vol van. Dat et zoe'n geweldig mooie aovend west hadde, dat et alleman zo goed voldaon hadde en dat de laesten eerst tegen drie ure naachs op huus anzet weren. Doe hadde ik dus al uren slaopen. Wat is 't wat, niet?'

'De mederne tied, Siebe.'

'Ja,' zee Siebe, 'en in die mederne tied het gien meens me gisteraovend ok mar een tel mist.'

Ik vernam de zeerte in zien stemme.

'Gieniene het murken da'k nao 't pissen niet weerommekommen bin. Andacht veur mekeer hebben... Dat och, a'k aansen es op een keer drie weken dood in huus ligge, mien jonge, verwondert et de buurt lichtkaans, mar mi'j niet.'

Carpe Diem

Doe Watze Stuurman vuvenzeuventig jaor wodde, gaf hi'j een fesien waor ik ok kommen moch, omdat Watze oolde kunde van mien volk was. Watze woonde liekem allienig an de Boverweg. Hi'j hadde indertied wel twie keer inwoning had, mar doe wa'k nog een kiend, dat daor wee'k niks van. Et duurde trouwens beide keren mar kot. Hi'j hadde eerst een Drent uut Koekange bi'j him in. Een smeertonte van heb ik jow daor die et gezegde 'smerige Drent' alle ere andee. Omdat de etersbodden op et laeste van viezighied an et taofelzwilk vaasteplakten het Watze de Drent op een dag op 'e bus zet en zegd dat ze oprutereren kon en nooit weeromme hoefde te kommen. Even laeter het hi'j et nog een schoffien bezocht mit een aander vrommes: een lange bonestok uut Bontebok. Mar die hadde een allemachtig groot gat in de haand, dat Watze hadde al rap in de smiezen dat die ri'jschottel ok een katte in de zak was. Dat hi'j hul weer reddag en ok dat vrommes wodde mit etzelde rappelement op 'e bus zet. En omdat Watze d'r doe gien nocht an hadde om nog meer vrouwluden op 'e bus zetten te moeten reddede hi'j him in 't vervolg zels.

'Oonze Watze het now varkens,' zee zien mem indertied.

En dat was ok zo. Nao et fiasko mit de beide vrouwluden wodde Watze Stuurman varkenfokker. Mit varkens kon hi'j bliekber beter akkederen as mit vrouwluden. Die bin naor mien beste weten nooit weer bi'j him over de drumpel kommen.

Op zien verjaordag beredderde de overbuurvrouw alles zoe'n betien, die zorgde d'r veur dat alleman te eten en te drinken kreeg. En niet te min. D'r wodde niks schruumd.

'Kammeraoden,' zee Watze, 'zolange a'k de ogen eupenhole, geef ik van now of an jaorliks een fesien en jim wo'n elke keer allemaole verwaacht. Kedogies mitnemen hoeft niet, een goed zin is genoeg. Carpe Diem!'

Et vul me op dat as d'r iene an et aende van et fesien op huus an gong, de overbuurvrouw altied mit de gang in gong. Dat dee

ze bi'j mi'j laeter ok.

'Aj' hier je naeme en adres wel even inzetten willen,' zee ze.

Ze pakte een schrift dat boven op 'e kapstok lag.

'Watze wet d'r niks van, mar ik vraoge iederiene om de gegevens d'r even in te zetten. Veur as Stuurman wat overkommen moch.'

'Wat overkommen moch?'

'Now ja, hi'j is now nog zo geve as kriet, mar aj' vuvenzeuventig binnen kan d'r vanzels zomar wat kommen. Ie bin gien dag wisse van je leven. Dat he'k laestdaegs nog mit mien breur mitmaekt. De iene dag kon hi'j alles nog, eredaegs lag hi'j veur 't sul. En Stuurman het gien naoste femilie die de boel regelen kan as d'r onverwaachs wat gebeuren moch. Butendat liekt hi'j me de man d'r niet naor om d'r over nao te daenken hoe as 't allegeer regeld wodden moet as de man mit de zende hier an de deure komt. En daenk d'r omme, dat is de ienige die nooit veur de toedeure komt. Dat et kan dommiet allegeer wel es op mi'j as buurvrouw daelekommen en aj' dan alle adressen nog opscharrelen moeten van volk dat een doodbrief hebben moet, dan verbroes ie d'r in en vergeet ie grif goenend. Zoks kuj' beter mar klaorliggen hebben. Veur et geval dat. Vandaor da'k van iederiene et adres graeg hebben wil, dan komt die zendekerel me wat dat anbelangt aanst niet over 't mad. Et liekt me temeensen niet onverstaandig toe en doe et zo.'

Ik zee dat et mi'j ok niet onverstaandig toeleek en zette mien naeme en adres in et schrift veur de goeie adressering van Watze Stuurman zien doodbrief.

'Carpe Diem,' zee ze, doe ze me de deure uutleut.

Mar al wie d'r de kommende jaoren uut de tied raekte: Watze Stuurman niet. Watze was zo levendig as een jongemeid op zaoterdagaovend. Hi'j leut een grieze baord en snor staon, gong mit een oolde dienstkammeraod elke maond een keer naor de Zwatte Mark in Beverwiek en hi'j lapte zien oolde Jawa op en dee in een lieke oolde van vet glimmende leren jasse mit an tochten veur oolde moters. Hi'j gong d'r zels in zien ientien op naor Luxemburg en stuurde me van daor een kaorte toe: *Souvenir de Luxembourg* ston d'r op en een plaetien van de *Pont Grande Du-*

chesse Charlotte. D'r wodde op 'e streek ok nog een schoffien over tunteld dat hi'j wel es een wiefien uut Stienwiek over de heerd kreeg, mar dat het me votdaolik wonder toeleken en die praoties bin nao verloop van tied gewoon weer doodbloeded.

Op 'e opienvolgende verjaordaegen leut de overbuurvrouw alleman nao et fesien altied persoonlik de deure uut en vreug dan steevaaste as de adressen nog klopten. Veur et geval dat. Een meenske kon ommes zomar wat overkommen. En meensken van tegen de tachtig weren meenskies van de dag. Al leek et mit Watze nog hiel wat, et zol heur niks verbaozen as hi'j nog es ondersteboven gong mit die rotmoter. Op zoe'n ding ommejakkeren was de dood verzuken.

Doe Watze Stuurman zien tachtigste verjaordag vierde was d'r gien overbuurvrouw meer. Die hadde et een half jaor eerder zomar inienend zitten laoten. Een hatstilstaand neffens Watze. D'r kon je ommes zomar wat overkommen. Dat hi'j hadde zels veur eten en drinken zorgd. En niet te min. We mossen et d'r mar van nemen.

'Carpe Diem,' zee hi'j.

Dat wi'j atten hiempies keze en tippies leverwost en proostten op 'e jaorige, die et iene jonkien nao et aandere aachteroversleug. Ik zag laeter dat Watze mit iederiene die votgong de gang inleup.

'Now he'k nog een betien een wonderlik verzuuk,' zee hi'j, doe 'k ok votgong. 'Ie daenken lichtkaans: wat mekeert die gekke, oolde kerel. Mar ik hebbe hier een schrift liggen en ik zol geern willen daj' daor krek as de aanderen jow naeme en adres even in opschrieven. Dan weten de meensken, die de boel laeter regelen moeten, waor bericht henne moet. Gewoon veur et geval dat.'

Doe 'k et daon hadde, hul hi'j de deure veur me los.

'Carpe Diem,' zee ik.

Fesoen

'Ik trof jim vleden weke woensdag niet thuus,' zee 'k tegen Wietske, doe 'k mit een bosschop bi'j heur an de deure kwam.

'Dat kan wel kloppen,' zee ze, 'Minne was henne te visken en ik was naor een kremaosie.'

'Wie is d'r weg?'

'Iene diej' niet kend hebben,' zee ze een betien geheimzinnig. 'Kiek et zit zo: ik zag zaoterdag veur een weke een overliedensadverteensie in de kraante staon van een Karel Veldman uut Liwwadden. En doe docht ik votdaolik: zol dat dezelde Karel Veldman wezen as die hier eertieds an de Boverweg woond het? Wat de leeftied anbelangde zol 't zomar kunnen, want hi'j was twie jaor oolder as ik.'

'Veldman?'

'Et is van veur jow tied. Zien volk en hi'j hebben hier mar een peer jaor woond en waor ze doe hennegaon binnen wee'k niet. D'r bin meer honties die Fikkie hieten, zee Minne, mar et leut me gewoon niet los. Ik kon d'r zowat niet van slaopen en zag iederkeer die sloegerd van een Karel weer veur me. Et was een banjerd van een vent, mar wel een betien een dooien iene, d'r zat niet vule leven in. Ik vun 't aenlik een grote griezel en mos niks van him hebben. Mar hi'j dus wel van mi'j...'

Dat laeste zinnegien klonk een betien raodselachtig.

'Zo...'

'Et zal me nooit vergeten dawwe op een waarme zoemermiddag naor de Lende gongen om daor te zwemmen en te potienbaaien. Och, hoe oold zo'k west hebben? Vermoedelik een jaor of zeuventien of daoromtrent. Et was hoogzoemer, d'r stonnen opperties huj op et laand en de locht was die middag strakblauw. Iederiene sprong de Lende in, mar ik hadde d'r gien nocht an en Karel ok niet. Dat ik gong lekker op 'e boek in zoe'n hujopper liggen te soezen. Karel zat zo wit as soepe een aentien veerderop in et laand in een zwembroek daor wel een hiele huusholing

in kamperen kon. Mar ik besteedde gien andacht an him, want zoa'k al zee: et was een betien een dooie vissiesvreter. Dat daor lag ik dus. In de veerte heurde 'k et gejoechhei van et maltaepelige jongvolk in de Lende. En doe vernam ik inienend dat d'r iene sloepstattende mien kaant opkwam. Dat kon vanzels allienig Karel mar wezen. Ik hadde best wel in de smiezen dat hi'j mi'j wel aorig vun. Hoe as die wondere sjolem bi'jtieden naor me keek! De griezels gongen me d'r zuver van over de grauwe. Je slaopende holen, Wietske, docht ik bi'j mezels. En doe begon hi'j tegen me te praoten. Slaop ie, Wietske? zee hi'j. Za'k even bi'j je zitten gaon? Mar ik zee niks. En doe vuulde 'k inienend een koolde haand, die me over et blote vel aaide. Grote grutten nog an toe, ik wodde d'r dri'jerig van in de maege. Ik vien je aorig, Wietske, fluusterde die wondere toppezetter.'

Wietske keek me an.

'Now, wat mo'k? Zeggen da'k niks wol, dat hi'j opkrassen mos? Mo'k me slaopende holen en krek doen as ha'k niks in de gaten? Of mo'k him een woeps geven? En die Karel streek mar deur in zien tente van een zwembroek. As aaide hi'j op een katte omme. Mar doe kwammen de aanderen oonze kaant gelokkig weer op en gong Karel vlogge op zien eigen plakkien zitten. En doe wodde 'k dus zogenaemd wakker.'

'Ie kun wat mitmaeken.'

'Ja,' zee Wietske, 'en now biwwe zoveul jaor veerder. De tied hoolt gien schoft. En doe kon 'k me die Karel vleden weke dus mar niet uut de gedaachten kriegen, dat ik zee woensdagmorgen op bedde tegen Minne: Ik doe aanst mien goeie goed an en dan gao 'k naor Goutum toe. Ik wil weten as et dezelde Karel is.'

Ik kon mien lachen niet goed inholen.

'En wat vun Minne daor van?'

'Minne zee da'k gek was, mar veerder het hi'j d'r niks van zegd. Och, hi'j wet zo staorigan, nao al die jaoren, wel wat veur vleis as hi'j in de kupe het. Dat we bin vandemorgen elk een kaant opzet: Minne henne te visken en ikke naor Goutum.'

'En was et dezelde Karel?'

'Ik kende daor gien meens in dat hiele krematorium,' zee Wietske, 'mar et was dezelde Karel, dat kon 'k wel opmaeken

uut et verhael dat zoe'n man van et Humanistisch Verbond daor ofstak. Et kon niet missen. Op 'e veurste riegel zat zien vrouw. Ik hadde krek et zicht op heur. Een lange, dunne stopnaalde. Dat Karel is indertied dus toch an de vrouw raekt, zi'j het die koolde hanen lichtkaans wel lekker vunnen. En et was overdudelik dat d'r ok kleinjongen kommen weren. De hiele veurste riegel zat vol mit naosten, dat Karel het niet stillezeten in zien leven. Nao ofloop kowwe bi'j de eupen kiste langeslopen en doe zag ik et drekt. Et was zuver dezelde Karel nog. Et is netuurlik mal veur de naosten en ik schaemde me ok wel een betien, mar ik mos toch gniezen om wa'k docht.'

'Wat docht ie dan?'

'Ik docht: ie bin nog krek zoe'n dooie as vroeger, Karel.'

'En doe hej' de femilie laeter de haand geven?'

'Nee,' zee Wietske, 'ik bin drekt op huus angaon. Ik docht: ik moet hier mar niet an de koffie en de keek, want dan koj' lichtkaans bi'j meensken te zitten waor aj' mit an de praot slingeren en die willen dan misschien wel weten wie aj' binnen en zo en daor ha'k gien aorighied an. Dat ik hebbe gieniene de haand geven, mar bin votgaon. Ik wus ommes wa'k weten wol. Et zin was gerust. Onderwegens he'k in Grouw even ansteuken en daor he'k mezels trakteerd op een spekpankoeke. Mar ik hadde in Goutum mien naeme mar beter niet in dat boek zetten kund.'

'Hoe now?'

'Ik wodde gisteraovend beld deur Karel zien ooldste zeune. Ze hadden de hiele boel deurblaederd, konnen mi'j niet thuusbrengen en weren beni'jd wie a'k was. Och, wat kan 't nao al die jaoren ok veur kwaod, docht ik, en doe he'k him dat verhael verteld van die zoemerdag bi'j de Lende en dat zien heit doe mit zien koolde hanen op me ommestreken het.'

'En...'

Wietske keek me verbaosd an.

'Die malle bofferd leut me niet iens uutpraoten. Et was inienend: toet... toet... toet. Wonder now? Et volk van vandaege-dedag het hielemaole gien geduld en fesoen meer.'

Fietsen

An et begin van de middag kwam Ruurd op een luxe sportfiets mit een protte versnellings de weg daele en stapte bi'j mi'j of, doe hi'j zag da'k in de tuun an 't wark was.

'Een ni'je fiets, Ruurd?'

Ik bekeek et zo te zien fonkelni'je geval.

'Ik perbere him even uut,' zee Ruurd, 'et moet zuver wennen, want ik hebbe nog nooit op zoe'n ding reden.'

Hi'j wiefelde even.

'Hi'j is van die ni'je kerel van Rieke.'

'Zo,' zee ik.

'Ja,' zee Ruurd, 'ik mag zien fiets berieden en hi'j mag as tegenprestaosie... Now ja, ie snappen et wel.'

Ik nikte.

'Ja, ik begriep et.'

Et ni'js dat Rieke naor een kerel in Appelsche gaon was, was eertieds as een strovuurtien over de streek gaon. Tiedens de Appelschester Fietsvierdaegse was ze mit die kerel in de kunde kommen. Hi'j mos wark hebben op et gemientehuus in Oosterwoolde.

'Ik zal je wel vertellen,' zee Ruurd, 'aj' vuventwintig jaor bi'j mekeer west hebben en nargens euvelmoed in hebben, dan komt zoks je mal over 't mad. Dan bi'j' wel even goed van de mik. Och, et vuurtien vlamde bi'j oons niet zo hoge meer op, mar we hadden 't goed, we weren maoties. We hadden een leven as een moes in een maeltonne, dat ik hadde nooit ok mar ien keer docht dat Rieke nog es zo reer mit et gat op 'e loop raeken zol. Mar toch dus... Wat die kerel in Appelsche meer het as ik hebbe, zeg et mar. Ik was heur grote kammeraod, zee Rieke, en ze wol me ok niet kwiet, mar ze vuulde heur bi'j die kwibus in Appelsche meer vrouw. Zo zee ze dat. Ik vule me bi'j Jantinus meer vrouw, Ruurd. Now, wat ha'k doen moeten? Ha'k d'r krek as pake ommeraek inbatsen moeten?'

Ik keek Ruurd an.

'Dat verhael zuj' wel niet kennen.'

'Nee.'

'Pake is vroeger in de minne tied as melkknecht naor Duutslaand gaon. Dat gebeurde doe een protte. Want ja, de huusholing mos netuurlik wel deur de tied hulpen wodden en hi'j kon daorginderd aorig meer centen verdienen as hiere. Dat wat doej' dan? Een inkelde keer mar kwam hi'j es een peer daegen disse kaant op. Ok een keer an 't begin van de haast. Et was al donker doe hi'j et pattien naor huus toe opleup. Hi'j hadde niet schreven dat hi'j kommen zol, dat dee pake nooit, et mos een verrassing wezen. Now, dat was et dus veur alleman, want beppe zat in de keuken bi'j de timmerman op 'e schoot. En doe het pake gien woord zegd. Even het hi'j et spul overkeken, doe het hi'j alle stoelen ien veur iene stokkend sleugen op 'e taofel, hi'j het de spiegel en de klokke van de mure raomd en is doe naor de harbarg lopen. Daor het hi'j him een best stok in de kraege zeupen, het zien roes in een hujbarg uutslaopen, is eredaegs weer naor Duutslaand gaon en het een half jaor niks van him heuren laoten. Mar ja, ik hebbe pake zien aord niet,' zee Ruurd, 'ik bin vule goedeliker. Dat now ja, zo leit et laand d'r henne.'

'Et is een mal spul.'

'En Rieke wil mi'j dus ok niet hielemaole kwiet, dat ze belt zo now en dan en dan zegt ze da'k goed op mezels passen moet. Da'k d'r veur zorgen moet da'k op 'e tied vasse gruunten en zo kriege. En laestdaegs zee ze dat ze es mit die Jantinus langeskommen wol. Waoromme zollen jim gien goeie buisies wodden kunnen, zee ze. Now, eerst he'k de boot ofhullen, et griesde me an om die kerel bi'j me over de heerd te kriegen. Ik zag et al veur me: zi'j wat op 'e twiezitsbaank an mekeer omme zitten te friemelen en ikke d'r bi'j zitten te kieken. Dan zoj' toch uut je vel springen en asnog, krek as pake, alle stoelen an mot slaon. Mar vandemorgen stonnen ze inienend zomar onverwaachs veur 't huus mit de fietsen aachter op 'e auto. Ze wollen even over et Lendepattien naor de Driewegsluus. Ik zol krek an 't grösmi'jen. Gao ie et grös mar mi'jen, zee Jantinus tegen me, en geef mi'j de hedeschere mar, dan haandlang ik je even en knip ik de hede in de gauwighied,

want et wodt tied dat daor ok een tippien ofhaeld wodt.'

Ruurd keek me es an.

'En as 't now een min stokkien vreten was, mar et is een hiele innemende kerel. Wel een betien een pennelikker vanzels, dat hej' now ienkeer mit die ambteners van 't gemientehuus. Et blift een appat slag volk, mar veerder oe zo geschikt. Ie moe'n niet daenken, Ruurd, zee hi'j, dawwe je et huus uut hebben willen en dat de boel verpat wodden moet. Ie kun wat mi'j anbelangt hier gewoon wonen blieven. Jim kun gewoon trouwd blieven en gedoente holen, as ik Rieke naachs mar bi'j me op bedde hebben mag. En doe gong hi'j wieder mit hedeknippen. Now, dat is toch fideel. Want ja, as de boel uut mekaander moeten zol, zol et huus verkocht wodden moeten en dan zo'k hier vermoedelik weg moeten. Dat toe dan mar, wat moej'? En now ma'k zien fiets dus ok even uutperberen. Ik hebbe nog nooit op zoe'n sportfiets zeten. Zoa'k al zee: et moet zuver wennen. Ze willen me aansen eins ok mit hebben naor de Driewegsluus. Ik hebbe d'r eerst wat tegenan schietschoord, mar uuteindelik he'k mar zegd dat et goed is. Toe dan mar, now?'

'Ja,' zee ik, 'toe dan mar.'

Om een ure of twieje reden ze die middag bi'j me veur de glaezen langes. Rieke mit Jantinus veurop. Jantinus op zien luxe sportfiets mit al die versnellings en Rieke hadde et vlaggien van de Fietsvierdaegse nog an 't stuur hangen. Een meter of wat aachter heur an fietste Ruurd. Doe hi'j me zag, stak hi'j de haand op.

Fries

'Ie zitten mit jow vertellegies nogal es in Frieslaand, now?' vreug Willem Post, de vroegere inseminater van de K.I.

Ik was die morgen in de tuun an 't spitten west en naor him toelopen, doe hi'j tegen me begon te praoten.

'Kuj' wat akkederen mit dat volk daore? Vien ie ze niet allemachtig dofhudig daor boven op die kliemse klei?'

'Nee, daor he'k gien last van. Et is gewoon volk, krek as hiere. Ik marke hielemaole gien verschil, heur.'

'Is 't waor?'

'Et is ongeleugen waor.'

'En ze willen je daor allemaole wel verstaon?'

'Allemaole wel.'

'Now, dan bin ze d'r daor deur de jaoren henne niet minder op wodden. Dat heb ik daore werachies wel aanders mitmaekt.'

Willem kwam uut zien autogien, pakte een blikken deusien uut de buse, haelde daor een segare uut en stak die in de braand.

'Et het vanzels niet verkeerd west dat ie al die jaoren op 'e Friese radio west binnen mit die stiekelstokkies van je. Dat het een goeie zet west. Doe hebben ze daor boven de Kuunder ok es heuren kund dat d'r meer is as dat Fries van heur.'

Hi'j blaosde een wolkien rook vot.

'Ik zal je vertellen da'k daor jaoren leden es bi'j een boer kwam. Wat een malle, stoerse kerel was me dat! Een grote klofferd mit hanen as koleschoppen. Ik mos doe een schoft invalen op et K.I.-stesjon van Ferwerd. Zodoende. En zo kwam ik dus ok op et hiem van die kerel te lane in die kaele, verlaoten wereld daore. Hantumerútbuorren of zok-zo-wat. Ik zol d'r dood niet liggen willen, mar et volk daore zal wel moeten. Alleman praotte stoef Fries tegen me, d'r was gieniene die vreug a'k et wel verstaon kon. Dat ik dochte: jim jim tael, ikke mienend. Dat ik praotte allienig mar Stellingwarfs weeromme. Now, daor mossen ze wel zo omme gniezen! Dat was vanzels hielemaole niks!

Een spraokgebrek! Dat een protte hunen en narren was mien pat en d'r mar op ommetiemen. En doe mos ik dus naor die boer onder Hantumerútbuorren om een koe te spuiten. *Wêr komst wei?* blafte die bok van een kerel tegen me, doe 'k de mond nog mar goed en wel losdaon hadde. Uut de Stellingwarven, zee 'k. En ik docht bi'j mezels: kalm blieven, Willem, want aj' lelk wodden hej't verleuren. Waor of niet?'

'Ja.'

'Kiek, oons heit was vroeger ok een betien een balkerd en zokken hebben 't altied wunnen en nooit verleuren. Heit kwam ok van boven de Kuunder. De Hemrik, die omkrieten. Et was dat oons mem him aorig in de stringen holen kon, mar hi'j hadde wel altied van die malle, brieke zetten en fieten. Ik was nog mar zoe'n kleinjonge, doe hi'j midden in de winter, nao een kaortaovend in de harbarge, een keer mit een tientien thuuskwam. Now, dat was een hiel bedrag in die daegen! Hi'j hadde mit de aandere manluden in een gekke bujje, nao de neudige kejakkies, wedded dat hi'j mit iene straole de kachel in de harbarg uutpissen kon. Now, dat wol alleman wel es mitmaeken, dat daor hadde ieder wel een peer centen veur over. Dat oonze heit kwam in de bienen, kneupte de broek los, haelde et spul veur 't locht en ongeleugen waor: in ien keer! Now, zok soort kerels moej' mit verdrag anpakken. Zo is 't toch?'

'Ja.'

'Dat ik dochte daor boven op 'e Friese klei: now moej' d'r veur uutkieken daj' niet lelk wodden, Willem, laot die kerel mar balken en bulderen. Ie moe'n je hielemaole niks van dat stok ongelok antrekken. Et geraos zal 't slimste wel wezen. Dat ik keek him zo es op-en-daele an, haelde doe honderd gulden uut de buse en zee: Hier he'k honderd gulden, boer. En now doe ie d'r honderd gulden bi'j en dan stappen we tegere in mien autogien en rieden we naor 't zuden toe, tot over de Kuunder, de kop van Overiessel in. En dan blief ik Stellingwarfs praoten en ieje Fries en wie ze et langste verstaon blieven kunnen, krigt de beide briefies van honderd. Now, doe grommelde hi'j nog wat, mar et slimste gezwets en gezweer was over. *Spuitsje me die ko no mar,* zee hi'j, *die healwize praatsjes fan dy ha'k neat oan.* Dat doe

he'k de tasse uut de auto pakt, bin aachter him an et laand inlopen en daor he'k die koe spuit.'

Willem keek me es an.

'En zok volk tref ie nooit aj' daor binnen te vertellen?'

'Nooit.'

'Now, daor heur ik van op, dan het dat volk daor boven de Kuunder deur de jaoren henne aorig bi'jleerd.'

Hi'j begon te gniezen.

'En toch, hen, ik kon 't niet laoten om die malle blaozerd indertied toch nog een hakke te zetten. Dat ik zette, naoda'k die koe spuit hadde, de boel weer in de auto, stapte in, startte de moter, dee et raempien naor beneden en zee zo onder et votrieden tegen die kerel: Zo boer, now het jow koe zaod kregen van een bolle uut de Stellingwarven, dat now kriej' dommiet een kalf dat in 't Stellingwarfs beult.'

Hadloper

Ik was in de auto krek et oolde stoomgemael van Der Izzerd veurbi'j, doe 'k Kobus Liest in de veerte draeven zag. Ik kwam him daor in de Mildamster Poolder en omkrieten wel es vaeker tegen. Kobus is lieke oold as ik, we hebben indertied tegere op 'e legere schoele zeten. En wiels ik me in et onontkombere van et oolder wodden schikte, verzette hi'j him daor uut alle macht tegen en perbeerde al draevende jong en de dood veur te blieven. Et was iedere keer weer een begrotelik gezicht: Kobus mit een rood verwrongen kop, de mond een aende los en draoden snotte tot de neuze uut. Iederkeer a'k him zo tegenkwam, temperde 'k vaort en stak ik de haand tegen him op. Soms stak hi'j de haand dan ok half en half op, mar meerst keek hi'j zo glaezig uut de ogen, da'k niet de indrok hadde dat hi'j zag wie 'k was. Die doodgoeie kerel van een Kobus steuf him een ongelok omdat alderhaande volk him wiesmaekte dat zoks zo gezond was. En zolange aolgladde reklamekerels en fabrikaanten van sportschoenen, treningsbroeken en hippe hempies centen roeken zollen, zol die aarme stumper van een Kobus een illusie aachternao draeven blieven. Ik zette de auto an de kaant van de diek, stapte uut en waachtte tot hi'j dichterbi'j kwam. Doe hi'j zag dat ik et was, hul hi'j in, mar veurdat hi'j in staot was en zeg een peer woorden tegen me mos hi'j zeker vuuf menuten mit de kop veurover staon om te bekommen.

'Ik bin lekker een aentien an 't draeven,' zee hi'j doe.

'Lekker?' vreug ik.

Dat woortien zat boordevol ironie, mar dat hadde Kobus niet in de gaten, die keek me niet begriepende an.

'Wat bedoel ie?'

'Ie mienen toch niet echt dat dit lekker is?'

'Et is goed veur de kondisie en de gezondhied,' zee Kobus, 'en daor moej' wat veur over hebben.'

'Ze maeken je wies dat dit goed is, mien jonge, mar ze belaze-

ren je. Ze verdienen een flut geld an die opzichtige kleren van je, diej' om de huud hebben. Wees toch wiezer! Een kerel van jow leeftied! Ie vliegen je mit elke tree dichter naor een hatverlamming toe. Hadlopers bin doodlopers.'

'Stillezitten is aorig verkeerder,' haffelde Kobus d'r tegenin.

'Kom es.'

Ik pakte him beet.

'Wat wi'j'?'

'Gao veur de aorighied es op 'e stoel naost die van mi'j zitten.'

Ik drokte him in de auto.

'En wat now?'

'Now klap ie et zunnekleppien naor beneden en dan kiek ie es even rustig in et spiegeltien naor jezels en dan vertel ie me waj' zien.'

Kobus keek in et spiegeltien en doe keek hi'j mi'j an.

'Now?'

'Ik zie mezels,' zee hi'j een betien schaopachtig.

'Nee Kobus, ie zien een halfwieze kerel van over de vuuftig mit een rood verwrongen kop en draoden snotte tot de neuze uut. En aj' as een idioot bi'j de diek langesstoeven hej' de waegenschure ok nog wiedewaegen losstaon. En dat allegeer om de dood te ontlopen. Now, dat lokt je niet, Kobus. Die gript je hier midden in de Mildamster Poolder nog es op een keer onverwaachs bi'j de vodden, doe daor mar es daenken omme. De dood kan altied hadder draeven as ie kunnen en die wodt nooit mu. Gao naor huus, man, bruuk je verstaand, en tiepel wat mit de vrouw omme. Dat liekt me aorig gezonder as disse halfwiezeboel.'

'Ie kun wel heuren dat ie gien vrouw hebben,' schamperde Kobus.

'Hoezo?'

'Now, misschien hej' d'r wel es van heurd dat vrouwluden, naormaote ze oolder wodden, de hieltied minder nocht an seks hebben. Dat komt van de hormonen en zo, zeggen de geleerden.'

'Weej' wat et mit jow is, Kobus? Ie lao'n de geleerden veur je daenken en aepen nao wat zi'j zeggen. Mar ie moe'n zels de has-

sens es een keer warken laoten. Waj' krek in dat spiegeltien zien hebben, dat zicht Tine iedere keer as ie zo thuuskommen. Een kerel mit een rooie, opzette kop, de mond los en een flut snottebellen over et gezicht en de kleren. Neem mar van mi'j an, dan is 't heur wel veur een weke over. En as ie elke weke een aende draeven, komt et d'r dus nooit meer van.'

Kobus keek me an.

'Weet ie wat aj' doen moeten?'

'Now?'

'Ie bin zo staorigan aorig uuthiemd en now moej' rustig en ontspannen naor huus toe kuieren. En aj' thuus binnen is et eerste waj' doen moeten disse halfwieze klereboel in de grieze kontener stoppen. Ie bin gien jongkerel van twintig meer, mar een kerel van tegen de zestig. Ie lopen d'r gewoon bezeupen bi'j. En dan spring ie onder de does, spoelen alle zwiet en snotte van je of en strupen een spiekerbroek en een net bloesien an. Vervolgens doej' een thermoskanne drinken, een poede mit bolties en een peer benanen in de fietstasse en dan fietsen Tine en ieje gewoon lekker even de Sas of de Driewegsluus omme. En dan moej' es zien wat d'r vanaovend gebeurt.'

'Wat dan?'

'Dan het ze wel nocht.'

'Zoj' daenken?'

'Ik bin d'r meer as wisse van. Kom op!'

Ik gaf him nog een drokkerd mit.

'Op Tine an, Kobus!'

In et spiegeltien bleef ik him zolange a'k kon in de gaten holen. Even wa'k benauwd dat hi'j weer beginnen zol te draeven, mar dat gebeurde niet. Kobus stapte as een keuterse haene op et stoomgemael an. Och, soms moe'n kerels van mien leeftied gewoon even een verstaandig drokkertien in de rogge hebben. En as Tine now ok nog mitwarkt, docht ik bi'j mezels, dan he'k zegenriek wark verricht in de Mildamster Poolder en kun ze allebeide slimme genoeglik oold wodden.

Hemel

Et was op een waarme, brodsige dag in juli. Feike zat in 't schaad van wat polleboel op et baankien, krek aachter de hede, an 't pad naor 't karkhof toe. Ik zol d'r henne om de bloemen waeter te geven, hi'j hadde dat krek daon.

'Ik hebbe de domenee vandemorgen op vesite had,' zee hi'j, 'dat now zie 'k d'r niet meer zo tegenop om dood te gaon.'

'Ie bin toch niet van doel en kniep d'r tussenuut?' vreug ik.

Feike glimkte.

'Nee, ik zal perberen en hool et platte van de voeten nog een schoffien onder, mar ik wor in december wel vuventachtig, dat de grootste helte he'k zo staorigan vanzels wel had. En dan prakkeseer ie zo wel es over de hemel en zo.'

'Geleuf ie daor dan in?'

Feike wiefelde wat.

'A'k mien verstaand warken laote niet, mar een meenske bestaot uut meer as allienig mar verstaand. En aj' oolder wodden... Ik wete et niet. Stel dat d'r laeter toch wat is. Now ja, daor zat ik dus wat over in, mar de domenee het me wat dat angaot wel een betien geruststeld.'

'Ie bin toch niet benauwd daj' d'r dan laeter niet inkommen? As d'r een hemel is, kom ie d'r zeker in.'

'Ie hebben goed praoten,' zee Feike, 'stel dat dat gebeurt, dan is de vraoge vanzels wie a'k daor dan tegenkomme.'

Ik keek Feike verheerd an.

'Ik hebbe twie vrouwen had, maot, en de laeste was me een stok liever as de eerste. Dat ik hebbe d'r hielemaole gien verlet van en kom Corrie laeter weer tegen. We hebben hier genoeg kribbed en ommekilsterd. Ik hebbe d'r gien nocht an en doe dat aansen nog es een keer dunnegies over.'

'Ie willen gien gedoente meer mit Corrie hebben?'

'Et kan me wel angriezen. Och, et hadde vanzels nooit wezen moeten mit Corrie. We pasten niet bi'j mekeer. Mar ja, ze zag d'r

niet onaorig uut en naodawwe een dag mit een koppel jongvolk in Gieteren west hadden te punteren, het ze me aovens de kop gek maekt en doe mossen we dus trouwen. Dat heurde doe nog zo. Heur mem was d'r hielemaole van over de toeren dat Corrie et waeter in de kelder hadde. Smerig jonk, hoe kuj' je zo deur die niksnut besleiferen laoten, raosde ze. Now, ik hadde niks gien nocht an die hiele trouweri'je, mar ik dee wat a'k as mien plicht zag. D'r bin twie kiender kommen en om de jongen bin 'k bi'j heur bleven. Mar dat huwelik van oons stelde hielemaole niks veur. Waarme gevulens hawwe niet veur mekeer. A'k et in disse tied overdoen moch, wa'k niet bi'j heur bleven. Om de jongen ok niet. We zatten mekaander allienig mar in de wege en dan kuj't wel om de jongen doen, mar die murken bliksemse goed dat et lange niet snor zat. En de seks zocht ik buten de deure.'

'Zo.'

'Schrik ie daor van?'

'Nee.'

'Vien ie dat gek?'

'Nee.'

'Now ja, ie bin toch een kerel en ie willen je van tied tot tied ok een kerel vulen. Snap ie dat wel?'

'Ja, dat snap ik hiel goed.'

'Ik bin waorlik niet wies op mien gedrag, ik bin d'r mal deurhenne zwabberd, mar zo is 't now ienkeer gaon. Ik kwam ok wel es bi'j Mooie Milou. Och, now ja... ik was vertegenwoordiger en dus vaeke et pad uut, dat ik hadde alle kaans. Et leup niet in de gaten. Corrie zal et lichtkaans wel vermoeded hebben, mar ze het d'r nooit wat van zegd. Et leut heur vermoedelik ieskoold wa'k dee. We zeden allienig mar et hoogstnoodzaekelike tegen mekaander. En ja, niet te min draank vanzels. Ik hebbe zovule inneumen, ie zollen d'r wel een huusholing mit kleinjongen in verzoepen kunnen. Laeter trof ik Gees, dat het mien gelok west, aanders ha'k nooit rust in de huud kregen en wa'k alderhaande vrouwluden bi'jlanges jakkerd. Mit Gees ha'k al jaoren gedoente, doe Corrie et iniens zitten leut. Ze is niet oold wodden. We hebben uut fesoen nog krap een jaor waacht en doe is ze bi'j me introkken. Die vrouw was een lot uut de lotteri'je. Wa'k die vot-

daolik mar tegenkommen. Hadde die me eertieds de kop mar gek maekt nao et punteren in Gieteren.'

'Et leven ruult mar krek zo 't ruult.'

'Ja,' zee Feike, 'en now is Gees d'r ok al vuuf jaor niet meer. Ik hebbe de bloemen op et karkhof krek waeter geven. Mar aj' dus oolder wodden, gaoj' wel es over de dingen naodaenken. Kiek, we bin thuus mit de Schrift grootbrocht en al he'k d'r dan niet al te sekuur naor leefd, zoks raekt nooit hielemaole vot. As d'r al een hemel is, zuj' de meensken die je veurgaon binnen daor weer tegenkommen. En ik wete dat et verhipt mal zeggen is, mar ik hebbe gien verlet van Corrie. Stel je veur dat Corrie en Gees dommiet toegeliekertied op me ofkommen. Dan het Corrie me et eerste te pakken, want die was altied zo vlogge as een zwiepe. En ze kan dan wel ontploffen van lelkens en jeloersighied as ze geweerwodt dat Gees ok bi'j me heurt. Dan is 't drekt weer een gekrib van heb ik jow daor. Now, as 't aanst zo moet, he'k mar liever dat d'r hielendal gien hemel bestaot.'

'En dat perbleem hej' an de domenee veurlegd?'

'Ja, ik zee: Hoe kuwwe et zo rooien, domenee, da'k Corrie laeter niet tegenkomme.'

'Now en wat zee hi'j?' vreug ik reuzebeni'jd.

'Hi'j zee dat je geliefden daor op je waachten,' zee Feike. 'Now, dat het me wel wat geruster maekt. Mar ja, as 't d'r echt op ankomt is de domenee vanzels ok nargens wisse van. Die het et ok mar van heuren zeggen. Mar as 't doukies al mal beteert, dan veeg ik d'r in. As Corrie me as eerste opeist, geef ik heur een terwinkel waor de hiele hemel getuge van wezen mag. En dan griep ik Gees en gao 'k daor weer mit an de hael.'

Hormonen

Op een roetkoolde veurjaorsdag zag ik dat Minne van Diek op 'e fiets de diek daelekwam en bi'j alle huzen een kladdegien in de brievebusse stopte. Beni'jd leup ik naor de weg, doe Minne zowat an mi'j toe was.

'Ni'js, Minne?'

Minne keek toe as een doodbidder, haelde mit knoffelige hanen een kladdegien uut de fietstasse en gaf me dat.

'Boris is vot,' zee hi'j.

'Boris?'

'Oonze katte. Et is een poes, gien kaeter, mar Wietske vun Boris zoe'n mooie naeme. Vandaor.'

'Och, *what's a name?*'

Minne keek me verbaosd an.

'Shakespeare,' zee ik.

'Nee,' zee Minne, 'Boris. En die is dus vot. We missen him al vier daegen, dat Wietske is vanzels doodongerust. Die katte is heur alles. En now het ze mi'j de weg uutstuurd mit briefies, die moe'k overal in de bussen stoppen.'

Ik bekeek et briefien en las de dramatische oproep van Wietske: *Oonze zwatbonte poes is vier daegen leden votlopen. Bel oons aj 'm Boris zien. We bin d'r slim mit an. Wietske en Minne.* En dan nog een omschrieving van hoe Boris d'r uutzag en et tillefoonnommer. Ik keek Minne es an.

'Dit is niet zo mooi. Et liekt me trouwens een koold vermaek om now bi'j de weg wezen te moeten.'

'Ik hebbe zuver gien gevuulte meer in de hanen,' zee Minne, die begon te haneboken. 'En ik bin d'r nog lange niet deurhenne. Wietske wil da'k hier in et dörp alle huzen bi'jlanges gao, mar omdat katten een allemachtig groot aende votzwarven kunnen, wil ze ok da'k bi'j alle huzen in Berkoop, Hooltpae en Der Izzerd een briefien anbrenge. Dat ik bin d'r de hiele weke wel zoe'n betien mit onder de pannen.'

'Ie kieken toe as een levendig liek,' zee 'k, 'ie kun 't op disse meniere wel bestarven. Ie hoeven toch niet allienig mit die kladdegies op pad? Wietske kan toch zels ok wel een tippe doen?'

'Nee,' zee Minne, 'ik moet et liekem allienig beschrippen. Wietske zegt dat d'r altied iene bi'j de tillefoon zitten moet. Veur as d'r beld wodt.'

'Mar kuj' dit kerwei dan niet beter in de auto doen? Dan zit ie zo now en dan temeensen even in de waarmte.'

'Dat kan ok niet, de auto moet van Wietske *stand-by* blieven. Zo nuumt ze dat: *stand-by*. Waor ze zokke woorden weg het... Mar as d'r dus iene belt die Boris zien het, mag d'r gien tied verleuren gaon en stoft Wietske d'r votdaolik in de auto henne mit een dekentien, een waarme kruke en een pak kattebrokkies van et mark dat Boris et lekkerste vint. Al dat spul staot op et aanrecht in een deuze veur 't griepen. En Wietske zit mit de jasse an en de sjale omme bi'j de tillefoon. Veur et geval dat. Ik moet alle supermarken in Wolvege trouwens ok bi'jlanges. As ze daor een prikbod hebben, moet daor ok zoe'n briefien op.'

'Het Wietske et niet een betien verhipte slim te pakken, Minne? Is dit allegeer niet een tikkeltien overdreven? Wees toch wiezer, man, ie kun d'r al mit al wel een dubbele longontsteking an overholen.'

Minne keek me an.

'Et is lichtkaans mal zeggen, mar ik lag vannaacht bi'jtieden schoften wakker omdat Wietske iederkeer veur et eupen raem Boris zien naeme ston te roepen. En doe docht ik zomar bi'j mezels: zol Wietske d'r ok zoe'n drokte van maekt hebben as ik votlopen was? Ie meugen et misschien niet daenken, mar ik docht et al. Och now ja, gien meens is liek in zien doen en laoten. Lao'we et daor mar op holen. Misschien dat et ok wel wat mit de hormonen te maeken het, die warken bi'j vrouwluden now ienkeer aanders as bi'j manluden. Veur mien pat vun ik die katte hier dood an de weg, dan wa'k temeensen van dat kooldklumerige gedoe of.'

'De hormonen?' vreug ik.

'Ja, de hormonen,' zee Minne.

En doe stapte hi'j stottelig op 'e fiets en karde naor de volgende brievebusse.

Een weekmennig laeter, et was een stok lekkerder weer, zag ik Minne weer op 'e fiets de weg daelekommen en krek as een peer weken eerder stopte hi'j bi'j alleman weer een briefien in de busse. As de hormonen van Wietske nog altied niet tot ruste kommen weren en as Boris argens dood vunnen was, zol et mar zo kunnen dat ze Minne now mit doodbrieven op pad stuurd hadde. Ik leup naor de weg. Et was zuver een fleurige Minne die even laeter bi'j me van de fiets stapte en me een briefien in de hanen drokte.

'Goed ni'js,' zee Minne, 'Boris is d'r weer. Hi'j kwam gistermiddag om eterstied henne onder de prikkebult weg en hadde vier jonkies bi'j him. Et risseltaot van opspeulende hormonen. Dat op et briefien staot dat moeder en kiender et goed maeken.'

'En ie moe'n alles weer bi'jlanges?'

'Ja, want Wietske vint dat alleman d'r now recht op het om te weten dat et goed oflopen is mit Boris.'

'En ie moe'n de goeie tiedinge overal allienig bezorgen?'

'Ja, want Wietske kan 't niet waachten. Die zit mit vuuf katten in een benanedeuze bi'j de tillefoon om daor eventuele fielsetaosies en bi'j de deure bloemstokken en fruitmaanden in ontvangst nemen te kunnen.'

Inruilen

A'k in de buurt van Franeker bin, kiek ik zo now en dan even bi'j Gosse. Oolde kunde die van disse kaant komt, mar daor indertied een betrekking in et onderwies kriegen kon. Et schilt daor wel een jasse mit oonze smoeke Stellingwarven, mar as 't om je brood gaot doej' wel es wat, dan hej't niet altied veur 't uutzuken. En doe roegelde Nelie d'r zomar inienend bi'j weg. Een beroerte. Gieniene hadde et anzien kommen. Gosse zat krek in de vut, doe de dood zo rempend bi'j heur an de deure kwam. En ze zollen nog zovule mooie dingen doen...

'Ik hadde de auto krek inruild veur een groteren iene,' zee Gosse, 'iene mit een hoge instap, vier deuren, een TomTom om me et pad te wiezen en de raemen floepten ok zomar naor onderen en boven toe. Want ja, we weren eins van doel en gao genieten van alle vri'je tied en we wollen d'r ok meer op uut, mar dan moej' wel een geriefelike auto hebben. En now zit ik mit dat grote bakbeest en he'k d'r veur gien spat nocht an en gao d'r allienig op uut. Now ja, ik riede d'r wel es mit naor de jongen toe, mar die moej' de deure ok niet platlopen. Die hebben heur eigen leven en zitten d'r niet op te waachten dat heit iederkeer bi'j heur over de heerd komt, omdat die d'r zoe'n hekel an het en zit liekem allienig thuus te malkieken. Dat ik wete et niet, mar ik daenke da'k dat ding mar weer inruile veur wat behendigers.'

Et duurde een hiel schoft eer da'k weer bi'j Gosse in de buurt kwam, mar doe 'k op een middag in Menaldum was, nam ik de gok en keek as hi'j ok thuus was. Now, dat was Gosse en de auto hadde hi'j inderdaod inruild, mar niet veur wat behendigers. D'r ston een camper bi'j him op 'e oprit naor huus toe. Even laeter leut hi'j me de ni'je anweenst zien.

'Ie moe'n him mar even keuren,' zee Gosse, 'kiek d'r mar even in.'

'Ie bin nogal wat van plan. Hier kuj' wel mit op 'e reize.'

'Dat biwwe ok van doel,' zee Gosse.

'We?'

Ik keek him vraogende an.

'Ik hebbe kunde kregen an een vrommes en et klikt van weerskaanten wel aorig. Ja, et is de meensken hier op 'e buurt zuver wat al te rap, he'k wel verneumen. Binnen een jaor nao et wegraeken van Nelie al weer een aander vrommes over de vloer, dat is pattie volk niet naor de zin. Mar et is de jongen goed en Jellie en mi'j ok, dat wat hewwe dan veerder mit et volk te maeken. Aj' je altied wat an de meensken gelegen laoten liggen zullen, kuj' nooit wat. Al is 't vanzels wel even wennen, ieder het zo zien eigenaordigheden.'

'Waor hej' ze zo hadde opscharreld?'

'Ze komt van Harlingen. Zi'j is heur man een jaormennig leden kwietraekt, dat now bin ik een peer daegen in de weke bi'j heur en zi'j is hier een peer daegen. Zo hewwe aorig stel an mekaander. En dit is heur idee dus.'

Hi'j klopte even op 'e ziedkaant van de camper.

'Ze mag graeg reizen, dat we gaon morgen veur een weekmennig naor Frankriek en lichtkaans dawwe ok nog wel even deurrieden naor Italië.'

'Zo!'

'We leven mar ien keer, zegt Jellie.'

'Dat is waor.'

Op dat mement kwam Jellie in een vlot zoemerjurkien butendeure. Blond, zunnebaankbruun, een protte goold, weinig reenfels. Op et eerste oge een vrommesien zonder al te vule aachterstallig onderhoold.

Et was wel een half jaor laeter da'k weer in de buurt van Franeker kwam. Ik hadde intied een kaorte uut San Remo van heur had. Gosse hadde een zunnegien en 32 graoden op 'e aachterkaant van de kaorte zet en de woorden mooi weer en lange daegen d'r bi'j schreven. Ik hadde al es eerder weer naor heur toe zuld, mar een meenske zal vaeke zovule. Ik keek om me henne, mar de camper was nargens te bekennen. D'r ston een aandere auto veur 't huus, iene mit vier deuren, haost krek zoe'n iene as die van veur de

camper. Gosse kwam de deure uut, doe hi'j me geweerwodde.

'De camper vot en weer een aandere auto?'

'Ja.'

'Voldee et toch niet? Et liekt mi'j aanders wel makkelik toe. Ie hebben et huus algedurig bi'j je, hoeven niet naor zoe'n onpersoonlike hotelkaemer en ie bin altied eigen baos.'

'Et voldee Jellie niet. Eerst was 't vanzels mooi weer en lange daegen, mar laeter was ze zo wispelturig as wat en wol ze om 't hottien wat aanders. Ze vun de camper bi'j naoder inzien toch wat te klein en wol eins wel graeg da'k him inruilde veur een groteren iene. Dan hawwe nog meer ruumte en gerief en dan wol ze d'r aenlik half Europa mit deur en overwinteren in Spanje. Inruilen en nog es inruilen, aandere praot hadde ze op et laeste zowat niet meer. Ik wodde d'r kotsmisselik van, dat doe wa'k inienend kot van beraod en he'k de camper inderdaod inruild. Veur een gewone auto, dat ik kreeg nog centen toe ok.'

Op dat ogenblik kwam d'r een vrouwgien butendeure. Een hemmel wiefien, mar... niet blond, niet zunnebaankbruun, gien goold, wel reenfels. Zo op et oge een vrommesien mit hier en daor best wel een betien aachterstallig onderhoold.

'En Jellie?' vreug ik.

Gosse keek naor et vrouwgien dat over et pad naor oons toe kwam en gnees een betien.

'Ok inruild.'

Jacht

'We zollen zo staorigan stomme graeg van de polle of willen,' zee Roelf, 'mar we zitten te holen en te keren mit oonze Jaap. Et is wonder, mar et liekt wel as daor veur gien grieseltien vrouwludevleis an zit.'

Ik trof Roelf, doe 'k op 'e fiets bi'j die zien lappe maïs langesree. In de veerte mi'jde Jaap de iene streek nao de aandere d'r of.

'We hebben 't nocht d'r wel es of. Foekje wil graeg naor een burgerhusien toe. Zoe'n groot huus is een hiele beslommering en wi'j wo'n ok een daggien oolder, mar dan zol Jaap him allienig redden moeten en dat wodt een griemeri'je van niks. As die de boel veur ok nog schoneholen moet en veur zien eigen eten zorgen moet... Dat wodt niks. Dan moet Foekje d'r nog om 't hottien henne om de boel te berakken, dat daoromme blieven we hier nog mar wat ommehangen.'

'Jaap het dus gien gedoente?'

Roelf keek me es an.

'Ik begriepe d'r niks van. Hi'j gaot d'r nooit es op uut, dat het hi'j trouwens nooit daon, doe hi'j jonger was ok niet. Snap ie dat?'

'Och, d'r is gien meenske geliek.'

'Mar zoe'n jonge heurt toch aachter de vrouwluden an te zitten? En as 't now een lillikerd was, mar et is een kreerze kerel. Die zol toch zo een meid kriegen kunnen? Mar d'r is wat dat anbelangt gien beweging in him te kriegen. Et is Jaap wel goed. Die zit iedere aovend bi'j oons op 'e tippe van de taofel. Now ja, hi'j voetbalt ok nog. En hi'j zit aovens wiethoevaeke mit de kop veur die stomme komputer. Ik hebbe zo al es tegen him zegd: Ie moe'n je d'r beter bi'jgeven, mien jonge, aanders koj' aanst in de voddekörf terechte. Now, dan gnist hi'j wat. Nuver now? Foekje het aanders al es zoe'n blad mit blote vrouwluden in et kassien op zien slaopkaemer vunnen. Dat oonze Jaap is niet ho-

mosueel, dat is vanzels nog een gelok. Want ja, daor bi'j' dan toch benauwd veur, now? Ik hebbe him trouwens ok al es trappeerd, doe 'k van 't schutjassen weerommekwam. Doe zat hi'j mit een pilsien en een poede chips naor zoe'n naekende film op 'e tillevisie te kieken. Hi'j wodde d'r niet aanders van, doe 'k de kaemer inkwam. Heit ok een pilsien? vreug hi'j, mar hi'j leut die film d'r doodgemoedereerd op staon. Now, doe he'k een pilsien mit him dronken en et spul zo es even anzien. Et naaide d'r reer uut! Wonder now?'

Jaap was intied vlakbi'j oons kommen mit de mi'jmesiene en stak de haand op.

'Een beste boer,' zee Roelf, 'laot ze mar langeskommen. Hi'j het et bedrief best in de macht, mar d'r zit gien jacht in die bliksemse jonge. Hi'j het wat dat betreft een verhipt klein betien mitkregen van mien pake. Die pakte indertied beter toe. He'k je dat verhael wel es verteld?'

'Dat staot me niet bi'j.'

'Pake bleef eertieds mit twie kleinjongen zitten, doe zien eerste vrouw et zitten leut. Longontsteking. Daor konnen ze indertied zo goed as niks an doen. Now, daor zat pake en hi'j mos daegs wel op 'e daghure. En om de kiender bi'j de femilie onder te brengen, dat wol hi'j niet. Dat pake zette een adverteensie veur een huushoolster en d'r was een vrommes uut Ooldelaemer dat d'r op dee. Dat pake op een middag lopende naor Ooldelaemer om et spul daore es te keuren. Fietsen haj' in die tied haost nog niet. Alles mos mit de billewaegen. Pake jachtte in diezelde tied mit een peer maoten van him in Vledder, die hadden daor jachtveld. Dan leup pake morgens naor Vledder, beinselde daor de hiele lange dag in 't veld omme en dan leup hi'j onder de aovend weer op huus an. Zo mossen ze now es moeten! Et volk van vandaege-de-dag is vanzels tot in de grond bedurven. As ze now honderd meter veer vot moeten, pakken ze de auto.'

Roelf schuddekopte es.

'Mar ik hadde et over dat vrommes in Ooldelaemer. Now, pake is die middag nooit in Ooldelaemer bi'j dat vrommes te lane kommen. Et was argens onderwegens in Sunnege dat hi'j an de praot slingerde mit een maegien dat daor an 't raemewasken was

en dat zes jaor jonger was as pake. En mit dat maegien is hi'j een vorrels jaor laeter de lange hure ingaon en ze hebben tegere zes kleinjongen kregen. Dat vrommes in Ooldelaemer het hi'j een briefien stuurd mit de bosschop dat hi'j intied veurzien was. Oonze heit vertelde altied slimme fleurig dat hi'j op 'e kop of negen maonden nao pake zien kuiertocht naor Ooldelaemer geboren is. Et het pake en dat maegien, dat oonze beppe wodden zol, bliekber drekt aorig goed toeleken. Ze bin allebeide drekt uut de raod west en hebben votdaolik toehapt. Zoks ma'k wel over. Pake zat dus ommeraek jacht in, mar dat aordt spietig genoeg niet nao in oonze Jaap. Et is jammer da'k et zeggen moet.'

Jaap ree weer bi'j oons langes en stak de haand weer op.

'Doodzunde van zoe'n jonge,' zee Roelf, en hi'j stapte et maïsveld in.

Et was lichtkaans mar een peer weken laeter dat et ni'jgien over de streek gong dat Jaap van Roelf Wemer wat an 't haantien hadde. Roelf vertelde me dat et ni'jgien klopte, doe 'k him bi'j de kapper trof.

'Hi'j het ze van 't internet haeld en et wist niet iens zo mal: een heldere wiekel van Haskerdieken en... ze is zes jaor jonger as oonze Jaap.'

Roelf gnees.

'Wat een allemachtige gloeperd, now? Et aordt dus tóch nao! Ik kan je niet vertellen hoe bliede a'k bin. En och, aj' ze now lopende van Sunnege haelen of vanuut de luie stoel via internet van Haskerdieken, wat maekt et ok uut! Et veurnaemste is dat d'r jacht in die jonge zit!'

En hi'j leup fluitende de kapperszaeke uut.

Jaordagskedogien

Vlak veur eterstied kwam Sieger Bos een betien kreupelende en mit de kop onder de blauwe plakken en smatlappen de weg daelestappen. Ik hul him staonde, doe hi'j bi'j me veur 't huus was.

'Wat heb ie uutspoekt, Sieger?'

'Ik dochte zokrek: ik kuiere mar een tippien,' zee Sieger, 'eers bin 'k schoftig da'k zo stief as een plaanke wor. Dit is een overbliefsel van mien jaordagskedogien.'

Sieger zag dat et me niet recht dudelik was.

'Ik bin gister mit zoe'n belon de locht in west, dat was een kedogien van de jongen. Ze wussen niet wat ze de oolde man aanders geven mossen, dat ze hadden bedocht dat heit de locht mar es een keer in mos.'

'En dat is min beteerd?'

'Dat maj' wel zeggen. We bin bi'j et daelekommen allemachtig mal over de grond henneruuld en -stuiterd.'

'Mar het et je aanders wat voldaon in zoe'n ding?'

'Et zol me best voldaon hebben as Eltien d'r niet bi'j west hadde.'

'Eltien?'

'Eltien is iene van Wietze Wiendbuul. Lichtkaans daj' ze kennen.'

'Nee.'

'Now, dan mis ie niks. Ze dot wat zweren en zwetsen anbelangt niks onder veur die heit van heur. Et is krek zoe'n malle balkerd en zweerpoede. Zokken hebben et now ok altied en iewig starker mitmaekt as een aander. Ik wete nog best dat oons mem indertied wel es vertelde van dat reisien van de oolden-van-daegen. Wietze Wiendbuul was ok mit in de bus. Ze gongen die dag de kaant van Twente uut en bin doe ok op 'e Holter- of Lemelerbarg west. Welke van de twieje is me vergeten. En die leugenzak van een Wietze d'r laeter zeuven zak vol over opzweren. Ze weren op zoe'n hoge barg west, dat ze tot in Duutslaand kieken kund had-

den en et zicht was die dag zo helder west dat ze de meensken daore in Duutslaand tot in huus kieken konnen. Ongeleugen waor! Hi'j hadde bi'j volk tot op 'e eterstaofel kieken kund! Ze zatten daore krek te schoften en atten eerpels mit rooie kool en een speklappien!'

Sieger keek me mit een vies gezicht an.

'Zo was Wietze Wiendbuul en daor is die Eltien dus iene van. Now, ze liekt percies op him, dat de dag was mi'j al over, doe 'k dat misselike sekreet geweerwodde, dat za'k je wel vertellen. En ze kwam vanzels stief naost me staon, doe we goed en wel de locht in weren. En een geluud dat d'r uut zokke raosbekken komt! Ik dochte: ze kun heur op 'e grond wel woordelik verstaon. Sieger, balkte ze, et liekt me toe dawwe wel tot in Engelaand an toe kieken kunnen. Now, zee de man, die dat geval besturen mos, dat zal 't slimste wel wezen. Et zal mit de toren van Spannenburg wel opholen. Mar Eltien heurde 't niet iens, die blafte gewoon deur.'

Sieger keek me nog es an.

'Eins is oons soort volk vusen te fesoenlik. Ie zollen zokke raosbekken votdaolik halverwege kommen moeten en zeggen moeten van: En now hool ie de waffel of aanders pakken we je bi'j kop en kont en mieteren we je uut de körf naor onderen toe. Mar men hoolt him stille en dat is eins verkeerd, want zo zal dat volk nooit ommestaon leren. Dat now ja, zo bin 'k de middag deurkommen. Ik dochte: ik hope al dat ze me ankem jaor gewoon weer een peer wollen sokken, een stokkien ark en wat doesschoem op 'e jaordag geven.'

'En et daelekommen is je dus ok niet al te best ofgaon?'

'Dat gong goed mis,' zee Sieger. 'Vraog me niet waoromme, dat wee'k niet, mar neffens mi'j hadde die jongkerel, die de boel besturen mos, et spul lange niet in de macht. We stuiterden allemachtige mal over de grond henne, dwas deur een lappe maïs in de Kuundervallei, doe deur een protte draodeboel en uuteindelik belaanden we in een hoeke laand. Dat we raekten allegeer onder de bienen en doe 'k de boel weer een betien op 'e riegel hadde en de ogen losdee, ha'k die dubbele kedde van een Eltien boven op me liggen. En docht ie da'k ze van me ofkriegen kon? Nooit ien

keer. Ze gaf niks mit. En angaon! Raozen as een maeger varken dat naor de slaachter brocht wodt! Een peer aandere kerels hebben heur van me oftrekken moeten. En doe biwwe dat maantien uutklauterd en wa'k de eerste die him zag.'

'Wie?'

'Een lelke bolle. Hi'j kwam van verens op oons ofstoeven, dat wi'j in zeuven haosten deur een sloot en onder wat draodeboel deur een aandere kaampe laand in. Et was mar krek op 'e tied. Dat beest hadde et schoem op 'e bek staon. A'k niet zo allat west hadde, hadden d'r wel dooien valen kund. Dan hadde dit zomar mien laeste jaordagskedogien west hebben kund.'

Sieger begon te gniezen.

'En toch, hen,' zee hi'j, 'ze hadde d'r vanzels niks mals van overholen moeten, mar wat zo'k graeg had hebben wild dat die lelke bolle een peer keer best mit zien hoorns in Eltien heur wieke vleis ommeporkt hadde. Een stokmennig flinke stoten. Hierzo!'

Sieger wees et plak an waor as hi'j de bolle bi'j Eltien toestoten laoten wild hadde.

'Hierzo, maot, een stokmennig keren best in et wieke, protserige vleis van Eltien. Now ja, krieg et altied mar es zoaj't graeg hebben willen, mar ik daenke dat dat mien aldermooiste jaordagskedogien west hebben zol!'

Kokhalzen

Et was ongeveer een weke veur de kastdaegen, doe 'k Berend Bakker mit een auto vol kastbakkies bi'j huus staon zag. Berend is an de karke en de meensken van de karke zorgen d'r veur dat iederiene in et dörp, die zeuventig jaor of oolder is, een kastbakkien krigt. Aj' now wel of niet in de karke kommen, dat maekt dan even niks uut. De grootste heiden krigt nog een bakkien en d'r het nog nooit iene west die 't niet hebben wol.

'Moet ie mit et spul op 'e reize, Berend?' vreug ik. 'Ik docht dat dit Rinske heur jaorlikse puttien wark was.'

'Rinske zit in huus te kokhalzen,' zee Berend. 'Ze is zo beroerd as een katte, dat now breng ik et zwikkien mar even rond.'

'Kokhalzen?'

'Ja, Rinske het naor Janus Rooks toe west.'

Ik begon et een betien te snappen.

'En dat is heur niet al te goed bekommen?'

'Dat maj' wel zeggen.'

'Zo.'

'Mit een stokmennig meensken brengen ze die bakkiesboel meerstal rond,' zee Berend, 'dan is 't mar een tik an 't oor. Mar wat wol et geval? D'r was gieniene die van 't jaor naor die oolde Janus Rooks toe wol. Iederiene griezelt van die vieze, oolde kerel.'

'Ik kan me d'r wat bi'j veurstellen.'

'Ja,' zee Berend, 'ie snappen waorlik niet dat die kerel niet doodziek wodt in die smerige keet. De gemiente het de oolde tempel van Janus vleden zoemer een keer leeghaeld. Ze zeden dat de rotten en de moezen alle kaanten opsteuven. Die kerel het de laeste twintig jaor nooit meer argens wat an daon. Zien mem hul et vroeger nog een betien schone, mar doe die d'r bi'j wegroegelde, was 't binnen de kotste keren een bende van heb ik jow daor. De bloemen staon al jaoren dood veur de raemen en Janus zit iedere dag tussen bargen kraanten en ofval naor de tillevisie te

kieken en lat de boel gewoon ommekommen. Et zol me niks verwonderen dat as die kerel aovens de broek uuttrekt, dat dat ding dan stief van de smerigte recht overaende staon blift. As... hi'j him uuttrekt. Et zol me ok niks verbaozen as hi'j mit de kleren an zo in 't nust kropt. Dat ik begriepe echt wel dat gieniene d'r happig op was en gao mit een kastbakkien naor Janus toe.'

'En Rinske wol wel?'

'Ja, die vint altied drekt dat ze veur baarmhattige Samaritaan speulen moet. Ze vun et belachelik dat gieniene d'r henne wol. Die man hadde ja nog nooit iene kwaod daon en as hi'j d'r wat aanders in ommeleven wol as aandere meensken, mos hi'j dat zels weten. Daor was hi'j gien spat minder omme. Dat as gieniene d'r henne wol mit een kastbakkien, dan brocht zi'j et d'r wel henne. D'r mos toch iene wezen die et fesoen hul. Zo gong ze tekeer.'

'En doe het Rinske naor Janus toe west.'

'Ja, en die was mar wat bliede mit et bakkien en het heur in huus verzocht.'

'En op dat verzuuk is ze ingaon?'

'Daor moej' mar wel op rekenen. Rinske wol mar al te graeg zien laoten dat zi'j niet zokke bekrompen idenen en opvattings over meensken het. En... ze was ok hiel arg ni'jsgierig hoe as 't d'r daor in huus uutzien zol. Mar dat zal ze vanzels nooit toegeven.'

'En?'

'Et was best wel een betien een bende, zee ze, mar niet zo slim as de meensken zeden. Goed, d'r mos eerst ruumte maekt wodden veurdat ze argens een betien fesoenlik zitten kon, mar et was echt niet zo dat de rotten en de moezen alle kaanten opsteuven. En doe hadde Janus heur een bakkien thee anbeuden. Ie konnen best wel een koppien thee mit me mitdrinken, hadde hi'j zegd, zovule anloop krie'k niet. Dan duup ik gauw even een keteltien waeter uut de regentonne, want ie kun gien lekkerder thee zetten as van regenwaeter. Daor kan dat leidingwaeter nooit tegenop. Dat was hatstikke min veur 't gestel, neffens Janus, want van leidingwaeter kreej' een protte kalk in de huud en dat kon nooit goed wezen. De trekpot en de koppies weren wel een betien smoesterig, zee

Rinske, mar de thee hadde heur best smaekt. Now ja, dat vun ze temeensen in eerste instaansie.'

'Laeter niet meer?'

'Nee,' zee Berend, 'dat vun ze niet meer, doe ze mit Griet van Chris Klaover praot hadde.'

Hi'j gnees.

'Griet zol ok wat goed rondbrengen en omdat de hiele brut bi'j oons in huus ston, haelde ze de bakkies bi'j oons weg. Ik schaeme me best wel een betien, zee Griet, dat ie naor Janus west hebben en dat ik d'r as buurvrouw niet henne wol. Mar ik kan wel griezelen van de smeerlapperi'je bi'j die kerel. Ik hebbe et nog nooit tegen iene zegd, mar as Janus morgens betied de geite verstikken moet, is 't him te vule wark en gao even de trappe of naor 't husien toe. Weej'm wel hoe as hi'j him d'r mit redded? Now, Rinske en ik hadden vanzels gien flauw benul. En doe keek Griet oons an en ze zee: Hi'j pist zien maol zo tot et slaopkaemerraem uut. Ik hebbe et meerdere keren zien. Wat een viesterd, now? Aj' es weer bi'j zien huus langeskommen, moej' d'r mar es acht op geven. Ie kun percies zien waor as de straolties over de dakpannen lopen hebben. Dat de zeike van Janus komt via de geute zo in de regentonne terechte en daor zet die smeerkees dan weer thee van. Now ja, en doe mos Rinske d'r dus uut,' zee Berend.

'Kokhalzende.'

'Ze het alles d'r onder koord. Ze zag gruun en geel van ellende. Et is krek as het ze gien beslot meer in 't lief, zo slop zat ze zo krek bi'j de taofel.'

'En zo is Rinske dus mal op 'e koffie kommen.'

Berend gnees weer.

'Nee, maot, op 'e thee.'

Kooikertien

Een peer daegen nao de begraffenis van zien mem zag ik Geert Hoekstra bi'j et husien ommescharrelen. Ik stapte bi'j him van de fiets.

'Een mal spul om de boel leeghaelen te moeten, Geert.'

'Och,' Geert schokschoolderde wat, 'et het de tied wel.'

'De boel zal zeker wel verkocht wodden moeten?'

'Och,' zee Geert nog es en hi'j schokschoolderde weer, 'et het de tied wel.'

Dat leek inderdaod zo te wezen, want Geert heisterde d'r zowat iedere dag omme en aovens laete braande d'r nog locht, dat et leek me toe dat hi'j d'r ok sleup. Mar vule risselvaosies mit de leeghaelderi'je maekte hi'j niet. Ien keer zag ik dat zien vrouw him mit de auto ophaelde, mar een peer daegen laeter stapte Geert d'r al weer omme. Op leerzens, een overal an, een alpinomusse op. Et was krek as woonde hi'j d'r.

'Jim kriegen mi'j d'r hier op 'e buurt bi'j,' zee hi'j een weekmennig laeter.

'Zo.'

'Tsja...'

'Zonder Roelie?'

'Ja.'

'Kuj't niet langer bi'j heur hadden?'

'Roelie is gien verkeerd wief,' zee Geert, 'mar we hebben mekeer al jaoren weinig meer te vertellen. Awwe indertied niet trouwen moeten hadden, wawwe lichtkaans nooit bi'j mekeer bleven. Wie zal 't zeggen. Mar ik hebbe as jonge van achttien in een maltaepelige bujje de pappegaai van 't stokkien scheuten in de dunen van Appelsche. Daor gongen we indertied jaors op paosmaendag mit een koppel geriffermeerd jongvolk henne en daor was et dan ien groot blotekontefeest. Ik zal je vertellen dat et d'r uutnaaide. Dat zodoende. En Roelie was nog twie jaor jonger, dat et was

een hiele heisa. De keuninginne mos d'r nog an te passe kommen veurdawwe de lange hure in konnen. Vleden jaor wawwe veertig jaor trouwd. Doe hewwe in oons goeie goed nog mit de jongen uut eten west. Naor Appelsche. Och now ja, lichtkaans dawwe dat mit vuuftig jaor wel weer doen. Et is ok niet zo dawwe nooit es meer een dag tegere binnen. Ik gao best nog wel es naor heur toe en zi'j mag hier ok wel es een peer daegen kommen. Mar ik mag ok allemachtig graeg allienig wezen. Doe 'k hier nao mem heur wegraeken zo wat ommeheisterde, kree'k wel zoe'n gelokzalig gevuulte over me, dat ik dochte: ik blieve hier een peer daegen. En doe 'k aovens mit een bod makkeroni op 'e schoot de weg uutkeek docht ik: maek nog wat van et leven, Geert. Ie bin nog gien zestig en Roelie zit waarm en dreuge in Wolvege, die reddet heur schoon.'

Geert keek me es an.

'Misschien dawwe al wel meer as dattig jaor appat slaopen hebben. Et wil je lichtkaans niet recht an.'

'Och...'

'Dat kwam deurdat Roelie indertied naachs in de slaop van bedde gong. Ze gong trouwens uut heurzels ok wel weer op bedde. We hebben d'r alles an daon om dat gedoe te verhelpen. Een natte dweil veur 't ledekaant en zo, mar et hulp niks. Ze spoekte naachs algedurig deur 't huus henne en ik wodde d'r steevaaste wakker van. Ik hebbe heur ok meer as ien keer butendeure weghaeld. Dan ston ze in de naachtpon bi'j de baanzerdeure die ze loszet hadde. Wat doej' toch, Roelie? vreug ik dan. Geert komt zo mit een voer huj thuus, zee ze dan. Now, aj' morgens betied van bedde moeten, kuj' zok geaevenseer d'r naachs niet bi'j bruken. Dat zo bin 'k boven op et aachterste kaemertien belaand. Die reizeri'je in de naacht is even laeter trouwens gewoon weer overgaon. De baanzerdeure ston morgens nooit meer los. Ik wete nog dat ze et me een keer zegd het. Ik gao d'r naachs nooit meer of, Geert, zee ze. Mar ik hebbe d'r veerder gien acht op sleugen.'

Geert keek me nog es an.

'Misschien bedoelde ze wel da'k wel weer bi'j heur op bedde kommen kon. Misschien wol ze dat ok wel graeg. Mar dat is doe niet in me opkommen. Et was mi'j zo wel goed. Ie zullen 't al-

lemaole wel vremd vienen. De jongen begriepen d'r ok niks van. Mar ik vule now ienkeer da'k d'r verlet van hebbe en wees wat op mezels.'

'En wat vint Roelie d'r van? Komt et die niet mal an dat ie hier de meerste tied ommeheisteren?'

'Ik hebbe et heur allegeer eerlik uutstokt en doe het ze me es op-en-daele ankeken en zegd: Die zo wil, die zo zal, Geert. En daor was bliekber alles mit zegd, want doe het ze de tillevisie anzet veur *Goeie Tieden Slechte Tieden*. Och, ze het altied hiele aandere idenen had as ik hebbe en die kaele ni'jbouwbuurt in Wolvege is me ok gien iene cent weerd. Hier kan 'k zo aachteruut et laand inlopen. En om de centen hoeft et niet over te gaon. Ik was mar allienig, dat alles wat van mem was is now van mi'j. We kun d'r zat twie huzen op naoholen. Mar ik gao binnenkot wel es weer naor heur toe, je. Ik wil de tuun nog ommespitten veur de winter. Mar a'k weer vot wil, moe'k gewoon votgaon kunnen.'

Nog een peer weken laeter zag ik dat Geert een hontien bi'j him hadde.

'Een kooikertien,' zee Geert, 'een tefien uut et asiel van Stienwiek en oe zo gezeggelik. En dan bi'j' toch niet hielemaole allienig.'

Hi'j leup et pattien op naor huus toe. Op leerzens, in een overal en mit een alpinomusse op. Et hontien diedelde nog wat bi'j mi'j omme. Geert dri'jde him halverwege et pattien omme en klapte in de hanen.

'Kom mar, mien hontien, kom mar gauw mit de baos in huus.'

Mammeloe

'Ie kieken toe as een jonge pinkebolle die veur 't eerst in de ni'jweide komt,' zee 'k tegen Minne, die zwierig en allat een slag deur de bos maekte.

'Ik hebbe aanders een malle bok reden,' zee Minne.

'En now is Wietske lelk en het ze je de deure uutjacht?'

'Ik hadde et d'r wel naor maekt, heur,' zee Minne zuver een betien schuldbewust, 'mar gelokkig is alles op et aende toch nog goed beteerd. De locht is hielemaole weer opklaord. Et kwam allemaole deur de digitale tillevisie, begriep ie wel?'

Ik keek Minne verbaosd an.

'We konnen vergees zoe'n kassien kriegen, dan kregen we meer as honderd zenders en kowwe besluten wawwe daor allemaole van hebben wollen: een extra pakket mit films of een extra pakket mit sport. D'r was gien nee te koop. Mar we kregen dus eerst et hiele pretpakket in huus, dat zul ie ok wel had hebben.'

'Ja, ze hebben mi'j eerst ok lekker maekt mit et hiele feestmenu.'

Ik begon in de smiezen te kriegen waor et verhael van Minne op angaon zol.

'Now ja, en doe was Wietske dus op een deensdag naor de aovend van de plattelaansvrouwluden, dat ik docht bi'j mezels: ik gao al dat moois es even bi'jlanges. Es kieken a'k argens ok nog wat van opstikken kan.'

'Et is meer as bedroefd,' zee ik, 'kerels bin verdikkeme allemaole etzelde, ze zitten algedurig vol ondocht.'

'Now ja, op die meniere kwam ik dus bi'j de erotische films terechte,' zee Minne, 'en ik bin een meer as gezonde kerel, dat ik bin d'r even bi'j zitten gaon en bekiek dat spul es goed.'

'En?'

'Et gong d'r vreselik omweg, mar dat zuj' ok wel zien hebben.'

'Ja.'

'Mar och, ik docht: wat veur kwaod kan et ok, dat ik hebbe me

een tippe leverwost ofsneden en een pilsien uut de kelder haeld en doe bin 'k d'r es goed veur zitten gaon. Onhuur! Twie kerels die ien vrommes ofzeumden. Ik zal je vertellen dat dat maltaepelige jonk stripse kreeg. Och, et bin vanzels malle prenteboeken die in zokke films mitspeulen willen. Ze zollen heur doodschaemen moeten. Mar ja, veur geld doen meensken alles. En et was krek as was die blei van ielestiek! Zokke akrebaotische toeren hebben Wietske en ik nog nooit veur mekeer kregen. Zokke vrouwluden: et bin krek katten, die kun de poten ok recht in de hoogte stikken as ze heur beslikken. En et meerst wondere was dat ze alles uut hadde, behalven de schoenen mit hoge hakken. Et leek mi'j niet makkelik toe, mar ieder zien meug, zee de boer en doe kietelde hi'j de vrouw mit de hujvörke.'

'Wietske het je toch hopelik niet trappeerd?'

'Doe 'k een stokmennig van die filmpies bekeken hadde en drie pilsies en een halve leverwost op hadde, heurde 'k inienend de buterdeure. Wietske! Doe was 't omtrent al half elven, de tied was me finaal ontscheuten. Dat ikke rap de tillevisie uut. Is d'r wat? vreug Wietske drekt doe ze de kaemer inkwam. Et is wat dat betreft krek oons mem, die hadde ok altied votdaolik in de gaten a'k de natte vinger deur de sukerpot haeld hadde. Vrouwluden... Wat hej' vanaovend aenlik daon? vreug ze. Och, zee 'k, ik hebbe gewoon wat zapt, ik bin alle zenders even bi'jlanges west en hebbe es bekeken wawwe allegeer veur moois in huus kregen hebben. En was d'r nog wat aorigs bi'j? vreug ze. Niet vule biezunders, zee 'k. Ie hebben bliekber toch een poze zeten te kieken, zee ze doe, en doe wees ze naor de drie lege bierflessies.'

'En doe mos ie mit et waeter veur de dokter,' zee ik.

'Now ja, wat moej' dan zo hadde zeggen?' zee Minne. 'Ie moe'n toch wat zeggen. Dat doe he'k mar zegd da'k naor wat oolde ofleverings van Pipo de Kloon keken hadde. D'r scheut me zo vlogge niks aanders in 't zin. Hej' daor naor keken? zee ze. Is dat d'r nog op? Dan wi'k ok es kieken. En doe pakte ze de ofstaansbediening en ik hadde dus niet in de gaten dat de tillevisie nog op 'e zender ston daor a'k naor keken hadde.'

'Heibel in de hutte?'

'Doe Wietske op et knoppien drokte was et inienend allegeer

gekreun en gegil en et scharm was vol naekend vleis.'

'Ja, dan schiet ie een malle bok. En hoe is dat doe beteerd?'

'Wietske het et even an staon te kieken en doe zee ze: Pipo de Kloon hul de kleren d'r vroeger bi'j an, Minne, en ik hebbe Mammeloe nog nooit mit zokke hoge hakken zien. En doe het ze de boel uutdrokt en is ze zonder veerder een woord te zeggen naor boven gaon.'

'En ze kwam niet weeromme naor onderen toe?'

'Nee, dat om half twaelf bin 'k de trappe ok mar es opgaon.'

'En doe sleup ze al?'

'Dat ha'k al verwaacht, dat ik docht: ik moet me mar zo stillegies a'k kan uutstrupen en naost heur liggen gaon, aanders wodt ze lichtkaans wakker en krie'k nog een zegepreek da'k een vieze, oolde kerel an 't wodden bin. Wietske kan toch zo op je inpraoten. En dan ha'k de hiele lange naacht gien oge dichtedaon. Dat ikke op 'e sokken de slaopkaemer in. Ze hadde de gedienen dichtedaon en et locht uut. Dat ikke op 'e taast wat ommescharrelen en veurzichtig de kleren uut. En ik ston krek in mien ondergoed, doe Wietske inienend et locht anknipte. Ze hadde niks an, allienig een peer ni'je klompen, die ze eregister bi'j de Welkoop haeld hadde. Ik ston veraldereerd toe te kieken. Disse Mammeloe het gien naaldhakken, zee ze doe, mar lichtkaans daj' hier ok wel van over de toeren raeken. Now, wat staoj' daor now te drokkedreten, Pipo, kom mar gauw bi'j dit pretpakket op bedde. O ja, et touwgien zit nog in de klompen, dat op disse meniere kuj' niks beginnen, mar de schere leit op et naachtkassien.'

'Bliksem nog an toe!'

'Dit blift onder oons,' zee Minne.

'Veur altied,' zee ik.

'Now ja, mit schrievers weej't mar nooit.'

'Ik zwere et.'

'Dan is 't goed. Want ja, ik wil dit niet over de streek hebben.'

'Mar al mit al hej' de hiele naacht zodoende toch gien wink in de ogen had.'

'Nee,' zee Minne, 'en et wondere was dat d'r vule meer ielestiek in oons zat as dawwe ooit docht hadden. Wietske en ik: we kun zo wel in zoe'n film mitdoen!

Melkenriezenbri'j

'Ik hebbe nog nooit iene bekeren kund,' zee Sietze, 'en dan daenk ie op 'e duur toch wel es: het et eins wel zin da'k iederkeer mar weer mit Jaanke en de aktetasse mit blatties bi'j de diek bin en perbeer de meensken de ienige echte waorhied te verkondigen. Waor doe 'k dit veur, daenk ik dan wel es, mar zo ma'k van Jaanke niet daenken. A'k zoks zegge krie'k een zegepreek. Jaanke zicht et as oonze opdracht.'

Ik trof Sietze, doe die een slag deur de bos maekt hadde en op 'e auto anleup. D'r hong een dieze die de hieltied dikker leek te wodden. Et drupte van de toeken.

'Ik geve je hier bi'j oons op 'e streek ok verhipt weinig kaans,' zee 'k. 'Stellingwarvers bin deur de ieuwen henne zo eigenzinnig as wat west, die hebben heur algedurig zels redden moeten en dat doen ze ok et liefste, dat ze hebben heur altied zo weinig meugelik antrokken van hoge heren, veenbaozen en domenees. Dat ik weet et niet, Sietze, mar ik daenke dat et hier trekken an een dood peerd is. Echte Stellingwarvers bin niet te bekeren. Dat wil me temeensen niet an. Ik zol d'r reer van opkieken aj' d'r wel iene te pakken kriegen konnen.'

'Jaanke het et eins wat te slim te pakken,' zee Sietze. 'Bi'j oons thuus wawwe ok best wel an de zwaore kaant, mar oons heit kon, as 't mos, overal et betrekkelike nog wel van inzien. D'r moch bi'j oons thuus zundags nooit een slag daon wodden, daor was de oolde baos foel op. Mar et zal me nooit vergeten dawwe d'r nog een akker knollen inzitten hadden, doe oons onverwaachs een wintertien over 't mad kwam. Et was mistig die dag, de bomen weren wit beriept, en d'r wodde de kommende daegen strenge vost verwaacht. Dat doe keek oons heit middags butendeure es om him henne en hi'j zee tegen me: We gaon tegere de bouw op en haelen de knollen d'r uut, Sietze, veurdat oons de zwik as een klobbe bevreuren is. Mar et is toch zundag, zee mem verschrikt, en ze keek toe as reup heit alle ellende van de wereld over oonze

huusholing of. Ja, zee oons heit, et is zundag, Feikje, en butendat is 't best mistig, dat God zicht nargens wat van. As 't d'r op ankomt zuwwe oonszels redden moeten. En doe hewwe die middag de knollen d'r uuthaeld. Zo was oons heit dan ok wel weer.'

'Verstaandig.'

'En et is wonder, mar et was krek as veraanderde heit nao die bewuste zundag. Doe we de knollen d'r zonder ongemakken uut- en thuuskregen hadden en oons de daegen d'r nao niks mals overkwam, wodde heit wat makkeliker in die dingen. Hi'j hadde zien dat et wel wat lieden kon. Dat we deden in 't vervolg op zundag ok wel es een haandtaast wark as 't niet mistig was en oons dat beter uutkwam.'

'Mar Jaanke is dus wat vaaster in de leer?'

'Bi'j heur thuus weren ze indertied al bi'j de jehova's. Dat paste dus niet echt bi'j oons, mar ja, ik raekte indertied hielemaole hoteldebotel van dat jonk. Wat kuj' as jongkerel toch gek in de kop van een maegien wodden.'

Sietze schuddekopte.

'En ik zal je vertellen dat Jaanke een mooie meid was en de zunde wel weerd. En dat ze bi'j de jehova's was, daor geef ie dan hielemaole gien acht op. Ie hebben wel wat aanders an 't heufd. Ik hadde allienig mar oge veur dat gloepens mooie krielkiepien. Ze spoekte me dag en naacht deur de kop henne. Now ja, en dan vergeet ie as jongkerel, die him et hiete bloed in de huud ommebroezen vuult, wel es hoe wied aj' gaon kunnen. Dan bin je de hassens niet meer de baos, mar de gemachten. En ik hadde drekt tok, dat ik bin an Jaanke hangen bleven. We mossen trouwen. Een schaande vanzels. Hoe ha'k me zo vergalopperen kund? Want ja, et wodde zo trakteerd dat et vuulde as was 't grotendiels mien schuld. Now ja, we bin trouwd en et poppien is kommen. En daornao nog drieje, dat we hebben goed boerkt. En ik bin ok mar bi'j de jehova's gaon. Aanders wa'k Jaanke lichtkaans kwietraekt en dat wo'k niet. Ik kon trouwens ok niet zonder de jongen. Dat zo scharrelen we wat deur et leven henne. Jaanke dot et woord bi'j de deure, dat is heur et beste toevertrouwd, en ik hebbe de aktetasse mit blatties bi'j me. En ik raeke zo now en dan nog wel es wat kwiet ok, mar dan daenk ik altied dat ze 't

kopen om mar van oons of te wezen of, as ze oons kennen, uut medelieden. Mar a'k zokke dingen zegge, is Jaanke dus lelk. Dan he'k neffens heur vusen te min vertrouwen, want elk zaotien dat wi'j zi'jen maekt kaans om tot wasdom te kommen, zegt ze. En dan biwwe weer uutpraot.'

Sietze keek me es an.

'Mar veerder hewwe 't best, heur. Och, overal is vanzels wel es wat. A'k een aandere vrouw troffen hadde was daor ok wel wat mit west. Ik hadde ok een mierkerd treffen kund. Now, liever een jehova as een mierkerd. Krieg et in 't leven mar es zoaj't graeg hebben willen.'

'Dat lokt je niet.'

'Nee, dat och, a'k et weten wil he'k vanzels niks te klaegen. Ik bin bi'j Jaanke in de vetweide kommen. D'r is gieniene die zokke lekkere melkenriezenbri'j toemaeken kan as Jaanke. En daor bin 'k gek op. Daor meugen ze me midden in de naacht wel wakker veur maeken. En dan he'k daor et liefste wat krummelties gele suker over.'

'Tel uw zegeningen,' zee ik.

'Een voor een, tel ze alle en vergeet er geen,' zee Sietze d'r drekt aachteran.

'Jehannes de Heer.'

'Et gaot d'r nooit weer uut,' zee Sietze. 'Mar kom, ik moet zo staorigan op huus an. Et is aanst eterstied.'

'Melkenriezenbri'j?'

'Ja,' zee Sietze, en hi'j toffelde et pad of naor de weg toe. Ik keek him nao tot hi'j oplost was in de mist en docht an alle volk dat tegenwoordig bi'j mekeer wegstoft, omdat ze op mekeer uutkeken binnen en de relaosie en de seks niet spannend genoeg meer vienen. Wat is et dan toch mooi as een panne oolderwetse melkenriezenbri'j Sietze en Jaanke bi'j mekeer holen kan!

Nat

'Ik mag niet klaegen van de meensken,' zee Aorend. 'Et hadde wel vule malder beteren kund, zeggen ze. Mar an 't begin van de middag docht ik van: as de dood me now votdaolik ophaelt, he'k d'r best vrede mit.'

Et was indertied een hiele schrik west en et ni'jgien was as een strovuurtien over de streek gaon dat Aorend een beroerte had hadde. Zoe'n grote, starke kerel, die nooit wat mekeerde en altied zo gezond as een vis was. En dan nog mar krek in de vuuftig. Et leven kon je mal te vieter hebben. Et wees in et begin niet best, mar staorigan was et toch weer wat bi'jtrokken. Et praoten gong weer hiel aorig, naormaote de dag vodderde wodde 't wel es wat minder, mar wat dat anbelangde kon hi'j him weer goed redden. Mit et iene bien en de iene aarm bleef et nog behelpen. In huus straampelde hi'j wel weer vanuut de rolstoel naor et husien, mar butendeure ree hi'j algedurig in een karregien. Mar de meensken hadden geliek, et hadde vule malder beteren kund.

In dat karregien stopte Aorend op een mooie naomiddag in augustus pal naost me op 'e diek. Ik schrok d'r zuver van, hadde him niet ankommen heurd.

'Ik mos d'r even uut,' zee hi'j, 'ik kon et thuus niet langer hadden.'

'Is d'r wat vervelends gebeurd?'

'Ik bin an 't begin van de middag dweildeurnat regend. Ie zullen dezelde bujje hier ok wel had hebben.'

'Koj' niet zo hadde verschoel vienen?'

D'r trok een pienlik glimlachien over zien gezicht.

'Vroeger,' zee hi'j, en zien stemme zakte een betien in toonhoogte, 'weren Lies en ik allebeide ommeraek maltaepelig in de huud. Et verget me nooit: et was in et begin van oons trouwen, da'k midden in een mooie, waarme zoemer op een middag in de tuun an 't vrotten was en de boel mit de waeterslange begeut omdat alles zo dreuge as hoppe was. Et blad van de plaanten

hong d'r slop bi'j. En doe greep die wilde klitse van een meid me onverwaachs de slange ont en het me doe driefdeurnat spuit. En een wille dat ze hadde! Ik hadde gien dreuge draod meer an 't lief. En zi'j d'r vandeur et huus in. We weren jong en et leven broesde oons in de huud omme. Ik hebbe heur in de slaopkaemer te pakken kregen en daor he'k dat fladde van een jonk allemachtig naokeken en alle hoeken van 't bedde zien laoten.'

Hi'j was even stille.

'Och, wat hawwe eins in die tied? We hadden gien cent omhanen, weren al lange bliede dawwe een husien huren en krek rondkommen konnen. We hadden niks, mar we hadden mekeer. Ik vuulde me bi'j Lies as een vliege in de hunningpot. En now...'

Hi'j wees mit de goeie haand naor himzels en et karregien.

'Tel uut je weenst. Hier zit Aorend Hampelman. Ik hadde d'r alles veur over en doe die waarme zoemerdag nog ien keertien over. Now hewwe in alle opzichten alles, et hiele huus staot vol onnutte rommel, mar de wilde vri'jperti'jen bin veurbi'j.'

Hi'j keek me zuver even verschrikt an.

'Vien ie et niet gek da'k zokke dingen zomar tegen je zegge?'

'Nee, et bin doodgewone dingen.'

'Och, weej' wat et is? We hadden vandemiddag et eten op en doe het Lies me mit dit mooie weer even butendeure kard, omda'k zels nog niet over de drumpel hennekommen kan. Dat moet nog veraanderd wodden. Zels is ze even laankuut, mit et vel over de ogen, op 'e baank in de kaemer liggen gaon. En doe kree'we die flut regen dus. Ik hebbe nog nooit mitmaekt dat d'r zo hadde een bujje kwam. En de locht betrok niet iens slim, et regende en de zunne scheen toegeliekertied.'

'Dan is 't kermis is de hel, zeggen ze.'

'Daor he'k nog nooit van heurd,' zee Aorend, 'mar ik kon dus niet over de drumpel henne in huus kommen. En mar roepen an Lies, mar die heurde niks, die was diepe in de soeze. Ik bin hatstikke strontdeurnat regend en doe Lies dan eindelik butendeure kwam, was 't al weer et mooiste weer van de wereld. Ik hebbe me zelden ongelokkiger vuuld in mien leven as vandemiddag doe 'k daor, nat tot op et vel, in de rolstoel veur de deure zat. En in al mien ellende mo'k doe dus an die middag daenken dat ze me hat-

stikke nat spuit het en ik heur deur et hiele huus naozeten hebbe, op 'e slaopkaemer te pakken kregen hebbe, en dawwe mekeer daor doe as een stel gekken de kleren van et lief ropt hebben.'

Hi'j keek bezeerd toe.

'Vandemiddag het ze me de kleren ok uutstruupt omda'k dat allienig niet meer kan. Waor goel ie now toch omme? vreug ze. Om niks, he'k zegd. Wat ha'k aanders zeggen moeten? Ze het niet anvraogd. Naoda'k die zet had hebbe, bin 'k vule gauwer van slag as vroeger. Wat ha'k dan zeggen moeten? Heur vertellen moeten van die middag da'k heur as een wildeman te pakken nam? Zoks zeg ie niet en ik wil gien medelieden. Ik hebbe mezels zokrek es bekeken, doe 'k weer dreuge kleren an hadde en veur de bos langesree: krek in de vuuftig en dan al een kerel van niks. En Lies is nog een mooie vrouw. Een vrommes om as kerel hebben te willen, begriep ie wel?'

Ik nikte.

'Op dat mement docht ik eerlik waor van: as de dood now op dit mement uut de bos kommen zol om me op te haelen, was 't mi'j wel goed. En laot him dan asjeblief in ienkeer goed reddag holen, docht ik, iene goeie oplawaaier, me niet nog langer op 'e tok holen. Dan hoeft Lies niet meer mit me omme te pakken en kan die nao verloop van tied misschien nog een keite kerel kriegen daor ze as vrouw nog wat an hebben kan. Hael me mar op, he'k hadde-op beuld.'

'Mar de dood het je niet raozen heurd.'

'Nee, die zal wel wat aanders te doen had hebben. Die het vanzels een baandig bestaon.'

En doe ree Aorend, zonder nog een woord tegen me te zeggen, in zien karregien bi'j me weg. Op 'e diek was veerder gien meens te zien en de dood was nog altied nargens te bekennen.

Oppaspake

'We hebben et raozende drok,' zee Albert. 'De vrouw en ik vliegen twie keer in de weke in de auto naor Borger en daor speulen we dan veur oppaspake en –beppe. Zo gaot dat tegenwoordig.'

'Zoks haj' vroeger niet.'

'Nee,' zee Albert, 'we weren vroeger thuus mit zes jongen, dat as oons mem es mit heit de bouw op was om de oolde baos argens toe te helpen, pasten de ooldsten op 'e jongsten.'

'Op hoevule moej'm daor in Borger passen?'

'Op twie joongies, een twieling. Dat was vanzels niet zo pland. Twieje in ien keer, ze kregen allebeide haost een toeval, doe ze 't van de dokter geweerwodden. As ze die drokte mar ankonnen! Mar ja, wat d'r instopt is, moet d'r ok uut. Dat doe roegelden d'r op een morgen zomar twie joongies op 'e wereld: Jorn en Joas. Die naemen hebben ze opzocht in een boek uut de biebeltheek. Wat een aarmoede, now?'

'De mederne tied.'

'Ja.'

'En doe mossen jim henne te oppassen.'

'De vrouw hadde et veur de tied al anbeuden. Ik was d'r aanders niet zo happig op. Aj' jongen anhaelen moej' d'r zels ok mar veur zorgen. Ze leggen op disse meniere aorig beslag op oonze tied en ik mag ok graeg es henne te visken. Mar de vrouw zee dat et niet aanders kon. Ie begriepen et wel: mien dochter en die kerel van heur moe'n daegs allebeide op 'e daghure, aanders kun ze dat huus van heur in de iewighied niet liek kriegen. Want ja, ze zitten daor in zoe'n dure ni'jbouwwiek. Kaasten van huzen, mar stief op mekeer, dat ie kun niet iens mit goed fesoen aachter 't huus staon te pissen. Wat een aarmoede. Mar toe dan mar. Hi'j is een Rieks Nijkeuter, mar ze zeggen van Rik, en hi'j is gemientesiktaoris. Ze mienen dat dat hiel wat is. De vrouw mag d'r ok graeg over pochen. Rik kan laeter nog wel argens burgemeester wodden, zegt ze dan.'

'Et is toch ok niet zo gek?'

'Et zegt mi'j niks, die piesappel het beide hanen verkeerd an 't lief staon. Hi'j kan nog gien fietsbaand lappen. Now, dan bi'j' niet al te snood. En verstaand van eerpels het die dreuge Drent ok al niet. Awwe d'r hennegaon nemen we oonze eigen eerappels mit: Friese borgers van de klei. Een fesoenlik meenske heurt krummelige eerpels te eten. Zi'j haffelen daor wat op die stieve, hadde dingen omme, daor aj' allienig mar petat van bakken kunnen. Dat we doen op disse meniere ok nog zegenriek wark. We leren de kiender mitien wat goeie eerpels binnen.'

'Twie keer in de weke is wel baandig.'

'Och, de vrouw is now ienkeer zo goed as koeke, die zal altied veur een aander klaorstaon. Dat het ze van heur heit, dat was ok een beste kerel. Ze bin hier indertied van boven Dokkum hennekommen. Heur heit was zo geriffermeerd as ik weet niet hoe, mar ie murken d'r niks van, en dan is zoks vanzels ok niet slim. Hi'j reisde zundags steevaaste twie keer naor de karke. Ok as 't bi'j de zoemerdag prachtig hujjersweer was, ze veur de maendag min weer verwaachtten, en alle boeren op 'e streek heur dus de pochel in 't zwiet vrotten. Dan zee hi'j: Ik bin geriffermeerd, mar mien trekker niet. Aj'm bruken willen, jim weten waor as hi'j staot. Now, dat is toch fideel.'

'Ie hebben ze wel minder.'

'Daor moej' mar wel op rekenen. Die beide kleinjongen moe'n nog mar zien dat ze laeter zokke flinke kerels wodden.'

Albert keek me es an.

'Weej' wat et vandaege-de-dag is?'

'Now?'

'De oolden hebben gien stuur meer over de jongen. Mien dochter en die kaele gemientesiktaoris van heur ok niet. Ze durven d'r niet in te batsen. Mag niet, Jorn. Niet doen, Joas. Daor blift et bi'j en daor trekken die jongen heur hielemaole niks van an. Wi'j kregen vroeger een fleer over de fikken awwe niet om liek wollen en daor biwwe om de dooie dood niet minder van wodden. En dan die rommel die ze eten. Ik hebbe drekt zegd: Awwe hier al kommen te oppassen smiet ik de bounty's, de marsen en al die aandere zute slikkeri'je drekt in de grieze ofvalbak. As de jongen

zin an wat hebben kun ze een appel of een stok bolle kriegen. Vroeger lag et kelderrim bi'j oons thuus vol mit witte bollen. D'r gong wat deur in zoe'n huusholing en we weren algedurig rops in de huud. Dat as oons mem even de hakken licht hadde, zatten we as jongen de iene nao de aandere in de kelder en dan plokten we wat bolle uut ien van de uutaenden van zoe'n brood en vratten dat gauw op. En dan keerden we de bolle zo omme op et rim, dat mem d'r mar niks van zien zol. Netuurlik zag ze et laeter wel, hadde ze et altied wel in de gaten, mar die aarme stumper het d'r nooit wat van zegd.'

'Een aandere tied.'

'Ja, mar ik moet d'r algedurig an daenken a'k die beide kleinjongen de iene nao de aandere chipspoede leegeten zie. Dat spul is tot in de stobbe verwend. Mar as wi'j d'r binnen komt die ongezonde troep niet op 'e taofel. Ze kun Friese borgers, een appel of een stok bolle kriegen en aanders mar niks. En doe ze daoromme in 't begin een keer van rotpake tegen me zeden, wodde me de kop even hiel arg roeg. Doe he'k ze omstebeurten even over de kni'je neumen en een peer klappen veur de kont geven.'

'Dat numen ze tegenwoordig korrigerende tikken.'

'Dat kan wel wezen, mar ze helpen lieke goed as vroeger. Jorn en Joas bin d'r niet minder van wodden. Ik kan d'r now mar best mit akkederen, ze bin zo mak as laomer. Aj' mar stuur hebben, aj' mar vulen laoten wie d'r de baos is. Dat is mit kleinjongen percies etzelde as mit muddehonnen. Awwe weer vot binnen zullen ze wel weer in de chips ommehaffelen. Now ja, toe dan mar. Aj't niet zien, hej' d'r ok gien hinder van. Zoa'k al zee: eerst ha'k d'r hielemaole gien nocht an en vlieg twie keer in de weke naor Borger, mar now kan 't gewoon niet aanders. Want as wi'j d'r niet hennegaon zollen, kwam d'r hielemaole niks van die beide jongen terechte en dat zol me begroten.'

Percessie

Doe 'k laestdaegs op vesite zol in ien van de verzorgingshuzen van Wolvege zag ik Fem van Fedde Smit mit een deuze onder de aarm de deure van ien van de anleunhusies uutkommen en de kaant van de Ni'je Anleg oplopen. Ze zag me niet staon. Even laeter kwam Fedde ok tot de deure uut, mar die zag me wel en kwam op me toe, dat zodoende raekten we even an de praot.

'Jim zitten hier dus altied nog in een anleunhusien.'

'We staon op 'e lieste van 't grote huus,' zee Fedde, 'mar et het nog gien haost. Et liefste zowwe hier beneden an de veurkaant an de lange gang kommen, mar de meensken die daor zitten lieken me nog vri'j hecht. Ik daenke niet dat daor veurlopig een plakkien vri'jkomt. Dat et is vanzels mal zeggen, mar de iene zit hier dus op 'e aander zien dood te waachten.'

'Fem liekt me aanders ok nog aorig geve, die biesde krek mit een deuze onder de aarm de diek uut.'

'Daor zit Filippus in,' zee Fedde.

Ik keek verbaosd en hi'j zag da'k et zo rap niet bevatten kon.

'Een halfmakke ente.'

Et wodde me d'r niet vule dudeliker van.

'Et is een hiel verhael, maot.'

Hi'j leek d'r zuver wat mit an.

'Fem ontdekte vandemeitied dat ien ei in een entenust hier vlakbi'j niet uutbröd wodde en doe het ze dat mit naor huus neumen en perbeerd om et zels uut te bruden.'

'Wol dat wel? Zoks liekt me een hiele onderneming.'

'Wat hewwe wat beleefd! Mar ja, as Fem wat in de kop het... Ze kan zo koppig as een ezel wezen! Dat zi'j mit dat ei an de slag. We hadden nog zoe'n oolde waarmtelaampe van vroeger veur de biggen, dat daor kwam et ei op een waarme badhaanddoek onder te liggen. En ze hadde et ok wel es bi'j heur op et blote vel.'

'Ze kon d'r toch niet as een ent op zitten gaon te bruden?'

Fedde schuddekopte.

'Ze het naor Wierda west om de grootste maote beha die ze daor te koop hadden. Cup H. En dat is groot!'

Fedde keek me as een echte kenner an.

'Dat zal wel.'

Ik gaf drekt toe dat Fedde oneindig vule meer verstaand van beha-cups hadde as ik.

'En doe dee ze dat ente-ei bi'jtieden in ien van die cups. Plak zat. Mar wat een gedoe. Et mos vanzels allemaole lieke veurzichtig en ik mos op een aander bedde slaopen, want ik moch naachs niet an heur kommen.'

Fedde gnees.

'Dan hej' de vrouw bruts in 't nust en dan maj' ze niet anraeken. Ze zat rechtop in de kussens mit et ei in de beha te slaopen.'

Hi'j keek me saemenzweerderig an.

'Ie moe'n 't mar niet veerder vertellen, zoks moet eins niet over de streek, dat is me te mal. Et is da'k et jow now vertelle, mar daenk d'r omme: de mond op slot.'

'Daor kuj' van op an. Mar... et ei is dus wel uutkommen.'

'Op 'e dadde meie,' zee Fedde, 'doe kwam d'r een nat en slodderig entepiekien veur 't locht. We hebben gien geboortekaorties rondstuurd, mar veerder hewwe d'r krek zovule drokte mit had as indertied mit oonze eigen jongen. Et wodt een Filippus, zee Fem, doe dat piekien op 'e waarme badhaanddoek de wereld in zat te kieken.'

'Een wondere naeme veur een ent.'

'Fem is van huus uut rooms. Ja, ze moet hielemaole niks van de paus en die zien idenen hebben, mar ze wet d'r wel een protte van. Dat zit d'r van jongsof an in en dat gaot d'r ok nooit meer uut. Ik heurde krek zo op van die naeme. De dadde meie is de naemdag van de apostel Filippus, zee Fem, en et liekt me een mooie tredisie om dit dinkien naor de apostel te vernumen. Now, toe dan mar, docht ik, dan mar een Filippus. Mar hoe zuwwe dat ding ooit groot kriegen?'

'En?'

'Filippus kwam in een deuze bi'j oons naost bedde, ik moch weer bi'j Fem op bedde, en de beha mit cup H het ze in een zak veur et Leger des Heils stopt. Dat volk moet mar zien dat ze een

vrommes mit een flinke melkselon opsnorren.'

'En is et piekien groot wodden?'

'Fem het zowat elke dag om goeie raod mit Gryt van de Fûgelhelling in Ureterp beld. Ze moch Filippus ok wel brengen, zee Gryt, mar dat wol Fem niet. Wat Gryt kan, kan ik ok, zee ze. Koppig, hen? Mar ze hebben tegere dus et hiele menu van Filippus utentreuren bepraot.'

'En now?'

'Now is 't een halfwassen Filippus en kuwwe dat smerige ding niet kwietwodden. Fem sjouwt iedere dag mit him in die deuze naor de viever in de Ni'je Anleg en daor lat ze him dan in 't waeter en dan staot ze d'r bi'j te roepen van: Gao naor je wilde kammeraoties, Filippus, daor kuj' mooi mit zwemmen. En ie moe'n hier laeter ok een vrouwgien zuken. Mar et helpt niks. Elke keer komt dat verhipte ding heur snaeterende weer nao naor huus toe. En daor schit hi'j de hieleboel d'r onder. In en om huus, et is ien en al drek. De buren hebben ok al klaegd. We bin d'r mooi mit anklauwd. En aovens zitten ze naost mekeer veur de tillevisie: Fem mit de kop op een kussen en Filippus mit de kop tussen de veren. Wat zal ik bliede wezen awwe die kostganger een keer kwiet binnen. Mar ja, ik moet d'r mar es aachteran en zien hoe as 't spul d'r bi'jstaot.'

Ik keek Fedde nao, die de diek uut en zien huusholing aachternao toffelde.

Even laeter zat ik bi'j oolde kunde in de kaemer an de gang onderin et gebouw, daor neffens Fedde alleman nog zo geve as kriet was en de man mit de zende veurlopig nog gien bosschop hebben zol. Et duurde niet iens botte lange, doe 'k ze in de veerte weer ankommen zag. Fedde leup veurop, dan kwam Fem mit de lege deuze, en snaeterende kwam Filippus daor dan weer aachteran waggelen. Et was krek een roomse percessie.

Pollie

'Ik mag hier graeg even mit mooi weer op 'e elektrische fiets hennegaon,' zee de man die op een baankien op et dierekarkhof van Wilhelminaoord zat.

D'r ston een thermoskanne mit drinken naost him en op een theedoek laggen een peer bolties.

'Et zit hier zo lekker rustig en op disse meniere bin Pollie en ik toch weer een schoffien hiel dichte bi'j mekeer.'

De man maekte een gebaor, dat ik gong naost him op 'e baank zitten en doe vertelde hi'j me dat hi'j Jelle Mercuur van Zorgvlied was.

'De jongen vienen et mar vremd,' zee Jelle, 'da'k hier vule vaeker naor toe gao as naor de stien van mien vrouw. Mar weej' wat et is?'

Ik schuddekopte.

'Ik zitte hier vule rustiger. Now moej' vanzels niet daenken da'k nooit bi'j Fokje komme, heur. We bin op et laeste zowat veertig jaor trouwd west, dat ik zie d'r goed op toe dat alles d'r altied netties bi'j ligt. Ik bune de stien ieder jaor grondig of en zorge d'r veur dat d'r riegelmaotig bluuiende plaanties binnen. Mar ik kan niet zomar even rustig bi'j heur zitten gaon, dat he'k nooit kund. Fokje was een best meenske, mar d'r zat gien rust in. Ze hadde et diggelvuur in 't gat. Ze was altied lieke drok en giestend, dat het ze altied west. Ik hebbe heur gedurende oons hiele trouwen nooit bi'jbienen kund. Awwe bi'j de zoemerdag wel es een tippien fietsten, lag Fokje algedurig vuuf meter op me veur. Now, daor is niks an, dan fietst et niet plezierig, dan moej' raozen aj' wat tegen mekeer zeggen willen.'

'Zeej' daor dan niks van?'

'Jaowel, en dan leut ze heur ok wel es even uutsulen, mar een posien laeter was 't al weer percies etzelde. Dan docht ik wel es: meens, et is krek as zit de duvel je op 'e hakken. En ik kon gewoon niet hadder, want ik hebbe gien locht genoeg, ik bin zomar

aachter de poesterd. Dat doe he'k me dus zoe'n elektrische fiets anschaft, mar doe lag ik iederkeer veur op heur. En doe wol ze niet meer mit me uut fietsen, want ze kon niet hebben da'k hadder as heur kon. Zoks is kienderachtig! Mar ja, wat doej' d'r an?'

'Och, overal is wel wat.'

'Ze kon me in huus ok nooit es rustig zitten laoten. A'k wel es naor *Tatort* zat te kieken, want ja, ik bin gek op die Duutse krimi's, hadde ze altied wel een puttien veur me. Ze kon gewoon niet zien da'k lekker rustig naor de tillevisie zat te kieken. Dat kon zi'j niet en daoromme moch ik et niet. Hier te zitten en niks te verkopen, daor kan oonze schostien niet van roken, Jelle, zee ze dan, en dan hadde ze dus weer een klussien. Dan mo'k mit et euliespuitien bi'j de schenieren langes, een panne vol zute appelties schellen of alle keupergoed poetsen. Zo hadde ze wel meer van die malle fratsen. En dan was ik de goeie slobber mar weer, want aanders hawwe spul en dat wo'k niet. Vandaege-de-dag vliegen ze om 't geringste bi'j mekaander weg, mar ze hebben niet in de gaten dat as ze een aander hebben, dat daor dan nao verloop van tied ok wel weer wat mit is. Ieder het zien lek en brek. Een meenske is op et laeste zien eigen maeker niet. En aj' je niet schikken kunnen, vien ie et nooit.'

Hi'j keek me even an.

'Mar we hebben de veertig jaor dus krek niet volmaekt. Zomar in ien keer een hatstilstaand, dat is een verhipt mal spul. Laeter daenk ie: ik doe 't d'r veur a'k zoe'n dood hebben mag, dan blift je lichtkaans een protte ellende bespeerd. Ie zullen in zoe'n tehuus zitten moeten of te taekelen. Mar op et ogenblik zels gaot et vanzels wel wat al te rap. Veur de omstaanders is 't dan even goed schrikken. En doe zeden de jongen dus van: Heit moet een hond nemen, dan het heit toch wat anspraoke. Dat doe hewwe Pollie uut et asiel haeld, een alderliefst en gezeggelik hontien. Daor he'k een boel stel an had. Ik zal mar zeggen: d'r is altied iene bliede aj' thuuskommen.'

'En now is Pollie...'

De man haelde een betien triest de schoolders op.

'Ie weten et netuurlik van teveuren: zoe'n dier wodt niet zo oold. Ik wete niet iens hoe oold as hi'j was doe 'k him kreeg, mar

ie konnen zo wel zien dat et doe al gien jonge hond meer was. Mar bi'j Pollie kon 'k dus wel rustig naor *Tatort* kieken. Pollie lag altied steevaaste naost me op 'e baank en zo now en dan drokte hi'j me de kop tegen de haand an. Dan mos hi'j even aaid wodden, mar daor kuj' wel omme tillevisiekieken blieven. En doe lag hi'j op een morgen, doe 'k van bedde kwam, dood in de maand. Etzelde as mit Fokje, moej' mar rekenen. Hoe wil 't zo, now? Ik bin d'r best overstuur van west, dat maj' gerust weten.'

'En now wi'j' gien hond weer hebben.'

'Nee,' zee de man.

Hi'j keek me zuver wat verbaosd an omda'k dat zo goed raoden hadde.

'Ik wil niet nog een keer mitmaeken dat me wat doodgaot wat me slimme nao is. Of da'k laeter naor een tehuus moet en dat zoe'n dier dan niet mit mag. Dat zo'k niet verdregen kunnen. Dat now gao 'k hier as 't wat knap weer is op 'e elektrische fiets naor toe, dan eet ik hier mien broggien op en praot ik nog wat tegen him. Hier kan 'k rustig zitten. A'k bi'j Fokje heur stien zitten zol, zo'k in mien gedaachten iederkeer heuren van: Schel ie me de eerpels even, Jelle? Doe ok es wat veur de kost, man, ie zitten daor mar wat te zitten. Help me de dekens es uut te kloppen, ie moe'n in beweging blieven. Van zokke gedaachten he'k hier gien last. Weej' waor a'k hier an daenke?'

'Now?'

'Van ieder plakkien bolle kreeg Pollie altied et laeste stokkien. Hi'j zat altied stief veur me te longeren a'k an 't eten was. En dat zit d'r nog zo in, ik doe 't hier nog. Elk laeste stokkien bolle leg ik op et graf van Pollie. En a'k hier dan een peer daegen laeter weerkomme is 't altied op.'

Hi'j glimkte en in de pollen om oons henne kwetterden de voegels.

Sinesappels

Ik zag eerst niet iens wie d'r in de auto zat die bi'j me stopte, doe 'k op een zaoterdagmorgen een peer deuzen oold pepier bi'j de diek zette. Mar doe de man et raempien naor beneden dri'jde, zat ik in ien keer op et goeie spoor. Et was Tjeerd Hempel, die 'k nog van schoele kende. Tjeerd was indertied goed in gimmestiek, een gladde praoter en een pochebuul, die mit alle schoelemeesters goed akkederen kon en alle aandere jongen altied de mooiste meiden ontfosselde. Omdat ik niet goed in gimmestiek en gien gladde praoter was, zag hi'j mi'j eertieds niet staon en zee nooit een woord tegen me. Mar now bleef hi'j, nao al die jaoren, bi'j me staon en praotte honderd uut. Ik zag dat hi'j een stokmennig poedegies mit sinesappels op 'e aachterbaank liggen hadde, dat hi'j een grote goolden zegelring om ien van de vingers hadde en ik reuk een weeïg roekerslochien uut de auto kommen. Veur et fesoen vreug ik doe mar wat d'r van him wodden was.

'Ik hebbe jaoren en jaoren auto's verkocht,' zee Tjeerd.

Et verwonderde me niks. Zoe'n gladde praotiesmaeker was in staot en ontkom de duvel nog op lochtschoondag. Tjeerd trommelde wat mit de zegelring op et stuur omme.

'Ik bin al betied naor 't Westen gaon. Aj' wat veuruutkommen willen in 't leven moej' daor wezen, dat ha'k al vri'j rap in de smiezen. Ie bin hier zeker altied hangen bleven?'

Verbeelde ik et me of keek hi'j me zuver wat begrotelik an?

'Ja.'

'Hej' nooit gien andrang had en trek de grote wereld in?'

'Nee.'

'Et is vanzels ok mar krek waj' van et leven eisen en maeken willen. Ik zat de laeste jaoren bi'j een groot en belangriek autobedrief in Utrecht. We verkochten de betere marken za'k mar zeggen: Bentley, Bugati, Lamborghini.'

'Dat klinkt nogal duraobel.'

'Och, wat za'k zeggen... Zokke waegenties bin vanzels niet

weglegd veur een gewone arbeider, mar ie hebben zat meensken die zoks mit et grootste gemak bestuveren kunnen. En zokke meensken willen et liefste wat eksklusiefs, now?'

'En ie rieden zels in een Seat Ibiza?'

Ik klopte een peer keer mit de knokkels van de vingers op et dak van de schurferige Seat, daor an of te zien was dat hi'j zien beste tied meer as had hadde.

'Ik overdrieve niet graeg, mar ik hebbe daor altied geld as waeter verdiend,' zee Tjeerd, 'mar een Masarati kon d'r nog krek niet of. Ik was daor trouwens zowat vennoot wodden.'

'Zowat?'

'De ekenomische krisis het een betien roet in et eten gooid. De hiele rieken blieven vanzels wel kopen, mar die d'r wat tegenan zitten haoken of. En dat kuj' as bedrief toch marken.'

'En doe hej' daon kregen?'

'Mit spiet in et hatte hebben ze me gaon laoten moeten. De grote baos zee dat ze nog nooit zoe'n goeien iene had hadden. As de tied wat antrekken zal, za'k daor zo weer terechte kunnen, daor bin 'k meer as wisse van. Dat het de grote baos ok zegd. Mar ja, wanneer trekt de boel weer een betien an?'

'Dat kan nog wel een jaormennig duren.'

'Ja, en dan bin 'k deurgaons rap van besluut, dat ik docht: now pak ie hiel wat aanders an, Tjeerd, en dan maek ie daor ok weer een suksesverhael van. Butendat wol de vrouw disse kaant wel weer op, dat doe hewwe oons huus in Leusden verkocht. Ondaanks de wat minder goeie tied hewwe et best kwietraeken kund.'

'En now hej'm hier een aander huus kocht?'

'Dat moet nog. We zitten eerst even bi'j mien schoonmem in, mar dat is vanzels mar tiedelik. Ik wil even om me hennekieken. Et liekt me wel wat en laot op 'e Tunen in Wolvege wat zetten.'

'Daor klappen ze peperdure kaasten van huzen daele.'

'Ja,' zee Tjeerd, 'mar dan weej' ok daj' alleman niet naost je kriegen. Dat is ok wat weerd.'

'En wat doej' now dan veur de kost?'

'Ik bin veur mezels begonnen. Et ondernemen, et eigen baos wezen het me altied al mooi toeleken. En ik moet et, krek as mit

de auto's, weer praotende verdienen.'

'Now, mar dat zal je grif wel lokken. Zoks ligt jow wel.'

'Ik begeleide meensken op et laeste tippien van heur reize deur et leven.'

'Dat is wel even wat aanders as een Lamborghini verkopen.'

'Et is daankber wark,' zee Tjeerd zuver een betien vroom. 'Ik verzorge begraffenissen en kremaosies. Mar ie moe'n vanzels even op gang zien te kommen. D'r bin meer van dit soort ondernemings.'

'En een protte varkens maeken de spoeling dunne.'

'Ie moe'n weten hoe aj't anpakken moeten. Et is een kwestie van de juuste taktiek, zoks moej' uutkienen kunnen. En now kuj' wel een adverteensie in de kraante zetten, mar de persoonlike anpak warkt meerstal et beste. Dat now reis ik de dörpen wat bi'jlanges mit poedegies sinesappels.'

Ik keek him verbaosd an.

'A'k iene tegenkomme die 'k nog van vroeger kenne, vraog ik die as d'r ok slimme zieken in et dörp binnen en dan breng ik daor wat sinesappels an en geef ik mitien mien vesitekaortien of.'

'Dan kun de naobestaonden je laeter bellen as de sinesappels niet hulpen hebben.'

'Ie willen niet weten hoe daankber as ze me bi'jtieden binnen. De dood is nog altied een taboe. Dat drokken de meensken vot, daor willen ze liever mar niet over naodaenken. Een protte volk het niks regeld wat zoks anbelangt en dan bin ze mar wat bliede as ik uutkomst bieden kan.'

Tjeerd keek me an.

'Ken ie hier ok nog goenend op 'e streek die 't mal te pakken hebben?'

Ik dee as docht ik even nao.

'Nee, niet da'k wete. D'r ligt hier gieniene veur 't sul.'

Dat was niet zo, mar ik gunde Tjeerd oonze dooien niet.

'Spietig, dan za'k et es in Berkoop perberen, daor woont meer volk en maek ik grif meer kaans.'

Ik mag hopen dat je die poeden mit sinesappels in de auto verrotten, docht ik, doe hi'j zuver zonder van goeie te zeggen et raempien dichtedri'jde en op Berkoop an ree.

Sleutel

Ik trof Zweitse op een woensdagmorgen bi'j de sleutelmaeker.

'Ik hebbe een extra sleutel van mien appattement in de Lennaflat veur mien kleinzeune maeken laoten,' zee hi'j. 'Dan kan die himzels redden as hi'j es een schoffien mit dat scharreltien van him ommetiepelen wil.'

Zweitse zien ogen glommen, mar hi'j zag da'k et niet goed begreep.

'Die jonge is zeuventien en hi'j kwam laestdaegs bi'j me. Now is 't ok wat, pake, zee hi'j, now he'k een maegien en we willen zo stomme graeg es tegere wezen, mar we hebben gien goed plak en in et fietsehokke bi'j schoele is 't zo verhipte koold om disse tied van 't jaor. En thuus meugen ze d'r niks van weten, want dan is mem in alle staoten. Zowwe niet es in pake zien huus meugen, dan gaot pake intied mar even naor beneden te biljatten.'

Zweitse zien ogen begonnen nog meer te glimmen.

'Dat hiele biljatten geef ik gien spat omme, mar ie kun zoe'n jonge vanzels niet in dat klumerige fietsehokke ommeheisteren laoten. Dat et is angaon. Dat piekien waor as hi'j mit anzetten kwam was zestien. D'r liggen van die dinkies bi'j pake in 't naachtkassien he'k tegen him zegd, want ik hadde veur de wissighied een deusien van die rubberties bi'j de Trekpleister kocht. Veur et geval et vuur wat al te hoge oplaaien zol. En ikke naor 't biljatten. Zit ik daor nog mar krek, komt mien dochter d'r op hoge bienen an. Zit heit hier? Heit zien deure zit op slot en d'r braant gien locht. En heit geft aanders niks om biljatten. En mit pakte ze de sleutel die 'k veur me op et taofeltien legd hadde. En zi'j naor mien appattement. Ik reup nog dawwe ok wel even beneden praoten konnen, mar ze was al vot. Ze hadde vanzels wat in de gaten.'

'Oe heden.'

'Oe heden, ja. Dat is dus herrie in de keet wodden. Et hiele huus ston op stelten. As was d'r ik weet niet wat gebeurd. En

d'r was hielemaole niks gebeurd. Et was gewoon nog mar wat zuurtiesverkering. Ze weren hielemaole nog niet an 't grotere wark toe, mar zatten allienig mar wat naost mekeer op mien ienpersoonsbedde te tuten en an mekeer omme te friemelen. Meer niet. Dat waor zoj' je drok omme maeken? Mar mien dochter was poerraozend. Ze het ze allebeide de deure uutbeinseld. En doe kreeg ik de wiend van veuren. Et gong van Leiden op Delft. Dat ik gelegenhied veur zoks gaf! Heur oolde heit! Et was een schaande!'

'Een mal spul.'

'Weej' wat et is? Oonze Lipkje het et vusen te hoge in 't heufd. Die staot niet meer mit beide bienen op 'e grond. Now ja, ze mag dan een netaoris an de haoke sleugen hebben, mar ze kon de mavo indertied niet iens doen. Dat is niet slim, mar stel je dan mar niet zo an. Aj' ze zien: een dame! En ze hiet vanzels al jaoren niet meer van Lipkje, mar van Linda. Dawwe heur indertied zoe'n verschrikkelike naeme geven hebben! Daor zol ze ja veur gek mit lopen! Die schoonmem van heur is krek zo, die dot heur al zo veurnaem veur, dat daor zal ze zokke keunsten wel van ofkeken hebben, moej' mar rekenen. Die kerel van heur, die netaoris, da's in de huud gien minne kerel, mar ze gaon gewoon mit de verkeerde meensken omme. Et is mien slag volk niet. Rogier golft mit een stel aandere kerels op een lappe grond aachter Lauswolt op 'e Zwaog. En die vrouwluden zitten daor dan zolange op 'e blieke tegen mekeer op te pronken en veur grof geld taarties te eten. Ie kun een protte centen op 'e baank hebben en toch een aarm leven hebben. Is 't waor of niet,' zee Zweitse.

'Ja, dat is zo.'

Hi'j stopte de sleutels in de buse.

'Ik hebbe die schoonzeune en die mem van him in 't begin een keer mit Lipkje op vesite had. Zien heit leeft al lange niet meer. En doe docht ik in de loop van de middag: ik mag dat volk ok wel es een hattige biet veurzetten. Dat doe he'k gauw wat kroketten in de ovend smeten. In de winkel kuj' van die bevreuren dingen kopen. Da's makkelik spul. Ik hebbe altied een veurraotien in de vriezer zitten, want ik mag dat goed meraokelse graeg. Dat ik zette Lipkje, heur netaoris, die mem en mezels even laeter ie-

Stikke

Doe 'k bi'j Hidde langeskwam, zag ik die in 't nette pak en mit de strik veur krek de auto butendeure rieden.

'Feest, Hidde?'

'Was dat mar waor, mien jonge. Et zol aanders wel feest wezen moeten,' zee Hidde, 'oonze Jannegien gaot vandaege trouwen.'

'Jannegien?'

'Die ken ie niet, mar da's mien jongste breur. Een naokommertien. Die woont in Snelshutte onder Buil.'

'Mar dan is et toch grif gien Jannegien meer.'

'Omdat et de jongste van de koppel is, numen we him nog altied zo. Zo gaot dat. Mar wat d'r van him wodden moet? Die trouweri'je liekt mi'j niet goed toe.'

'Hoe oold is hi'j?'

'Vuuftig.'

'Now, dan zal Jannegien him zo staorigan wel es een keer redden kunnen.'

'Oonze Jannegien is een doodgoeie kerel, mar et is niet ien van de kwaoisten. Hi'j is niet al te snood en butendat het hi'j van oons mem as kleinjonge te min andacht had. Mar now het hi'j dus andacht zat. Hoe hi'j an dat meraokel kommen is wee'k niet, mar een vorrels jaor leden trok d'r inienend een vrommes bi'j him in. Ze hiet van Alie en ze moet van Dedemsvaort of zo kommen. Mar hoe die beide mekeer kennen leerd hebben, daor woj' et juuste niet van geweer. Dat zeg et mar. Hoe komt een meens an luzen...'

'Ie hebben ze gauwer as daj' ze weer kwiet binnen.'

'Ik bin benauwd dat dat mit Alie Cyaankali ok zo is. Ik hebbe ze een keermennig zien en et is lichtkaans niet mooi van me da'k et zo planuut zegge, mar ik vien 't een dweil van een wief. Ze zat daor in Snelshutte preensheerlik mit heur twiehonderd pond kwabberige vleis op 'e stoel te wiespraoten en Jannegien te kommederen. Die aarme jonge vligt veur die kwaekmesiene. Et kan

der twie kroketten veur mit een paantien d'r bi'j mit een beste kwak mosterd d'r op. Daor kon alleman de boel dan instippen. Et aanrechtdoekien leg ik d'r bi'j, zee ik nog, dan kuj'm daor de vette vingers an ofredden. Now, ze keken me an as zaggen ze waeter branen. Et was vrundelik anbeuden, mar ze hoefden gien kroketten. Dat doe zat ik dus mit acht kroketten. Now ja, ik wol me niet kennen laoten, dat doe he'k d'r viere aachter mekeer van opmoffeld, mar achte was me gewoon te vule. Dat de aandere viere he'k aovens nog even opwaarmd in een koekepannegien mit wat botter d'r onder en die he'k veurda'k op bedde gong soldaot maekt. Dat vrommes he'k trouwens nooit weer in de hutte had. Oonze Lipkje zee laeter dat ze heur doodschaemd hadde. En dan dat gore aanrechtdoekien, daor hadde ze hielemaole van griezeld. Dat hadde heit zeker al weken op et aanrecht liggen had? Wat een smeerlapperi'je!'

'Et is een toer en doe et alleman naor de zin. Dat red' ie niet op.'

'Nee, maot. En now het heur oolde heit et dus bedurven omdat hi'j pakezegger Arnoud, zo hiet die aarme jonge, op et verkeerde pad brengt as die in pake zien appattement an de ditten en de datten van dat maegien ommevuult. Now, ik bin in ieder geval gloepende bliede dat die jonge temeensen normaal is en op mi'j liekt. Dat ik hebbe die dochter van mi'j, dat smerige schiethuus van Bremen, mal de waorhied zegd, doe ze laestaovens zo mal tekeergong. Ie kun je wel hiel wat veurdoen, he'k tegen heur zegd, en je oolde heit zal zo staorigan wel vusen te min wezen, mar ie moe'n nooit vergeten dat ie indertied verwekt binnen in et oolde, tochtige waegenhokke aachter oons oolde klintien an de Meulereed in Berkoop. Daor mossen je mem en ikke veur de verdievedaosie henne. En die kleinzeune van mi'j hoeft et leven niet in een tochtig hokke te ontdekken. En zo is dat! En nao die zegepreek he'k heur de deure pal veur de neuze dichteklapt en doe he'k drie kroketten in de ovend stopt en die he'k een schoffien laeter mit smaek oppeuzeld.'

me toch zo om him begroten. Dat malle fladde is him finaol de baos en as hi'j niet oppast, dan kikt ze him nao wat de centen anbelangt. Zolange de boel nog niet op is, hoolt ze him op 'e tok. En as ze 't spul d'r deurbrocht het, zocht ze weer een aander slaachtoffer, doe d'r mar es daenken omme. Ik hebbe Jannegien trouwens op 'e man of zegd hoe a'k d'r over daenke. Doe 'k d'r de laeste keer was, was hi'j heur auto an 't wasken. En doe vertelde hi'j me dus dat ze van doel weren en gao tegere de lange hure in. Is 't niet wat?'

'En Jannegien het niet eerder trouwd west?'

'Hi'j het nog nooit wat mit vrouwluden had,' zee Hidde, 'dat wil me temeensen niet an. Lichtkaans dat hi'j in zien vlegeljaoren wel es wat scharrelderi'je had het, mar laeter taelde hi'j d'r nooit naor. Och nee, aj' de kwaoiste niet binnen... En now wodt hi'j in augustus vuuftig en komt hi'j mit dit petret op 'e lappen. Ik hebbe nog tegen him zegd: Ie moe'n goed uutkieken waor aj' an beginnen, Jannegien, ie kun as kerel niet veurzichtig genoeg wezen mit de aachterkaant van een peerd en de veurkaant van een vrouw. Now, doe gnees hi'j wat, zette de auto veerder in de sjampo en zee: Veur wat heurt wat. Ik wasse heur de auto en zi'j gerieft mi'j op een aandere meniere. Alie is een gulle vrouw, Hidde.'

Hidde keek me schuddekoppende an.

'Een gulle vrouw. Zo zee hi'j dat. Alie is een gulle vrouw. Elke keer awwe et daon hebben, zee hi'j ok nog, zetten we een strepien op et behang boven 't bedde. Aarme jonge, docht ik, ze het je kompleet in de macht en ie hebben et zels niet iens in de gaten.'

'Tsja...' zee ik.

'Tsja,' zee Hidde, 'ze moe'n vanzels tegere ok mar zien hoe as ze 't bakken en braoden, mar aj' d'r goed over naodaenken is 't toch wel verschrikkelik aj' as man in vuuftig jaor tied gien tree veerder kommen binnen in de wereld.'

Ik keek Hidde verbaosd an.

'We woonden vroeger op 'e Haule,' zee Hidde. 'Mem kon de huusholing mit zes kleinjongen mar kwaolik an. Ze verbroesde d'r bi'jtieden in. Wat het dat meens wat ofbodderd. Et leup heur gewoon over de hoge schoenen henne, dat oonze Jannegien het

lange niet altied zien gerak had. Et joongien is een protte andacht en liefde tekot kommen. En doe kon oons heit op Der Izzerd dus een groter spul huren. Dat wi'j van De Haule naor Der Izzerd. Et was de wereld uut. Doe de oolde baos de hiele reutemeteut zoe'n betien overbrocht hadde mit peerd en waegen, moch de rut jongen en nog wat kleingoed mit op 'e waegen. Mem en heit zatten veurop, wi'j aachterop. Et staot me zo bi'j dawwe halverwege de Balkweg reden, doe mem inienend verschrikt aachterommekeek en ien veur iene de jongen telde. Och heden, zee ze doe lieke kalm as altied, now staot oonze Jannegien nog an de stikke op et hiem op 'e Haule. We hadden him glad vergeten. Et zit me nao al die jaoren zuver nog in de wege. Dat wi'j mit mekeer weeromme. En ja heur, daor zat oonze Jannegien zo rustig as wat. Hi'j stak krek een knienekeutel in de mond. Zo te zien hadde hi'j gien tel goeld. D'r was meerstal niks mit dat kereltien te redden, altied lieke rustig en gezeggelik, mar hi'j glunderde van oor tot oor dat hi'j now ok mit moch. En daor gongen we weer henne mit de huusholing. Ik zie 't zo weer veur me. Et het me nooit vergeten.'

'Mar now krigt Jannegien dus andacht zat.'

'Ja, van die hotsevodse van een Alie. Et muuit me ommeraek,' zee Hidde, 'now is oonze Jannegien nog krek lieke veer as veur krap vuuftig jaor. Now zit hi'j weer an de stikke.'

Sutelen

Op een aovend dat et mi'j niet schikte en gao mit een kroje vol boeken bi'j de streek langes zollen Wietske en Minne veur de eerste keer mit te sutelen. Omda'k wel es weten wol as et heur goed bevalen was, stapte 'k aanderemorgens bi'j heur et aachterhuus in.

'De wasmesiene maekt overuren,' zee Wietske mit een gezicht as een stokkende rute.

Meer zee ze ok niet, ze dri'jde me brimstig de rogge toe en graaide in een opper modderige kleren omme, die naost de dri'jende wasmesiene lag.

'Dat was dus ien keer en nooit weer,' was et eerste wat Minne zee, doe 'k de keuken instapte. 'Binnen et halve ure was oonze sutelkarrière veurbi'j. We hebben veur gien cent verkocht, we hadden allienig mar een protte schae, dat ze hebben van zokke hampelmannen as wi'j binnen grif gien verlet meer.'

'Is 't zo mal gaon, Minne?'

'Wawwe d'r mar nooit an begonnen.'

'Hej'm zo min verkocht? Haj'm misschien een verkeerde streek toewezen kregen? De iene buurt wil now ienkeer beter as de aandere en d'r is inderdaod niet zovule an aj' overal nee te heuren kriegen.'

Minne sneuf es.

'Mar ie maeken mi'j niet wies daj'm hielemaole niks verkocht hebben.'

'We kwammen eerst bi'j Japke van Jan Buust an de deure,' zee Minne. 'Wietske zee al: Et zal mi'j ni'je doen awwe hier wel wat verkopen. Die knieperd stuurt de kiender die mit kienderpostzegels an de deure kommen ok altied veurbi'j. Dat et zal mi'j ni'je doen. Ze komt uut een femilie van mooipraoters en miegerds en van die eigenschoppen het Japke niet te min van mitkregen. Et is sprekend heur heit: die wol indertied wel veur een dubbeltien in de broek pissen.'

'Ik kenne ze niet.'

'Dan mis ie niks,' zee Minne, 'wat dee ze heur trouwens mooi veur, doe ze de deure veur oons losdee. Aep wat hej' mooie jongen. En mar vlaaiken! Wat is dat een vieze sjerpslikker! Dat Wietske en ik ok bi'j de diek weren mit de kroje. Now, dan toch. Ja, ze hadde al in de kraante lezen dat de sutelders langeskommen zollen. We mossen d'r mar gauw even inkommen en we mossen de bak mit boeken ok mar mit in huus nemen en op 'e keukentaofel daelezetten. Ze wol d'r best even inkieken. Dat ik docht in mien onneuzelhied ok nog: hier raeken we wel wat kwiet. Dit wodt bingo! Wietske het te veurbaorig west. Dat wi'j mit de bak en dat wief in huus en zi'j wat in de boeken an 't ommerommelen en Wietske intied uutheuren over oonze ni'je buren. Waor die meensken wegkwammen en as et waor was dat dat wiefien zoe'n aende jonger was as die kerel. As die man soms bi'j zien eerste vrouw weg was. As d'r ok kleinjongen weren en wat ze percies deden. Et braande me in. Want ja, d'r mos netuurlik wel wat verkocht wodden. Dat ik leut heur jow ni'je roman mar es zien. Ie doen bi'jtieden wel es wat.'

'Ja, ie doen wel es wat.'

'Och ja, et ni'je boek van die Veenstra, zee ze. Daor ha'k al van heurd. Ik leze zien stokkies altied in de kraante die 'k tegere mit buurvrouw hebbe. Ik zal ze nooit een keer overslaon. Ik spelle ze. Wat kan die man d'r toch altied kostelik bi'jkommen, now? Dat is een gaove. Men kan zoks niet. En doe legde ze et boek weer in de bak en begon ze Wietske uut te lorken over et reisien van de bejaorden. As 't wat west was en wie d'r mit west hadden. En dat krap vuuftig euro toch wel een protte geld was veur zoe'n busreize. Dat et heur in ieder geval te duraobel west was. En d'r mar over deurtiemen. Ze hadde de waffel an ien stok deur los. Now en doe hong et me op et laeste kilemeters de keel uut en he'k vraogd as ze lichtkaans ok een boek van oons kopen wol. Daor kwammen we veur bi'j de deuren langes. Een boek, zee ze verbaosd. Och nee, mien jonge, van dat haj' niet ankommen hoefd. Ik bin nooit een lezer west. Kost dat boek van die Veenstra trouwens meer as twaelf euro? Ze durven wel wat te vraogen! Gien wonder dat die man een ni'je tuun anleggen laoten kon.'

Minne keek me an.

'Daor hadde Japke vanzels wel geliek an,' zee ik een betien gniezende.

'Doe hawwe dus al een half ure verscheten,' zee Minne.

'Sutelen is een wark van lange aosem.'

'En grote honnen,' zee Minne somber.

'Hoe now?'

'Naodawwe veur niks bi'j die smerige tange west hadden, leupen we bi'j Reinder Koops et hiem op. Iene vieze modderproeze was 't me daor. Et paesde oons onder de schoenen. Die kerel dot nargens wat an. Reinder was trouwens nargens te bekennen, mar d'r kwam inienend in de veerte wel een grote hond anstoeven en Wietske is as de dood veur grote honnen. Lig, raosde ze inienend. Ik docht eerst nog dat ze 't tegen de hond hadde, mar ze had et tegen mi'j. Want doe 'k naost me keek, lag Wietske al plat op 'e boek in de drabse en in de veralteraosie bin 'k doe mit een plof naost heur daeleflapt. Mit raekte 'k de kroje mit boeken ok nog wat ongelokkig an, dat die raekte ondersteboven. We moe'n oons klein maeken, hiemde Wietske. Mit de ogen dichte laggen we te waachten op 'e tanen van dat verscheurende beest, mar even laeter vuulde 'k een slik om de kop. Doe 'k de ogen losdee ston de hond bliede en wiemelstattende op oons daele te kieken. Hi'j wol allienig mar speulen. Omdat Reinder nog altied nargens te zien was, hewwe de boeken doe mar uut de modder graaid. Al die ni'jen van jow zatten onder de blubber. Zels zatten we trouwens ok onder de drek. En zo biwwe in de auto stapt en hewwe de hiele zwik weer in Berkoop ofleverd. Ik hebbe d'r vier briefies van vuuftig bi'jlegd veur de schae. Dat hoefde niet, zeden ze, mar et was mi'j te mal.'

'En now doej'm ankem jaor niet weer mit?'

'Nee,' zee Minne, 'ik daenke niet dat wi'j veur dit tiedverdrief in de wiege legd binnen.'

Hi'j leut me de deure uut. In et aachterhuus stopte Wietske krek weer een flut modderige klereboel in de wasmesiene. Ze leek de hieltied nog zo lelk as een spinne.

'Now ja, dit hiele gedoe het ien veurdiel,' zee Minne, 'et is op disse meniere wel rapper an een twiede drok van jow ni'je boek toe.'

Teertonne

'De jongen hebben Bonne et riebewies ofpakt,' zee Trien, doe die puffende van de waarmte even bi'j me in de tuun zitten gong.

Ze zwiette as een grafgrever, veegde heur mit de buusdoek bi'j 't gezichte langes en zette de kollektebusse, daor ze mit bi'j de streek was, naost heur op 'e baank daele.

'Ik docht dat de pelisie je allienig et riebewies mar ofpakken kon,' zee ik, 'speulen jim jongen veur pelisie?'

'Ja,' zee Trien, 'en dat is mar goed ok. Aanders was d'r ien disser daegen grif wat slims gebeurd en hadde de echte pelisie et wel daon. En dan wawwe d'r lichtkaans ok nog mal mit in de kraante kommen. Et is niet meer vertrouwd mit Bonne. Hi'j haelt de malste meraokels uut. En traoge dat hi'j wodt! Ik daenke wel es bi'j mezels: hi'j kon wel een toefte spinrag in de kop zitten hebben. Ik zitte al tieden niet meer rustig naost him in de auto. Hi'j nemt de verkeerde ofslaegen en was veur een schoffien zels van doel en gao keren op 'e snelweg. En hi'j porkt zo klongelig mit et spul omme, dat et gas giert d'r bi'jtieden over. Now, dan hej' bekieks! Ik schaeme me soms dood. Dan kuj' toch zien dawwe tien jaor verschillen. Ik bin nog vule allatter. Bonne wodt vandehaast tachtig, die wodt te oold veur zoks. Et is nog een wonder dat hi'j de laeste keer deur de keuring kommen is.'

'En doe hej' d'r wat van zegd?'

'Meerdere keren, mar naor mi'j luustert hi'j vanzels niet. Dat het hi'j nog nooit daon. *Bemuoi dy mei dyn eigen saken*, zegt hi'j dan. Want ja, as hi'j lelk wodt begint hi'j Fries te praoten. Dat is hi'j van huus uut wend en dat komt dan inienend naor boven. Dat zal hi'j laeter in zien kiendshied ok wel doen, moej' mar daenken.'

'En naor de jongen wil hi'j wel luusteren?'

'Op et laeste al. Et het hiel wat haelen om de klinke had, mar uuteindelik zag hi'j ok wel in dat et zo niet langer kon en dat d'r brokken van kommen zollen. Want et gong laestdaegs mal. He-

remientied nog an toe. Misschien begint hi'j al een betien kiends te wodden.'

Trien schuddekopte en veegde heur weer mit de buusdoek bi'j 't gezichte langes.

'Ik heurde laestdaegs van mien zuster in Jutriep dat ze in een tuuncentrum in Sneek zokke goedkope afrikaonties te koop hadden. Dat ik zee tegen Bonne: gooi de tank vol bezine, Bonne, we gaon naor Sneek om goedkope afrikaonties. Dat bin van die daankbere bloempies, ze bluuien de hiele zoemer deur tot in de laete haast. Aj' de dooie bloemen d'r wat uutknippen, hej' d'r veerder gien ommekieken naor. En dan nemen we flink wat mit, zee 'k, ok wat veur bi'j et graf van jow mem. Daor hewwe vleden jaor van dat blauwe goed bi'j staon had, mar binnen de kotste keren was dat spul zo dreuge as hoppe, want jow mem leit daor middags in de klaorebaore zunne. Dat die blauwe rommel moe'k niet weer. We nemen afrikaonties, die kun wel wat waarmte hebben. Dat bin starke plaanten. Oons mem hul niet van afrikaonties, zee Bonne, ze vun et malle, stieve dingen. Ie moe'n niet mierken, zee ik, en je mem kan niet meer mierken. Ze krigt afrikaonties en daormit uut.'

'En jim naor Sneek.'

'Wi'j naor Sneek. En een drokte dat et me daor was. Wat hadde dat volk daor een vlocht op 'e kooi. As 't mar goedkoop is, dan willen de meensken wel kommen. We konnen nog mar krek een plakkien veur de auto vienen, dat Bonne was al hielendal over de toeren. Rustigiesan, zee ik, de afrikaonties vliegen niet vot. Now, dat deden ze trouwens wel. We konnen d'r nog mar krek genoeg bezetten. En doe zowwe dus mit de auto vol afrikaonties naor mien zuster in Jutriep om een bakkien thee. Mar och heden nog an toe, wat was me dat daor toch een drokke weg. En die man zenewaachtig!'

'Ik kan me daor wel wat bi'j veurstellen.'

'Et is gewoon even toepakken,' zee Trien, 'dat is 't hiele eiereten, mar op zoe'n mement mark ie dus dat Bonne tien jaor oolder is. Vroeger haj' gien arg in die tien jaor, doe kon hi'j me in alles wel bi'jfietsen, mar dat is now gebeurd. Dat ik zee: Ik gao wel uut de auto en dan geef ik wel anwiezings wanneer aj' toerieden kun-

nen. Dat ikke d'r uut en op een gegeven ogenblik ikke zwaaien en him beduden dat et wel kon. Dat Bonne gaf een straole gas en stuiterde hottende tussen de aandere auto's weg de grote weg op. En now maj' ien keer raoden wat die gek doe dee.'

'Gien flauw idee.'

'Hi'j vergat et om me instappen te laoten. Hi'j steuf zo de diek uut. En ikke mar staon te raozen en te zwaaien. Mar hi'j heurde en zag niks. Wat een allemachtige doezerd! Laeter heurde 'k dat hi'j al op 'e weg naor Jutriep zat, doe hi'j inienend zee: Zit ie wel in de riemen, Trien? Now en doe 't stille bleef, keek hi'j eerst naost him en zag da'k d'r niet was. Wat een oelewapper! Een half ure laeter kwam hi'j d'r weer an. Nog zenewaachtiger as eerst. Bi'j mien zuster hewwe die middag nooit west, we bin drekt mit de afrikaonties op huus an zet. Et was mi'j hielemaole over. En doe oonze jongen et verhael heurden zeden ze: En now et riebewies inleveren, heit, ie bin zo staorigan een geveer op 'e diek. Aanst kommen d'r nog dooien van.'

'Dat is vanzels ok wel zo verstaandig.'

'Ja,' zee Trien, 'mar doe zatten we mal, we konnen gien kaant meer op, want ik hebbe nooit autorieden leerd. Dat now he'k me zoe'n klein autogien anschaft, daor aj' gien pepieren veur hoeven te hebben. Et komt ankem weke. Zoe'n ding schöt vanzels op as een luus op een teertonne, mar ie kun toch votkommen. En ik durve et wel an en gao mit zoe'n ding et pad uut.'

Et duurde niet iens botte lange doe 'k Trien en Bonne rieden zag in de ni'je anweenst. Trien aachter et stuur, Bonne d'r naost mit de pette op, de tasse mit bosschoppen aachterin. Trien zwaaide naor me. En omdat ze bliekber overal vertelde dat et ding opscheut as een luus op een teertonne, duurde et niet botte lange eer de eerste meensken op 'e streek et over Trien Teertonne hadden.

Ti'je

Ik trof Wube op een vroege donderdagmorgen mit de iene voete in een schoe en de aandere in een badslipper in ien van de waachtruumten van 't ziekenhuus. Hi'j pakte een tiedschrift van de stoel naost him en ik gong zitten.

'Mankementen?' vreug ik.

Ik keek naor de voete in de slipper. D'r zat verbaand om de dikke ti'je henne.

'Ik was vleden weke mit de moter an 't tiepelen,' zee Wube, 'en doe flutte me dat ding ont, kree'k him op 'e voete en is de dikke ti'je me schenneleseerd.'

'En dat dee zeer?'

'Dat maj' wel zeggen. Ik gong zowat deur de grond. Ik zag zuver sterregies veur de ogen en docht even da'k van de sokken gaon zol, zo aldergriezeligsten zeer dee et. En ik bin aanders niks niet kleinzerig, heur. Ik bin best wel had veur mezels. A'k argens een hekel an hebbe, dan is 't an pieperds die niks uutstaon kunnen. Ze kriegen mi'j niet gauw klein. Van dat he'k een protte van oons heit, die het indertied mit de aarm uut et lid nog drie voer huj opsteuken. Want ja, d'r kwam zwaor weer an, dat ze mossen broekzetten en krieg et huj in de schure. En zolange was die aarm mar bi'jzaeke.'

'Is hi'j blauw?'

We keken allebeide naor de jonge die tegenover oons zat. Een lange linter van om de twintig henne. Wat spruterig om de kop, steil haor dat zo 't leek stief ston van de stiesel, een rinkien in 't oor, leren jekkien en gimmestiekschoenen an. De jonge ratste een poede chips los.

'Is hi'j blauw?' vreug hi'j nog een keer en hi'j wees naor Wube zien dikke ti'je.

'Ja, dat kuj' wel zeggen.'

De jonge propte een haandvol chips in de mond.

'Hej' ok suker?' vreug hi'j doe mit de mond vol.

'Suker?'

'Hej' ok sukerziekte?'

Wube keek verwonderd van de iene naor de aandere.

'Nee.'

'Oons beppe al,' zee de jonge die mit de tonge een stokkien chips tussen de veurtanen weg perbeerde te kriegen. Doe dat niet lokte haelde hi'j een naegel tussen de tanen deur. Dat hulp bliekber wel. Hi'j klakte een peer keer mit de tonge.

'Oons beppe hadde al suker, die kreeg ok een blauwe dikke ti'je. Ie moe'n d'r acht op geven daj' gien suker hebben.'

Hi'j keek Wube an.

'Ik hebbe de moter op 'e ti'jen valen laoten,' zee die.

'Dat he'k wel heurd,' zee de jonge, 'mar et kan lichtkaans toch gien kwaod en laot je op suker naokieken Dat doen ze zo even en ie bin hier now toch. Dat ik zol, om arger te veurkommen, de wieste mar wezen a'k jow was. Ie weten mar nooit.'

'Ie konnen d'r wel verstaand van hebben,' zee Wube een tikkeltien gremietig. 'Leer ie soms veur dokter?'

'We hebben indertied genoeg mit oons beppe te stellen had, dat een meens kan niet veurzichtig genoeg wezen. Ik geve jow gewoon een tip uut goedersbeste.'

'Wat een wieshied veur iene die nog mar krek dreuge aachter de oren is,' zee Wube schamperties.

De jonge dee krek as heurde hi'j dat niet en nam weer een haantienvol chips.

'Bi'j oons beppe mos de ti'je d'r of,' zee de jonge mit de volle mond.

'O,' zee Wube.

'Ik bedoele mar,' zee de jonge.

'Mar ze kon laeter wel weer lopen?'

'Niet botte goed, ze hobbelde d'r een betien stottelig henne, de leeftied speulde vanzels ok mit.'

'Dan leup et in elk geval toch nog goed of mit jim beppe.'

'Nee, dat dee et niet,' zee de jonge, 'want nao verloop van tied wodde d'r weer een ti'je blauw.'

Ik vernam dat Wube een betien op 'e stoel henne-en-weer begon te dri'jen.

'Dat was niet zo mooi.'

'Nee,' zee de jonge, 'et bien mos d'r laeter of. Vlak onder de kni'je.'

Wube scheuf nog een betien meer henne-en-weer. Et was onder de bedrieven hielemaole stille wodden om oons henne. Gieniene praotte meer, mar elkeniene luusterde naor de jonge die de poede chips now zowat hielendal leeg hadde en nog es een keer mit de tonge klakte.

'En toch altied lieke goed op schik, oons beppe hadde aenlik nooit een min zin. Daor hewwe heur eins nooit op trapperen kund. Ze zat elke aovend mit genoegen naor *The Bold and the Beautiful* op 'e tillevisie te kieken. Mooi now?'

'Ja,' zee Wube, 'dat is mooi.'

De jonge kwam in de bienen en gooide de lege chipspoede in een ofvalbak, hees de broek een tippien in de hoogte en gong doe weer tegenover oons zitten.

'Ja, dat was mooi,' zee hi'j, 'mar doe begon et mit de dikke ti'je van et aandere bien.'

Naormaote de beppe van de jonge tippien veur tippien an 't inkotten was, zat Wube meer en meer op 'e stoel te riegerollen.

'En?'

De jonge haelde de schoolders op.

'Etzelde spullegien. Eerst mos die dikke ti'je d'r of en laeter mos dat bien ok ofzet wodden. Weer onder de kni'je.'

Ik zol haost vraogd hebben as beppe doe ok nog naor *The Bold and the Beautiful* keek, mar ik kreeg de kaans niet. De dokter kwam mit de kop om de deure.

'Meneer De Jong,' zee hi'j.

Ik stotte Wube an.

'Ie bin an bod.'

Wube kwam overaende en leup de aandere kaant op.

'Meneer De Jong,' reup de dokter nog es.

'Dat bin ik,' zee Wube, 'mar ik moet eerst henne te spi'jen.'

Trein

'Hoe is 't aanders bi'j jim,' vreug ik Sjouke die mit een gezicht as een doodbidder en mit een kevot in de haand in Wolvege bi'j een brievebusse ston.

'Et vuur is uut,' zee Sjouke, 'Gooitske en ik zitten sund eregister in een dip. Zo numen ze dat tegenwoordig as alles niet meer ruult zoas 't altied ruulde. Ze is zo kringachtig as wat. Heur eigen tekotkommings wo'n op mi'j ofreageerd.'

Ik zag dat Sjouke even naodocht en beelden van vroeger veur him zag.

'Doe 'k heur veertig jaor leden op een daansaovend bi'j Biel veur de eerste keer zag, was 't een allemachtig tierige meid! Wat het dat maegien mooie bienen, zee ik tegen heur. Ze keek me even ondeugend an en zee doe: Ja, en dat bin de reels nog mar, ie zollen et stesjon es zien moeten. En doe dri'jde ze heur omme en leup vot. Krap een half jaor laeter mowwe trouwen en daor he'k nooit ok mar iene tel spiet van had. Mar now is 't dus even best hommeles.'

'Et leven is niet altied ries mit rezienen.'

'Nee,' zee Sjouke, 'aj' knienen hebben hej' ok keutels.'

Hi'j keek me an.

'Gooitske is soms een betien een zenuwpees, dat weet ie ok wel. Daor kan ze niks an doen, mar et is bi'jtieden wel wat hinderlik. En die beide dochters van oons bin krek zo, dat die hebben et niet van een vremde. Mar ja, now hebben ze deur heur eigen wondere kuren de boel in 't honderd jacht. Daor heb ik wat van zegd en daor is zi'j weer kringachtig van wodden. Dat now zitten we tegere dus in een dip.'

'Verklaor je naoder.'

'We zollen eregister een dag naor Gooitske heur zuster in Gorkum. Dat wi'j al om zes ure van bedde, want et het altied hiel wat haelen om de klinke veurda'k Gooitske mit et gat in de auto zitten hebbe. Awwe de kleren anstruupt en een broggien bepluusd

hebben begint ze, veurdawwe vot zullen, et hiele huus deur te draeven om te kieken as d'r argens ok nog een kraene drupt. Want et huus zol aanders wel es onderlopen kunnen. Ze het et zo slim te pakken, dat ze een haand onder de kraenen hoolt om vulen te kunnen as d'r ok nog een drup uutkomt. En as dat zin eindelik gerust is, staot ze tieden boven et gasstel te loeren as alle knoppen wel op nul staon. En awwe butendeure binnen en ze an alle deuren ommeraomd het as die wel goed op slot zitten, gaot ze nog een keer et huus in en dan rokt ze nog es boven et gasstel.'

Sjouke keek me raodeloos an.

'Zoks numen ze een fobie. Gooitske zit vol van dat spul. Ie wo'n d'r op dat soort mementen staepelgek van aj' mit zoe'n iene ommegaon moeten.'

'Mar jim bin votkommen?'

'Uuteindelik al. Mar vlak veur Utrecht greep ze me inienend bi'j de aarm beet. Ik maekte d'r zuver een malle slinger van mit de auto, we hadden de grootste ongelokken wel kriegen kund. Ik daenke dat de ovend nog anstaot, Sjouke, zee ze. We hebben vandemorgen ommes ieder een waarm boltien had en ik geleuve nooit da'k him laeter weer uutzet hebbe. Ie moe'n keren.'

Sjouke tikte drie keer op et veurheufd.

'Keren! Op een vierbaensdiek! En dan zeker as een spoekrieder weer op huus an! Op zokke ogenblikken is ze dus hielemaole van 't centrum. Dat ik hebbe de auto op een parkeerterrein reden en daor he'k heur eerst even streng toespreuken en vraogd as ze d'r echt wisse van was dat de ovend nog anston.'

'Now?'

'Ze wus et niet zeker, mar ze docht van wel. We moe'n maeken dawwe thuuskommen, Sjouke, zee ze, aanst vligt oons de zwik nog in de braand. D'r was gien laand mit te bezeilen. Stille, he'k doe raosd, aanders zet ik je uut de auto en dan loop ie mar naor huus toe.'

'En dat hulp?'

'Dat hulp, ja. Dat doe zo'k mit mien mobieltien oonze Ria bellen, want die woont et dichtste bi'j en het een sleutel van et huus. Mar in de konsternaosie belde 'k oonze Roelie in Drachten. Now, die zol Ria wel bellen en wi'j hebben Gooitske heur zuster doe

ofbeld, want Gooitske wol beslist op huus an. Aachterof he'k heurd hoe et doe allegeer zoe'n betien gaon is. Oonze Roelie het overstuur oonze Ria opbeld mit de bosschop dat heit en mem bi'j Utrecht zatten en dat mem de ovend anstaon laoten hadde en dat de boel geheid in de braand vliegen zol. Ria mos d'r drekt mit de sleutel henne. En doe zee Ria dat ze niet in een branend huus duste en hebben ze 't d'r nog ongeveer een kertier over had hoe vreselik as et wezen zol as heur speulgoed van vroeger opbranen zol. En ze kregen ok nog haost spul over de vraoge bi'j wie heit en mem zolange in huus mossen as de boel al tot de grond an toe ofbranen zol. Mar Ria zee op et laeste dat ze gien tied veerder te verspeulen hadden, et zol vusen te vule tied in beslag nemen as zi'j d'r op 'e fiets hennegaon zol, dat die het doe et alarmnommer beld mit de tiedinge dat oons huus in de braand ston en dat de braandweer votdaolik kommen mos.'

'En die is doe kommen?'

'Mit loeiende sirenes.'

'En?'

'D'r was hielemaole niks te redden, de ovend ston gewoon in et kassien en alleman is weer op huus angaon. Doe we goed een half ure laeter et hiem opreden, vertelde de overbuurman oons et hiele verhael in geuren en kleuren en raekten Gooitske en ik dus in een dip.'

Sjouke gooide et kevot in de busse.

'Zoj' bi'j loos alarm de braandweer zels betaelen moeten? Wat daenk ie?'

'Ik hebbe gien idee. Mar as dat zo is, kan 't je nog wel es een aorige stuver kosten gaon.'

'Daor bin 'k ok bange veur. Dan zal 't d'r wel mal inbatsen.'

Hi'j stapte op 'e fiets.

'Ik daenke da'k de wieste mar weer wezen moet. A'k oons now elk es een zooltene hering bi'j Van der Schuit mit wegneme en ik kroepe heur dan aanst even an. Misschien da'k et vuurtien op die meniere wel weer wat opstoken kan. En lichtkaans dat de reels dan zo staorigan ok wel ontdujjen en de trein weer bi'j 't stesjon kommen kan.'

Tuut

'Ik bin d'r een betien laete mit, mar beter laete as nooit.'

Dat zee Luutsen tegen me, die op 'e kni'jen op et karkhof bi'j een grafstien lag en die ommeraek an 't ofbunen was. De smerige stienties hadde hi'j veur de stien weghaeld en op een bultien op een stok plestiek legd. Daornaost ston een poede mit ni'je stienties. Et was dudelik: de grafstien van Egbert en Klaosien kreeg een flinke opknapbeurt. Luutsen kwam in de bienen, de kni'jen knapten him een betien. Hi'j wees om him toe.

'Is 't niet bedroefd dat een protte van die stienen d'r zo belabberd bi'j staon en liggen? D'r bin mar weinig naobestaonden die de boel de jaoren deur netties onderholen blieven. Ik kenne hier volk dat zundags veuran in de karke zit, ze kun je mit een uutgestreken gezicht percies vertellen hoe aj' heuren te leven, mar op 'e stienen van heur naosten staon pollen ontuug.'

'Mar as d'r now gien kiender binnen,' zee ik.

'Dan is 't vanzels wat aanders,' zee Luutsen. 'Omke Egbert en tante Klaosien hadden ok gien kiender en ik was nooit op heur stien an 't ommerossen gaon a'k niet wat van vroeger an de weet kommen was.'

Hi'j keek me an.

'Dan he'k et over de tied van veur de oorlog, dat is dus al een dag of wat leden. Omke he'k trouwens nooit kend, die was al uut de tied veurdat ik d'r was. Ze zeden altied van Egbert de Pruus tegen him omdat hi'j indertied as melkknecht naor Duutslaand gaon is. Daor moet hi'j half en half ommekommen wezen. Dat doe hi'j daor zo maeger as braandhoolt weer wegkwam, koj' him wel vioelespeulen op 'e ribben. Et moet een doodgoeie man west hebben.Tante he'k wel goed kend, mar daor wa'k zuver wat schoftig veur. Ik duste d'r niet allienig henne. Ze woonde an 't begin van 't pad, daor as wi'j ok an woonden, en ze hadde gaanzen om de deure. Die dingen leupen los om huus henne en scheten alles d'r onder. Overal laggen dikke kwatsen stront. Van mem mo'k d'r

wel es henne mit een briefien, mar dat duste 'k dus niet, want die smerige kringen weren zo lelk as wat. Aj' nog mar iene stap op et hiem zet hadden, kwammen ze al blaozende en pikkende op je of. Neem mar een stok mit en slao daor mar mit om je henne, zee mem dan, dan geven ze je de ruumte wel. Zo he'k et ien keer op haoren en snaoren opredded, mar dat was iens en nooit weer. Behalven da'k benauwd veur de gaanzen was, wa'k dus ok bange veur tante. Et was aanders een hatstikke aorig meenske en zo goed as bolle, mar ze hadde een stokmennig van die grote, dikke wratten op 'e wange zitten en dat vun ik toch zoe'n vies en griezelig gezicht. Omke het et eertieds bliekber gien beletsel vunnen en hael heur an. Alhoewel et him laeter misschien ok wel tegenstaon het en dat d'r daoromme gien kleinjongen kommen binnen.'

Hi'j gnees en zien ogen twinkelden een betien.

'Mar dat zal wel niet.'

Hi'j wodde inienend weer eernstig.

'Ik zie tante nog zo op een middag op 'e fiets bi'j oons de menninge daelekommen mit heur lange, zwatte maantel an en de hoed op. Ze hadde altied van die wondere hoeden op. En dan mit die wratten... Kuj' je indaenken da'k daor as kiend schoftig veur was?'

'Hiel goed.'

'Ik vun dat ze op een hekse leek. Ik wete nog goed dat ze bi'j oons de keuken inkwam en dat ze me een sinesappel toemoffelde. Een sinesappel! Die hadden wi'j nooit! Dat ik pakte him begerig an en doe zee oons mem: Now moej' daankewel zeggen en tante een kussien geven. Dat wi'k niet, zee 'k doe, en ik propte de sinesappel in de buse, want die wo'k in gien geval weer kwiet. En mem mar anholen da'k heur een tuut geven mos, dat tante beug al naor me toe en pakte me beet. Dat wi'k niet, reup ik nog een keer. Mar waoromme dan toch niet? vreug mem. Om die malle wratten niet, reup ik doe, en doe bin 'k de deure uutdraefd en eerst weer in huus gaon, doe tante al vot was. Mem het nooit argens wat van zegd.'

Luutsen keek me an.

'Ik schaeme me d'r now veur. Et het heur grif zeer daon, daenk

ie ok niet?'

Ik wiefelde.

'Dat zol best es kunnen, mar ie weren nog mar een kiend en kiender zeggen wat heur veur in de mond komt.'

'Ik heurde laestdaegs eerst dat mem zo verschrikkelike ziek west het, doe ik nog mar een joongien van een peer jaor was,' zee Luutsen. 'Dat he'k nooit weten. Ze het et indertied op haoren en snaoren opredded. Tiefus. Et was niet best aj' dat kregen. Een protte kwammen d'r niet deur. En doe het tante Klaosien dus veur mi'j zorgd.'

Ik zag dat hi'j zuver een betien andaon raekte.

'En daor he'k dus nooit wat van weten. Ik wus niet dat mem zo ziek west het en ok niet dat tante doe veur me zorgd het. En now, nao al die jaoren, daenk ik zo wel es: as mem et doe zitten laoten hadde? Wat dan? Wat zol d'r dan mit mi'j gebeurd wezen? Zo'k dan bi'j tante kommen wezen? Grif. Heit mos daegs op 'e daghure, die kon niet veur een kiend van een jaor of drieje zorgen. En doe scharrelde 'k hier laestdaegs op et karkhof omme, zag hoe haeveloos et graf d'r bi'j lag en doe vuulde 'k me niks te lekker in de ropperd. Now ja, zo dus.'

'En now bi'j' de boel wat an 't opkallefateren?'

'Ja.'

Hi'j gong weer deur de kni'jen, pakte de buunder uut de emmer en keek me an.

'In plak van die tuut.'

Una signora triste

'En dit is de laeste,' zee de vrouw bi'j de glasbak.

Ze pakte een lege draankflesse uut de tasse en leut die in de bak valen. D'r klonk een rinkelend geluud.

'Op is op en daon is daon.'

Ze keek me an mit een glimlachien daor de zeerte onder verburgen zat.

'Hepke moch graeg een borrel,' zee ze, 'niet dat hi'j ooit onbekwaom west het, heur, begriep me goed. Een borreltien was gewoon ien van die kleine dinkies, die et leven veur him de muuite weerd maekten. Elke aovend twie jonkies, dat was regel. Nooit meer.'

Ze keek naor de glasbak daor ze krek de laeste flesse ingooid hadde.

'Et is krek as he'k een stokkien van Hepke in die bak valen laoten, mar ie moe'n de boel toch es een keer opredden. Die lege flessetroep ston d'r mar te staon. Ik kon d'r niet toe kommen en pak even deur en ruum de boel op. Ze hebben goed een jaor in 't aachterhuus staon. Zolange is et now al leden. Hi'j was krek een vorrels jaor uut et wark en we zollen et zo mooi hebben. We zollen dit doen en we zollen dat doen mit 'n beidend. Hepke hadde een drokke baene, hi'j zat altied tot over de kop in et wark, dat we kwammen nooit es een keer an oonszels toe. Dat zol laeter altied. Mar laeter het stiekem gister west. Dat he'k es in een gedicht lezen en zo is et ok.'

Ik nikte.

'We zatten boordevol plannen. We wollen hielemaole naor Noorwegen toe om de fjorden daore te bekieken. Mar misschien kuwwe ok wel een husien bi'j et Gardameer kopen, zee Hepke. We fanteseerden bi'jtieden wat of en zaggen oons in oonze mooiste dromen al mit een glassien wien op et terras van oons eigen husien zitten, mit allegeer bluuiende oleanders om oons henne. En dan wat ommeslinteren bi'j de haven van Riva of deur de

straoties van Malcesine.'

'Dromen...'

'Et bin altied dromen bleven. We bin nooit naor Noorwegen west, hebben nooit een husien bi'j et Gardameer had. Hepke zat op een aovend dood op 'e baank. Hi'j was die dag wat half west, mar alleman het bi'jtieden wel es een misse dag. Iederiene vuult him wel es niks te lekker in de huud, mar ie vliegen niet veur elk wissewassien naor de dokter. Zo bin wi'j temeensen niet. Oons heit het vroeger es een keer een maond mit een stokkende doem ommelopen. Die hadde hi'j wat verknoffeld mit et tillen van een nochteren bolle. Zo zee heit dat: Ik hebbe de doem een betien verknoffeld, mar et zal vanzels wel weer overgaon. Heit zat in de haandel en haelde bollen bi'j de boeren weg. Now ja, zeg mar es hoe as 't kommen is, hi'j het dat ding vermoedelik wat ongelokkig beetpakt of zo. Mem het him nog een holing maekt, mar et knapte niks op, dat uuteindelik is hi'j d'r toch mar mit naor de dokter gaon. Doe ze d'r in 't ziekenhuus foto's van maekt hadden, dee blieken dat de doem kepot was. Wonder now?'

'Ie kun zomar wat kriegen.'

'Mar Hepke was die dag dus niet al te al te. Ik vreug nog: Hej' ok liever da'k thuusblieve? Want ik zol aovens et pad even uut. Mar nee, dat hoefde niet, et zol zo wel weer bekommen. Doe 'k aovens thuuskwam zat hi'j dood op 'e baank. Et reumeltien ston nog vol veur him op 'e taofel. En we hadden zovule zuld. Drie maonden het hi'j van et vri'je leven genieten kund. Niet dat hi'j et wark mit tegenzin daon het, mar nao veertig jaor warken was hi'j d'r ok wel an toe en hool d'r mit op.'

'Daor is alleman dan wel an toe.'

'Ja, mar ie zullen zien dat die hoge mannen de vut en zo allegeer ofschaffen gaon. Een jaormennig leden beerden ze d'r over dat et zo goed veur de meensken was en hool op mit warken, dan koj' nog wat van et leven genieten en maekt' ie mitien plak veur de jongeren. Now praoten ze krek een slag in de ronte. Now is et zo goed veur de meensken om warken en aktief te blieven. Harrekrastes nog an toe, politici praoten allienig mar hoe as 't heurzels et beste uutkomt.'

'Tsja...'

'Goed een jaor he'k gien raod mit mezels weten. Et leven lag an pulver. Et kon me allegeer gien spatter meer schelen. En de jongen mar zeggen van: Mem moet dit en mem moet dat. Ik bin nog mit de ooldste en die zien huusholing op vekaansie west, dan wa'k d'r es even uut. Dan gao'we naor et Gardameer, zeden ze, dan komt mem heur droom toch nog een klein betien uut. Och, ze bedoelden et goed, mar anvulen konnen ze et niet. Dat ik bin daor op een zoele aovend in Riva op 'e straote deur een jongkerel tekend. Die perbeerde op die meniere wat centen te verdienen. We zaggen him iedere dag steevaaste op etzelde plak. Ik zat op een stoeltien veur him en doe 't klaor was, betaelde mien zeune him en die jonge gaf mi'j de tekening. *Per una signora triste*, zee hi'j. Die woorden za'k van mien leven niet meer vergeten. Hi'j hadde et goed scheuten, hi'j zag hoe a'k d'r an toe was en dat was op die tekening te zien. *Una signora triste*. Et was mitien de ommekeer. En now moej' jezels een trap onder 't gat geven, docht ik bi'j mezels, dit kan zo niet deurgaon. Et leven is te kot en verpruts et zomar. Dat doe bin 'k de veurige haast mit een kammeraodske henne te appelplokken west naor de Poolder en daor bin 'k mit Herman in de kunde kommen.'

Et was krek as kleurde ze wat.

'En now hool ik vandaege zoe'n betien reddag en he'k de laeste lege draankflessen krek in de glasbak gooid.'

Ze keek me weer mit een glimlachien an en ik zag dat d'r zomar inienend gien zeerte meer onder verburgen zat.

Verrassings

'Et leven zit vol verrassings,' zee Reinder tegen me, doe 'k die op een woensdag bi'j de viskarre op 'e mark in Wolvege trof.

Reinder kocht een peer vette mekrelen om mit naor huus te nemen en we kochten oons beidend een zooltene hering mit flink wat siepelties die we oons votdaolik lekker smaeken leuten. Reinder is een geweldig fleurige kerel, die al jaoren dreger bi'j de begraffenisverieninge is.

'Ik lusse d'r wel bri'j van,' zee hi'j, en hi'j slikte mit de tonge een stokkien siepel uut ien van de mondhoeken weg.

'Ie zien d'r mar best uut,' zee 'k tegen him, 'et is daj' een kerel binnen, aanders zo'k daenken daj' in de kraom mossen.'

'Ik hebbe een best kosthuus,' gnees Reinder, 'en ik hebbe de bienen now weer aorig stevig onder 't gat, mar gister docht ik even da'k deur de grond gaon zol. Ik hadde me et liefste verstoppen wild in et graf dat de grafgrever veur Sjoerd Holtrop greuven hadde. Zo schaemde 'k me! Heb ie Sjoerd Holtrop kend?'

'Niet goed.'

'Ikke mien hiele leven. Een licht mannegien, een maegere ripperd, dat we hadden d'r gister gien zwaore hijs an. Gerard Biel zee nog tegen me: Dit puttien kuwwe wel fluitende doen, Reinder. We hebben d'r aanders wel es broekzetten an, dat maj' gerust weten. De meensken hebben et vandaege-de-dag zowat allemaole meer as best, dat ze wegen d'r over 't generaol aorig in. Ze stoppen de winkelwaegenties vol wost, chips en liflaffies. Et volk vret mar raek zonder d'r veerder bi'j nao te daenken, mar wi'j kun d'r laeter as dregers mit ommesjouwen en dan komt et wel es op 'e kroppe van de blaoze an.'

'Mar dat vul mit Sjoerd Holtrop dus wat toe.'

'Die het altied lieke licht en behendig west en hadde gien gram vet te vule op 'e ribben. En toch was 't een beste eter. Ie hebben van die meensken, die kun mar raek eten en ze wo'n d'r nooit dikke van. Sjoerd moch aanders ok wel een borrel. Hi'j

kon muuilik een harbarg veurbi'jkommen en kwam mit ienige riegelmaot onbekwaom thuus. Daor het Albertien wel wat mit te stellen had, et het me wel es om heur begroot. Now hadde Sjoerd wel een plezierige dronk over him, et was vanzels nog minder west as hi'j d'r dwas en verkeerd van wodden was. Ie hebben ok van die kerels die, as ze best in de lorem binnen, alles kot en klein beginnen te slaon.'

'Dan bi'j' veerder van huus.'

'Ja, mar zo was Sjoerd dus niet, et was een fleurige drinker. As hi'j op 'e kop thuuskwam wol hi'j altied votdaolik mit Albertien tuten en flikflooien. Mar die draank is min veur de lever, maot, et zol mi'j niet verbaozen as die zoeperi'je him patten speuld het. Mar zodoende kree'k dus bericht dawwe veur Sjoerd in 't spier mossen. Hi'j zat dood in de stoel, Albertien is him morgens betied over 't mad kommen. Ze vuulde niks meer naost heur op bedde. Hi'j is d'r lichtkaans ofgaon omdat hi'j him niet lekker vuulde. Wie zal 't zeggen. En doe ze in de keuken kwam zat Sjoerd doodstille in de lange onderbroek bi'j de taofel. D'r zat al gien wezen meer in. Een mal spul. Dan haelen ze je rap naor de aandere wereld.'

'En doe hebben ze jow dus optrommeld.'

'Gerard Biel belde me. Wark an de winkel, Reinder, zee hi'j, we moe'n Sjoerd Holtrop deensdagmiddag te plak brengen. Aukje foeterde nog, die zee nog van: Hadde die kerel niet nog een dag langer waachten kund? Want ja, ze wol me gistermiddag vanzels krek mit naor Meppel hebben. Ik reize al een schoffien mit Aukje zowat alle jurkewinkels in de vere omkrieten bi'jlanges, mar ze kan tot now toe nargens slaegen. Et is iene bonke ellende. En ze moet een ni'je jurk hebben omdat oonze jongste over een vorrels jaor trouwen zal. Die hokt al een jaormennig mit een vent die op et gemientehuus warkt. Gien verkeerde jonge, mar zoe'n ambtener kuj' niet echt fesoenlik mit praoten. Mar et is heur leven, zi'j moet d'r mit in de lappebak, ikke niet. Dat doe biwwe gistermorgen mar naor Meppel west. Et was al mit al wel wat een vliegeri'je, mar toe dan mar. De TomTom het oons et pad wezen. Heb ie ok zoe'n ding?'

'Nee.'

'Now, et is een uutkomst, dat za'k je wel vertellen. Mit Aukje heur kaortelezeri'je en wegwiezeri'je kwammen we altied overal terechte, mar zelden op et goeie plak. En Aukje is veerder een best wief, mar ze kan verschrikkelike min heur ongeliek bekennen, dat ie willen niet weten hoe vaeke as wi'j onderwegens al wel niet spul had hebben. En a'k argens min over kan, dan is 't spul. Dat ik dochte lessend: Reinder, mien jonge, et is de kotste klap en schaf je zoe'n ding an. Wat een uutviening! Dat vrommesien van de TomTom wist me sekuur et pad en ze wodt nooit lelk, dat mit die Aukje wil 't onderweg altied wonderwel akkederen.'

'Daor bi'j' dan mar aorig mit uut de braand.'

'Ja, mar now mos et dus allegeer wat vlogge gaon nao oonze reize naor de jurkewinkels in Meppel. De aevenseerschoenen mossen d'r bi'j an, dat doe he'k bliekber in de gauwighied de TomTom in de buse van mien zwatte dregersjassien stopt. En zeg dan mar es hoe as 't zo kommen is, dat weej' aachterof bekeken nooit, mar dat ding is op 'e ien of aandere meniere anraekt. Ik zal zonder et te weten wel argens op drokt hebben. En doe wawwe dus krek goed en wel mit Sjoerd onderwegens om 't hof henne naor zien laeste rustplak, doe die Aukje van de TomTom inienend begon te praoten. Eerste weg rechts, zee ze inienend helderop vanuut mien jassebuse. Ik schrok me zowat dood en krek zo'k mit de iene haand in de buse te friemelen om dat verhipte ding uut te zetten, doe 'k Albertien, die tussen de beide jongen in stief aachter de kiste ankwam, inienend lieke helder zeggen heurde: Nee Sjoerd, dat doen we niet, we gaon niet naor de kroeg. Ie moe'n de roes hier eerst mar es een schoft flink uutslaopen.'

Ik perbeerde et gezicht in de plooi te holen.

'En zo zit et leven vol verrassings,' zee Reinder, en hi'j bestelde nog een zooltene hering mit siepelties.

Visken

'Waoromme kom ie vanaovend ok niet even om een slokkien?'

Dat zee Uulkje tegen me, doe 'k heur morgens betied fielseteerde. Ik was bi'j heur langesfietst en zag doe dat d'r een boge op 'e dam ston mit pepieren rosies d'r in en een bod mit et opschrift *60 jaor trouwd* d'r op. Uulkje scharrelde krek mit de raegebolle om huus henne, zodoende da'k heur even de haand gaf.

'De buren kommen ok,' zee ze, 'en nog wat kunde. Et wodt mar een klein koppeltien, mar dat hej' zo aj' oold wodden. Een boel bin d'r al bi'j wegroegeld. Dan gaot de iene, dan de aandere. En et gaot mar deur. Mien zuster Jikke is d'r nog, mar die zit mit versleten kni'jen, dat die kan zowat niet van 't plak kommen. En Sipke zien breur Andries is d'r ok nog, mar die trilt zo vanwege de Parkinson. Ik zegge zo wel es tegen Sipke awwe de ogen morgens beide weer losdoen: weer een dag, Sipke, lao'we d'r uuthaelen wat d'r inzit. Dat now reis ik in de gauwighied nog even om huus henne mit de raegebolle, want ik mag 't zo verhipte min lieden a'k spinrag en aander ongemak om de deure hebbe as d'r volk komt.'

'Et wodt dus gien grote vesite.'

'Eerst wowwe eins niks gien drokte van disse dag maeken, mar niks is ok niet vule. Dat daoromme kommen we vanaovend in et dörpshuus even mit wat naosten bi'j mekeer. En dommiet komt de burgemeester en d'r zal ok een man van de kraante kommen. Lichtkaans dat d'r ok nog een fotograaf mitkomt. Daor hadden ze et temeensen over. We zien et wel. Daor bi'j de kraante wodden ze et pas op et laeste mement geweer. Now ja, toe dan mar. Zoks schient allegeer gewoonte te wezen aj' zestig jaor trouwd binnen. Et hoeft om mi'j niet, mar ie kun muuilik zeggen daj' de burgemeester niet over de heerd hebben willen. Dat ik hebbe mar een stokmennig gebakkies in huus haeld. Zoe'n man zal ok wel wat hebben moeten. Ie kennen him, now? Is 't wat een man daor aj' een betien fesoenlik mit praoten kunnen?'

'Dat vaalt wel wat toe, heur.'

'Now ja, et liekt me zo toe dat een protte van zok soort volk een bliksems betien verstaand van gewone meensken het. Mar ie kommen dus vanaovend?'

'Ik komme vanaovend even langes,' zee 'k, 'mar kan 'k Sipke now alvast niet fielseteren? Is hi'j in huus? Dan gao 'k even aachteromme.'

'Sipke is d'r niet, die is henne te visken en hi'j komt eerst in de loop van de middag weer thuus. Ik hebbe him een peer plakkies bolle en een thermoskanne mit thee mitdaon. Dat die hoolt et wel even uut.'

Ik keek heur an.

'Mar moej' dan aanst allienig op petret? Daor heurt Sipke toch ok bi'j? Die is toch liekegoed zestig jaor trouwd? Die kan op zoe'n dag toch niet henne te visken gaon as de burgemeester en goenend van de kraante kommen?'

'Dan maeken ze mar gien petret. Hi'j is d'r vandaege overdag liever niet bi'j.'

Ik begreep d'r niks van.

'En vanaovend wel?'

'Vanaovend wel, want dan komt d'r allienig mar volk dat oons kent. Die weten allegeer wat ze zeggen en niet zeggen kunnen.'

Ik keek Uulkje veraldereerd an.

'En de burgemeester en de man van de kraante weten dat niet?'

'Nee, die vraogen lichtkaans dingen daor Sipke niet goed over kan.'

Ik keek heur nog verbaosder an.

'Zoas?'

Ze zette de raegebolle tegen de mure en keek me an.

'Pattie dingen blieven altied zeer doen.'

Ze begon zachieser te praoten.

'Ze zollen vraogen kunnen awwe ok kiender hebben.'

Ik begreep et mitien.

'En dat is niet zo.'

'Hier op 'e buurt weten de meensken dat, mar vremd volk wet et niet, dat vragt d'r misschien naor. En dat dot Sipke zeer.'

'Nao zestig jaor nog?'

'Nao zestig jaor nog. Sommige dingen hakken d'r in. Hi'j is overgevulig wat dat anbelangt, raekt dan gauw andaon en dat hoeven vremden niet te zien. We hadden et beide zo graeg wild. Sipke het nooit echt verwarken kund dat ze niet kommen binnen.'

Ze praotte nog zachieser.

'We hebben zo hoopt. Maond nao maond. Jaor nao jaor. Mar d'r kwam gien poppien. D'r is gien joongien kommen. Gien opvolger. Gien boer op 'e plaetse. Sipke het et spul indertied overneumen van zien heit en die hadde et van zien heit en die weer van die zien heit. Van et begin of dat et huus in 1850 zet wodde is et van heit op zeune overgaon. Mar Sipke het et stokkien niet deurgeven kund. Hi'j het faald. Zo zicht hi'j dat. Dat zegt hi'j niet, mar ik wete wel wat hi'j vuult. De boerderi'je is vremd volk opkommen.'

'Mar aj'm wel een zeune had hadden, misschien hadde die wel hielemaole gien boer wodden wild.'

'Dat wil Sipke niet heuren. Och, awwe now jong west hadden was et lichtkaans wel lokt. Ze kun vandaege-de-dag zoe'n protte op dat gebied.'

Et was krek as kleurde ze even.

'Dan hadden ze vanzels ok onderzocht an wie as 't lag. Misschien wel an him.'

Ze zee niks, mar glimkte een betien verdrietig.

'We bin misschien wel in de verkeerde tied jong west. Mar et leven gaot zoas et gaot. Alles is zoas et is. Daor veraanderen we niks meer an. En wie ruult zonder groeten deur et leven henne? We bin d'r nog en we bin allebeide goed gezond. Da's ok wat weerd.'

'En jim bin zestig jaor trouwd en de burgemeester en de man van de kraante kommen aansen.'

'Ja,' zee ze, 'en Sipke is henne te visken.'

Vleispotten

Et was op ien van de hietste daegen van 't jaor, de protters vullen zowat dood van 't dak, dat Melis de Vos mit een vollaeden auto bi'j me stopte, doe 'k de grune ofvalbak bi'j de diek weghaelde. D'r stonnen twie fietsen op et rek aachter de auto, de aachterbaank lag hatstikke vol tassen en poeden en Akke zat naost Melis mit ok al een tasse stief tussen de bienen. Melis dri'jde et raempien naor onderen toe.

'We bin een weke naor Vasse in Twente west,' zee hi'j, 'mar et is hier ok al lieke benauwd as daor.'

'Ie moe'n de tied niet verpraoten,' zee Akke mit een rood, vlekkerig heufd van de waarmte. 'Jim kun morgen wel praoten. We moe'n now as de mieter naor huus, Melis, aanders ontdujt et vleis me aanst nog tussen de bienen.'

Melis dri'jde et raempien in de hoogte en ree vot. Akke stak de haand nog tegen me op en ik keek heur zuver wat veraldereerd nao.

Aanderedaegs brocht Akke et dörpskraantien rond.

'We konnen gister niet staon blieven te praoten,' zee ze. 'Melis kan toch ok zoe'n sul wezen, die daenkt nargens an, mar ik hadde de koeltasse mit vleis tussen de bienen staon. Dat ik dochte: as die kerels van doel binnen en gao een schoft praoten, dan kan me dat vleis wel tussen de bienen ontdujjen.'

Ze zag da'k heur niet al te goed begreep.

'Dat vleis hewwe mitneumen uut Twente. Wat hewwe daor toch een best kosthuus had! Die man daore en Melis kennen mekeer uut de peerdewereld. En die man zol mit de vrouw een goeie weke naor de jongen in Braobaant en doe hadden ze bedocht dat wi'j dan wel een dag of wat in heur huus kommen konnen. Dan bleef dat mitien bewoond en konnen wi'j de boel daor es in ogenschouw nemen. En dat allegeer veur niks. Vergees onderdak en de kost ok nog toe. Dan zeggen ze wel es dat d'r gien aorige meensken meer binnen, mar dat vaalt dus wel een betien toe. Die

vrouw ok: wat een alderaorigst meenske! Ze wees oons drekt an waor alles ston en ze zee: Jim eten en drinken de boel mar tot de laeste krummel en drup toe op. Now, aj' zaggen wat d'r allegeer wel niet ston! De rimmen van de veurraodkaaste stonnen stampvol en de vriezer en de koelkaaste zatten al lieke vol. Ik zee laeter nog tegen Melis, doe zi'j ofzet weren naor Braobaant: dat krie'we in nog gien maond op. Ze daenken zeker dawwe uuthongerde hollebolle Gijzen binnen.'

'En was 't d'r wat mooi?'

'Ik vun et d'r prachtig! Bos, bekies, waetermeulen, kestelen. Mar Melis komt van Wetsens, die is vanzels van huus uut die kaele, ontiederige klei wend, dat die dee niks as mierken. Et bin hier allegeer bomen, zee hi'j. Ja, wat een verstaand! Aj' in de bos binnen, bin 't allemaole bomen.'

Ze keek me an.

'Melis kan him toch zo muuilik an een aander anpassen. Ie vienen et lichtkaans vremd, mar ik mag oe zo graeg es hier en daor op een vremd karkhof kieken, dat wi'j onderwegens een keer uut de auto en doe hewwe in schiemerdonker een rooms karkhof bekeken. D'r stonnen allegeer branende keersies bi'j de stienen. Ik vien dat indrokwekkend, mar Melis zee: D'r bin hier een protte meensken, mar ie hebben d'r weinig praot an. Zoj' zoe'n kerel bi'jtieden niet! En daor bi'j' dan mit vot. Een weke was Melis zodoende zuver wat an de lange kaant, dat nao vuuf daegen hewwe de boel weer inpakt. Et huus daore ston nog vol eten en drinken, ie konnen kwaolik zien dawwe d'r een gat in maekt hadden. Dat ik zee zo tegen Melis: Die meensken hebben zegd dawwe alles opeten en –drinken mochten. Weej' wawwe doen? We nemen wat boekvulling mit naor huus toe. Mar dat kan zomar niet, zee Melis, ie daenken zeker dat et hiere de vleispotten van Iegypte binnen.'

Akke keek me weer an.

'Zok-zo-wat moet in de biebel staon. Ik wete d'r niks van, mar bi'j Melis en die weren ze nogal wat karks en daor blift altied wat van hangen. Vandaor. Mar ik zee: Loop henne te schieten, je. Ie bin me altied vusen te benauwd. Die meensken hebben et toch zels zegd. Now dan! Dat doe he'k een bodpepieren deuze

uut de gerage haeld en daor he'k drie flessen wien in daon, wat pakkies koekies en wat van die pakken drinkyoghurt en vla, die wat langer duren kunnen as gewoon. En ok nog een Westfaalse metwost en een peer pakken geleisuker, want aanst bin de brummels riepe en dan wi'k sjem maeken. En Melis ston d'r mar bi'j te schuddekoppen. Et is mit jow altied hael an en krieg meer, zee hi'j. En ikke mar inpakken. Dit komt op 'e kop verkeerd, zee hi'j. En doe hong me dat geziever kilemeters tot de strotte uut en he'k him de beurs in de hanen drokt en naor de winkel stuurd om een koeltasse te kopen. Want ja, dat spul uut de vriezer hool ie mit disse hitte nooit goed in zoe'n glundige auto. Dat die tasse ha'k dus tussen de bienen staon mit een stokmennig pakkies wossies en rundervinken d'r in, twie pakken sneden andievie en spitskool, en een halve kiepe. Ie moe'n 't haelen waor 't te kriegen is. Is 't waor of niet?'

'Ja.'

'Ik hadde d'r ok nog zes ieslollies instopt, mar die hewwe onderwegens in de buurt van Dwingel in ien keer opmaekt.'

'Jim hoeven veureerst in elk geval niet naor de winkel.'

'Nee.'

'En zuj'm ankem jaor weer naor Vasse?'

Akke heur gezicht betrok.

'Ik hebbe die vrouw vandemorgen beld en heur nog es uutvoerig bedaankt veur et onderdak en alle goeie gaoven en mitien zegd dawwe, as 't heur goed is, ankem jaor wel weer kommen willen. Mar dat kon niet, zee ze, veur ankem jaor hadden ze 't al an aanderen verzegd. Et was zoe'n aorig meenske, mar ze dee vandemorgen zuver wat kotof. Wonder now? Mar ja, dat zal wel deur de waarmte kommen, dan dot alleman op et laeste wat kot en bieterig. Ik belle wel es weer as 't wat minder waarm is. Want ja, de vleispotten van Iegypte bin nog lange niet leeg.'

Vrouw Muurling

Ik keek d'r zuver wonder van op doe 'k zag dat Feitze van Diek, de oolde kastelein, zien gruuntetunegien an 't ommespitten was. Een vorrels jaor eerder hadde hi'j me zels nog verteld dat hi'j naor een serviceflat in Et Vene zol. Dat de jongen, die daor ok woonden, dat graeg wollen. Dat et hatstikke geriefelik was en dat hi'j d'r zels zo staorigan ok wel an toe was. Dat hi'j zol d'r henne te kieken omdat d'r een mooi appattement leegston.

'Hoe hewwe 't now,' zee ik tegen Feitze, 'ik dochte daj' naor Et Vene zollen en now bi'j' in de tuun doende.'

'De bonen moe'n d'r in,' zee Feitze, 'en die flat he'k ofzegd. De vrouwluden daore konnen me zowat niet van de huud ofblieven. Et gong mi'j allegeer krek een betien te stoef, dat ik hadde daor al rap mien bekomst.'

Hi'j plaantte de schoppe in de grond.

'Ik bin daor mal te passe kommen. Now ja, ik wus vanzels wel dat die huzen bastende vol vrouwluden zitten. Kerels gaon gewoon eerder dood. Mar dat ze zowat om elke kerel vechten die d'r komt te wonen, dat ha'k niet verwaacht. Ik was d'r op een middag allienig henne, mien dochter zol wat laeter kommen. Now, die het me nog krek ontzetten kund. Et was aanders best wel een mooie flat, heur. Ruumte zat en in de veerte koj' et Nannewied liggen zien. Mar doe 'k de boel bekeken hadde en ik kwam weer op 'e gang... Waor ze zo hadde wegkwammen mag Joost weten, mar ik hadde zomar inienend vier vrouwluden om me henne staon. Et ni'jgien da'k d'r misschien kwam te wonen was bliekber as een strovuurtien deur et hiele huus gaon. En ze mossen alles van me weten. As ik Van Diek, de ni'je bewoner was? Waor a'k wegkwam en a'k ok nog een vrouw hadde. En ze zeden dat ze et zo mooi vunnen da'k d'r kwam en dat et zoe'n gezellig huus was. D'r zat verdikkeme ok iederkeer iene an me omme te friemelen. Een lang, schraol meenske mit een haandtassien en een klapperend gebit. Ik zal je wel vertellen da'k et zwiet

binnen de kotste keren dikke op 'e rogge staon hadde. Grote god in gien aende, wat een vieze vlaaikerds. Et was krek een zwaarm wapsen, die op een sjerpbusse ofkwam.'

Ik kon 't niet laoten en gnies een betien. In mien fantesie zag ik dat schriele mannegien al mit die vier klaaierige klitsen om him toe.

'Gnies ie mar,' zee Feitze, 'mar ik hadde et een stok benauwder as doe 'k indertied op die striepe laand naost de Karkestreek een lelke bolle aachter me an kreeg.'

'En je dochter het je ontzet?'

'In eerste instaansie het Vrouw Muurling dat daon.'

'Vrouw Muurling?'

'Die kun ie niet kennen.'

Feitze keek me ongelokkig an.

'Et slimste moet nog kommen, maot. Ik ston daor mit die vier vrouwluden en doe zee die lange bonestok inienend van: Daor komt Vrouw Muurling an. En ie kun 't geleuven of niet, mar veurda'k d'r arg in hadde weren ze vot. As weren ze doodsbenauwd veur Vrouw Muurling. Ik ston d'r zuver verbaosd van dat de beide die een rollater bi'j heur hadden daor zo hadde mit votkommen konnen. En doe zag ik heur dus: Vrouw Muurling. Ie konnen nog altied zien dat et indertied een mooie vrouw west hadde. Een net jurkien an, de lippen een betien rood, en d'r hong een zute locht van roekersgoed om heur henne. En ik mag doodvalen, mar ik zag niet dat ze 't was. Dag Feitze, zee ze doe. Ie willen me toch niet vertellen daj' me niet meer kennen en doe pakte ze me bi'j de haand beet. Weej't echt niet meer, Feitze? En doe zag ik et: Bontsje Brouwer. Wilder jonk was d'r zestig jaor leden in de vere omkrieten niet te vienen. Mooier trouwens ok niet. Ze is op een winteraovend bi'j mi'j in de harbarg nao sluterstied op et biljat een keer uut de kleren gaon veur een koppel schutjassers. Ze hebben heur d'r ieder een rieksdaelder veur betaeld en dat was een hiel kaptaol in die daegen.'

'Ieje ok?'

'Ja,' zee Feitze, en hi'j kleurde d'r zuver een betien van.

'Jaap van Rooie Rinus het heur die aovend mit naor huus kregen.'

'En doe ston ze nao zestig jaor weer veur je.'

'En ze had et nog,' zee Feitze, 'hoe numen ze dat ok al weer?'

'Seksapeal.'

'Zok-zo-wat ja. Ze keek nog lieke glundig en ondeugend uut de ogen as eertieds. Ik bin bliede daj' hier kommen te wonen, Feitze, zee ze. Lichtkaans dawwe hier wel wat an mekeer hebben kunnen. Wi'j konnen vroeger ja ok wel aorig akkederen? Ik hebbe now nog een lat-relaosie mit een man uut Burgum, een *wâldpyk*, mar die is zo verhipte ofgeunstig. Want ja, ik bin altied nog een vrouw daor as deur de mannen naor keken wodt, Feitze. En daor kan Minze zo barre min over, die wodt daor dan gremietig van. Hi'j het ok al es iene anvliegen zuld, dat oonze relaosie het d'r wel es beter veurstaon. Ieje en ikke moe'n aanst mar gauw es praoten as ie hier te stoel en te baank binnen. Ik wone op nommer 406. Dan kuwwe et nog es over vroeger hebben. Over jow harbarg en de schutjassers en zo. Weej' dat nog wel? En doe, zee Feitze, gaf ze me zomar een tuut. Ik wodde hielemaole wee van die zute locht van dat roekersgoed, dat ik kon 't mar krek in de bienen holen en was haost tegen de vlakte gaon. Ik zag trouwens ok nog krek een zwink van dat lange, schraole wief. Dat ston oons stiekem om de hoeke van heur kaemerdeure te beloeren. Mar doe was mien dochter d'r dus.'

'Krek op 'e tied.'

'Krek op 'e tied. Die het me dus ontzet en beneden bi'j de receptie he'k votdaolik zegd da'k gien belangstelling meer hadde bi'j de flat. Dat ik blieve hier veureerst mar, maot. Ik vule me veiliger tussen de stokbonen as in de buurt van die bonestok en Vrouw Muurling.'

Vuur

Siemen vertelde me dat Halbe van Huzen, de oolde schoelekammeraod van zien heit, dood was. A'k wel es van Halbe heurd hadde? Nee dus. Uut Siemen zien verhael dee blieken dat Halbe al veer veur mien tied naor Langzwaogen verhuusd was, naodat et spul daor ze hiere op zatten tot de grond an toe ofbraand was. Siemen keek me es an.

'D'r wodde wel beweerd dat Roelfien, Halbe zien mem, de boel in de fik steuken het, doe de manluden aachter op et laand an 't wark weren. Dezelde oolde stelsens stonnen laeter weer op 'e kaaste in Langzwaogen, zee oons heit altied. Mar bewezen is 't nooit, dat dan kuj' d'r vanzels ok mar beter niet over praoten,' zee Siemen.

'Nee,' zee 'k, 'd'r wodt in de regel al zovule praot.'

'Krek,' zee Siemen, 'mar een feit is dat Halbe van die tied of bange veur vuur west het. Die het as joongien vanzels zien dat de oolde tempel in de fik ston en dat is him bliekber altied bi'jbleven. Wonder now?'

'Och...'

'Ze konnen Halbe nao die tied ok nooit meer mit naor 't paosvuur kriegen. Now, wat was d'r mooier om mit een koppel jongen een takkebult bi'j mekeer te slepen en om die op 'e aovend van twiede paosdag in de fik te stikken? Daor leefd' ie as jongknaopen toch tieden naor toe? Dat weet ie ja ok nog wel.'

'Ja.'

'Mar we konnen Halbe nooit mitkriegen, zee heit wel es, en aanders was hi'j hiere haost altied bi'j zien kammeraoden. Hi'j moet daor an de aandere kaant van de Kuunder nooit echt aorden kund hebben. Et is zo stark, zee Siemen, dat Halbe nooit ien piepien tebak rookt het. Neffens oons heit dan, hen. En hi'j hadde ok nooit een deusien lusefes in de buse. Numen ze zoks vandaegede-dag niet een fobie?'

'Dat kan best wel es zo wezen.'

'Now,' zee Siemen, 'dan hadde Halbe dus een vuurfobie. Laeter het heit him wat uut et oge verleuren en hadden ze zowat gien gedoente meer. Dat het heit altied speten, mar dat kwam deur Halbe zien vrouw. Een lang aende wief mit een bek as een scheermes. Waor dat houwmes percies wegkwam, wee'k zo niet meer. Uut de omkrieten van Lippenhuzen of Siegerswoolde of zok-zo-wat. Tegen dat wief het Halbe nooit op kund. Hi'j het laeter wel es tegen heit zegd: Ik hadde in 't begin beter de voest over de taofel holen moeten. Ja, zee oons heit, ie hadden ze op 'e tied een lik mit de bri'jslief geven moeten, Halbe. Mar ja, doe was 't al te laete. Zoks moej' drekt doen. Dat zodoende het Halbe d'r altied bi'j in west. Dat meenske foeterde altied op him omme. Halbe kon nooit wat goed doen. Et het heit altied om him begroot en et verwonderde him dat ze nog vier jongen kregen hebben. Zoks zal wel onder dwang gaon wezen, daenk ie ok niet? Ze zal Halbe wel opdracht geven hebben om heur van tied tot tied te gerieven. En Halbe het gien weerstaand bieden kund. Aanders kan 'k et me temeensen niet veurstellen.'

'Wie zal 't zeggen. Ik bin d'r niet bi'j west.'

'Ikke ok niet,' zee Siemen, 'mar zien jongen het hi'j ok nooit wat an had, die trokken allemaole op heur mem an. Die aordden stok veur stok naor die teste, dat ze hadden laeter mit mekeer kompleet de gek mit Halbe. En dan van die malle streken mit him uuthaelen. Halbe het et heit laeter zels verteld, dat et is wel waor. As oolde kerel hebben ze him nog es mal te vieter had. Ik hebbe et oons heit meerdere keren vertellen heurd. De beide ooldste jongen deden de boerderi'je, doe Halbe oolder en krebentiger begon te wodden, want hi'j was vroeg of. Mit zestig of daoromtrent al. Now, dan bi'j' op 'e tied versleten. Of niet dan?'

'Ja, dat is op 'e tied.'

'Mar rustig op 'e stoel zitten was d'r nooit bi'j. Ze jakkerden algedurig aachter him an. Halbe kon altied nog wel een haandtaast wark doen: stattewasken, de gang aachter de gröppe anvegen. Dat soort putties was Halbe nog wel goed veur. En in de hujjinge sleepten die meupels van jongen heur heit nog mit naor 't laand. Heit kon nog wel boven op 'e waegen om de boel te plak te drokken. Ziej't veur je? Die beide jongen stakken mit de

vörke et huj op en Halbe vrotte him in 't zwiet om d'r een mooi, kaant voer van te maeken. En doe was 't een keer midden in een hiete zoemer dat ze om middagtied henne, aachter et huus uut, een voer huj klaorstaon hadden. Ze hadden de wiezeboom d'r krek over, doe ien van die grote gofferds in de hanen spi'jde en zee: Zo en now gao'we eerst naor oons mem toe te schoften. En daor stapten die beroerlingen henne en ze leuten de oolde baos rustig in de klaorebaore zunne boven op dat voer huj zitten. En die straampelige, oolde stumper duste vanzels niet allienig naor beneden te kommen, dat die het daor al die tied liekem allienig zeten, totdat die beide onverschillige bokken mit et lief vol pankoeken en soepenbri'j weerommekwammen. Zoj' zokke rotzakken alle bonken niet breken?'

Ie konnen zien dat Siemen him lelk maekte.

'En now het Halbe et dus zitten laoten. Hi'j is stokoold wodden, hi'j zat tegen de honderd an en huusde de laeste jaoren in Wolvege aachter de dichte deuren. Et leup him finaol deur. Ie weten d'r zels niks van, mar dan hej' toch een mal laeste aentien. En al die verhaelen, die oons heit vroeger vertelde, kwammen in ien keer weer boven, doe 'k Halbe zien adverteensie in de kraante staon zag. *Us leave heit, pake en oerpake*... Praot me d'r niet van,' zee Siemen, 'die onhure koppel jongen het die aarme Halbe, die zo benauwd veur vuur was, gister doodgemoedereerd in Ni'jschoot kremeren laoten.'

Winter

'A'k dan toch es een keer dood moet, dan et liefste mar in oktober, want ik zie ieder jaor zo allemachtig tegen de winter an.'

Dat zee Lolke tegen me, doe 'k op een keer bi'j him keek. Hi'j zat bi'j et ronde taofeltien in zien kaemer van et verpleeghuus, daor hi'j tegere mit een aandere man huusde. Mar die was even mit femilie van him naor de grote zael, dat we konnen vri'j praoten. Op 'e gang reup iene hadop van: Hedenavond bingo! Ik was d'r wisse van dat Lolke nooit meer naor de bingo gaon zol, want hi'j taekelde hadde of.

'Ik hebbe de oolde huud vol rimmetiek zitten,' zee hi'j, 'en dat komt omda'k eertieds as jonge hatstikke bekluumd bin. As grote jongen laggen we vroeger, in die oolde klinte van oons, naachs zo over de eupen zoolder henne. Zoemers was 't d'r praktisch niet te hadden van de waarmte en winters was 't d'r niet uut te holen van de koolde. De sni'j steuf zo onder de pannen deur bi'j je op 'e dekens. Now ja, dekens... Een hond het vandaege-de-dag een beter nust as waor wi'j vroeger in laggen. En dan morgens et gemattel van mem om de pompe in 't aachterhuus weer los te kriegen, want dat ding was vanzels as een stobbe bevreuren. En ikke mit de oolde baos henne te takkemaeken naor de Koebos. Een twiegsnieder uut Noordwoolde is d'r op een keer doodvreuren. Zoks kuj' je now niet meer veurstellen.'

'Nee.'

'Dat et oons niet overkommen is, dat wi'j daor indertied niet doodvreuren binnen, kwam lichtkaans omdawwe inwendig kookten van lelkens awwe die smerige Aoldert Schreur de weg daelekommen zaggen. Et was krek as hadde hi'j een bessemstaele deurslokt, zo steil zat hi'j op 'e fiets.'

'Die naeme zegt me niks.'

'Dat kan ok niet, die kerel is laeter de kaant van Ouwsterhaule opgaon, dat die kun ie nooit kend hebben.'

'Juust, ja.'

'De bos was van de karke. Aoldert was karkvoogd of zok-zowat en kwam elke dag even langes om oons wark te keuren. Kieken awwe 't wel goed deden. Ik zie die smeerlap in zien poerbeste duffelse jekker nog zo veur me. Wil 't wat, mannen, kon hi'j dan zo smeels zeggen. En dan sleeg hi'j de ogen d'r es overhenne en wees heit op 'e dingen die him niet zinnigden. Heit kookte inwendig ok, dat zag ik bliksemse goed, mar hi'j hul him stille, want hi'j kon de centen niet missen. En Aoldert was schepper en schriever. Mar we hadden die lillike snotkoker daor een bafferd verkopen moeten. Wat een verschil! Aoldert Schreur in zien beste winterkleren en wi'j in oolde, honderd keer verstelde, broeken en kielen mit een kael jassien d'r overhenne en een oolde Hepkeme veur 't kruus. Ik heure et oons heit nog zeggen: Hier hej' een kraante, mien jonge, doe die mar veur 't kruus, want ie moe'n laeter wel wat genot van 't spul hebben. Heit dee d'r zels ok een kraante veur en as kleinjongen kowwe aovens heuren dat hi'j d'r ommeraek genot van hadde. Want veurdawwe as grote jongen over de zoolder kwammen te liggen, laggen we as kleinjongen mit 'n drienend in ien van de beide bedsteden in de kaemer. De jongsten mochten et waarmste liggen. Heit en mem sleupen in de aandere bedstee. Onder de beide bedsteden zat de kelder en tussen de bedsteden in was de diggelkaaste. En as heit goed op dreef was, dan ston et diggelgoed op 'e rimmen te rinkelen. Et verget me nooit da'k mem es op een keer bi'j de taofel staon zag en dat ze mit de hanen over de boek wreef. Dan wussen we wel weer hoe laete as 't was. Dan hadde heit de koppies en paanties in de diggelkaaste wat al te foel rinkelen laoten en mos d'r weer een poppien kommen. Wat een leven.'

Hi'j keek me an.

'En dan bi'j de winterdag naachs mit heit te muddejaegen, mit alweer een Hepkeme veur 't kruus, want as 't winters lochtemaone was en de wiend oost dan kon 't d'r ommeraek in kniepen. Wat een kooldeliederi'je. As een klobbe ies kwaj' weer thuus en dan koj' de waarmte haost niet meer te pakken kriegen. Mar de Jood van Stienwiek betaelde goed veur de vellegies en die extra stri'jinge kon niet mist wodden. Hi'j kreeg de mollevellegies ok. Heit het me et mollevangen ok bi'jbrocht. Hi'j struupte de mol-

len mit zien poddevilder meerst al op et laand en ik spiekerde de vellegies thuus mit een peer tingelties op een plaankien en dan kwammen ze aachter de kachel staon te dreugen. Et was een aandere tied.'

Hi'j hul op mit praoten, as docht hi'j even nao, as perbeerde hi'j die tied nog scharper veur de geest te kriegen, en glimkte even.

'Oons mem zee altied dat ze die vellegies bruukten as voering in de jassen van de piloten. Ik wete niet iens as dat wel zo was. Misschien zee ze et zomar, mar et kan ok best wel zo west hebben. As jonge fanteseerde 'k d'r wel es over. Dan lag ik aovens op bedde en zag ik dat de vellegies, die 'k op een plaankien spiekerd hadde, de hiele wereld overreisden. Hielemaole naor Amerike en Indië. Mien vellegies.'

Hi'j glimkte weer even.

'Mar ik hebbe van die verhipte koolde wel een huud vol rimmetiek overhullen. Ik hebbe me indertied gewoon ommekommen laoten. Mar hadde et aanders kund? Et leven lag d'r henne zoas 't d'r hennelag en mit dat leven moj't doen. En now zit ik hier bi'j de centraole verwaarming mien laeste aentien vol te maeken. Et is hier altied lieke waarm. Aj' hier bi'j de winterdag morgens wakker wodden, hej' nooit een laogien stoefsni'j op 'e deken liggen en is je de aosem nooit bevreuren. En toch zie 'k tegen de winter op, dat ik hope mar, as 't toch wezen moet, dat ze me veur de tied oppakken. Elk nao zienes he'k dat wel zo lief.'

Mar niet altied gebeurt d'r wat een meenske graeg wil. Et was begin feberwaori doe Lolke verluded wodde. De vost zat zo diepe in de grond dat de grafgrever d'r hulpe bi'j hebben mos. Tegere mit nog een aandere kerel het hi'j een halve dag wark had en hak een graf uut de hadde grond.

Wonder

Ie hebben et now mar aorig veur mekeer,' zee ik tegen Ingbert, doe 'k daor veur 't huus langeskwam en zag dat hi'j de tuunstoelen krek butendeure zette.

Ingbert hadde veur een vorrels jaor de bakkeri'je van de haand daon en een mooi huus bi'j mi'j op 'e buurt kocht. Hi'j kwam naor de weg toelopen.

'Ie treffen et dawwe van 't jaor zoe'n mooie zoemer hebben now aj' krek uut et wark binnen. Now kun Sietske en ieje votdaolik mar lekker van et vri'je leven genieten.'

'Et vri'je leven,' zee Ingbert, 'now, dat mag wel zo wezen. Et leven is een stok baandiger as veur de tied.'

Hi'j keek me mit grote reenfels in 't veurheufd an en ik zag dat hi'j d'r verlet van hadde en praot d'r mit iene over.

'Ik kan et jow wel vertellen,' zee hi'j, 'ie bin schriever, dat dan bin ie wel wat wend. Et zit ziezo: Sietske wil now inienend vule vaeker as doe we de bakkeri'je nog hadden. Vien ie dat niet vremd?'

'Och,' zee ik een betien ongemakkelik.

'Ze zeggen toch dat et altied zo is dat vrouwluden in de loop van de tied de hieltied minder vaeke willen en dat manluden juust wel graeg willen. Now, et is bi'j oons krek aandersomme.'

'De iene vrouw is de aandere niet.'

'Nee,' zee Ingbert, 'we hebben et vanzels mit de bakkeri'je altied raozende drok had en Sietske het altied mithulpen in de winkel. Ze was iene brokke iever. En dan hej' de pochel aovens uut. Dan bi'j' wel toekocht. Mar now ze et vule rustiger het, is 't krek as wil ze de schae van jaoren inhaelen. Et is mi'j wel es te vule maans, want ze wil op 'e gekste ogenblikken. Zokrek keek ze me ok weer zo glundig an, dat ik dochte: mit de tuunstoelen an de gang, Ingbert, zie daj' een klussien om hanen hebben, aanders bi'j' votdaolik de pineut weer.'

Mit tikte Sietske tegen 't glas en ze wonk Ingbert.

'Oe heden,' zee Ingbert, 'ik daenke da'k op 't appel kommen moet.'

Hi'j leup naor et raem toe en kwam doe toch weerommelopen naor mi'j toe.

'Uutstel van ekskusie. A'k de knienekappe aanst even verzetten wil. Dat was de bosschop. Zol 't trouwens arfelik wezen kunnen?'

'Dat liekt me toch van niet, wel? Daor he'k temeensen nooit van heurd.'

'Zol zoks niet in de femilie zitten kunnen en dat ze 't van heur beppe overarfd het? Die was d'r vroeger ok niet vies van.'

'Dat liekt me stark. Wat was d'r dan mit Sietske heur beppe?'

Ingbert gong d'r bi'j op et stekkien zitten.

'Heur pake en heur heit zatten indertied as arbeiders in Duutslaand. Dat gebeurde vroeger een protte. Ie zullen d'r lichtkaans wel es van heurd hebben.'

'Ja.'

'Ze zatten beidend in etzelde dörp, mar bi'j verschillende boeren. Hier was 't krap en daor konnen ze een aorige daghure verdienen. Ze bin op 'n langsten een keer zowat een jaor an ien stok deur van huus west. Dat was vanzels veur gieniene makkelik, mar ie mossen wat, woj' de huusholing deur de tied zien te kriegen. D'r gongen d'r wel meer uut oonze omkrieten henne. Heur heit het me d'r meerdere keren van verteld. Sietske heur beppe was een flink wief dat wel van anpakken wus. Et was in de veerste veerte gien mierkerd, dat die bereddede de koe, de geite en de kiepen. Mar een jaor zonder man vul heur bliekber niet toe, dat doe de beide manluden dan eindelik nao krap een jaor weerommekwammen, lag d'r krek een poppien op wat lappeboel in een oolde koekedeuze. En gieniene die d'r ok mar een spat aanders van wodde. De oolde baos beug es over de deuze henne en vreug allienig mar hoe 't kleine dinkien hiette. Geert, zee ze. Is hi'j naor de timmerman vernuumd, vreug hi'j doe. Ja, zee ze, ik wus zo rap niet een aandere naeme. En doe zee hi'j allienig mar van: Et is een wonder, et is een wonder. En hi'j aaide et kleine mannegien mit zien ieltige hanen deur et aarmoedige bossien haor. En doe keek Sietske heur heit, dat was doe een jongvent, even in de

deuze en die zee van: Dit is een mooi kedogien, mem, now he'k d'r zomar inienend een halfbreurtien Geert bi'j. En veerder wodde d'r niet over praot. Sietske heur beppe waarmde een proeze eerpels op en geut een klok geitemelk over de soepengottenbri'j en doe gongen de beide manluden bi'j de keukentaofel zitten te schoften, want ze hadden daegs een ommeraek aende lopen en weren zodoende zo roppig in de huud as wat. En et vrommes stak de pietereulielaampe op en gaf et kleine poppien de tette. Drokte wodde d'r veerder niet van maekt. Geert wodde omke Geert en die zit as stokoolde man now in een tehuus in Oosterwoolde.'

Ingbert keek me es an.

'Dat van Sietske zal daor toch niks mit uut te staon hebben?'

'Et wil me niet an.'

'Ze taelt ok niet naor aandere manluden,' zee Ingbert, 'ze taelt allienig mar naor mi'j en ik kan 't bi'jtieden mar kwaolik bi'jfietsen.'

'Et liekt me toch een betien een luxe perbleem,' zee ik, 'ik daenke dat een protte kerels graeg mit je ruilen willen zollen. Die heur vrouwluden zullen allegeer wel niet zo toeschietelik wezen.'

Ingbert zol wat zeggen, mar mit reup Sietske vanuut de deure: 'Ie verpraoten de tied, Ingbert, weej' nog wel dawwe tegere wat uut de wege zetten zollen?'

'Et is een wonder,' zee ik.

'Ja,' zee Ingbert, 'mar ik zat et liefste even zonder.'

Zulvergoed

Ik gaf Sander op 'e oprit naor zien huus toe de haand, omda'k heurd hadde dat zien mem wegraekt was. Hi'j ston mit een deuze onder de aarm naost de auto. Op 'e aachterbaank zag ik een oolde klokke op een wollen deken liggen.

'Op et aende van de rit hewwe allemaole een hoolten bungalow,' zee Sander. 'Mem is op twie jaor nao honderd wodden, dat is vanzels stokoold, mar ie missen ze toch. Ie hebben mar iene mem en hoe oold aj' zels ok binnen, ie blieven kiend zolange as je mem d'r nog is. Mar now ze 't zitten laoten het, bin 'k dus gien kiend meer.'

'En now bi'j' de boel wat an 't leeghaelen?'

'Ja, d'r staot een hiele tritse volk op 'e lieste veur et tehuus, dat ze hebben de boel graeg zo gauw as 't mar kan leeg. Dan kan d'r iene aanders in mem heur kaemer. Mar ja, wat moe'k mit alle spul? Een peer dingen wi'k vanzels niet kwiet: et oolde kassien, de klokke, et weerglas. Die he'k van kiend of an kend, dat die wi'k holen. Mar de rest mag de kringloopwinkel wel hebben. Ik hebbe ze d'r over opbeld.'

'En die willen et overige wel hebben?'

'Jaowel, ze willen 't wel ophaelen ok. Dat zo kan 'k de boel op een makkelike meniere kwietwodden.'

Sander zag da'k naor de deuze keek die hi'j onder de aarm hadde.

'En dan he'k dit dus ok nog. Een deuze vol zulvergoed. Ik breng et vandemiddag vot, dat goed wi'k ok niet holen. Et zol me algedurig in de wege staon en dat wi'k niet.'

Hi'j dee de deuze los en leut me zien wat d'r allemaole in zat. Sierlik zulverspul: een theekanne, een roomkannegien, lepelties.

'Mar zoj' dat toch mar niet holen? Dat is hatstikke duraobel spul, man. Zoks doej' toch niet vot! Dat is doodzunde. Dat moej' te pronke zetten!'

'Et vuult as heurt et me niet toe. Et het mem misschien ok wel

nooit toeheurd. Mar daor bin 'k niet hielemaole wisse van, ik hebbe et nooit durven te vraogen.'

Hi'j zag an me da'k et niet goed bevatten kon.

'Dit zulvergoed het altied bi'j mem te pronke staon in een kassien mit glaezen deurties, zodat alleman et zien kon. Ze het et nooit bruukt. Et verget me nooit da'k as kiend es een keer mit die lepelties omme zat te tiepelen, doe mem de boel an 't poetsen was. Doe eerst vullen me de letters S.G. op die d'r ingraveerd stonnen. Dat is een monogram, zee mem. Netuurlik vreug ik wat die letters betekenden. Sara Grossman, zee ze, die woonde indertied naost oons in Arnhem. Mar doe ze lange leden verhuzen mos, bi'j dat woortien verhuzen stoekte ze even, kon ze alles niet mitnemen en zodoende heb ik dat zulvergoed eertieds van heur kregen om d'r goed op te passen.'

Sander keek me an.

'En doe pakte ze me inienend de lepelties ont, zette alles weer te plak in et kassien, gaf me een drokkerd, en zee da'k mit dat mooie weer niet in huus zitten mos, mar butendeure gaon mos te speulen. Veurda'k nog meer vraogen kon, hadde ze me de deure uutwarkt. Och, en doe he'k d'r veerder ok niet over naodocht, mar laeter dus wel.'

'Kwam je mem van Arnhem?'

'Ja, en naost heur woonde Sara, die daor op een dag in de oorlog op 'e trein stappen mos. Misschien dat ze oppakt is, lichtkaans dat ze heur melden mos op et Centraol Stesjon. Zeg et mar. Dat wee'k allemaole niet.'

'En zo is je mem an dat spul kommen. Ze het et kregen om et te beweren totdat Sara weerommekommen zol.'

'Misschien wel.'

'Misschien?'

'Mem heur zuster hadde ok van dat spul. Een hiel zulveren bestek: lepels, vörken, messen. Die bruukte dat wel awwe d'r es een inkelde keer te gaaste weren. Bestek mit dezelde letters d'r in as die in oonze lepelties stonnen. Et lag me een keer op et puntien van de tonge om dat te zeggen, mar ik hebbe et niet daon. Ik hebbe me stillehullen. Et was krek as vuulde 'k onbewust an da'k d'r mar beter niks van zeggen kon, omdat mem en tante Tine dat

vermoedelik niet aorig vienen zollen en de plezierige sfeer dan bedurven wezen zol. Dat ik hebbe niks zegd, at deur, luusterde naor de praoteri'je van de grote meensken en et tikken van et zulveren bestek op 'e bodden.'

'En ze is nooit weerommekommen.'

'Laeter heurd' ie wel es van die verhaelen dat meensken de huzen van joden gewoon leegsteulen hebben. Ik hebbe et daor nooit over durven te hebben. Dat kon 'k toch niet vraogen? Et zol niet te verdregen west hebben as dat in heur geval ok zo west was. Mem was aanders wel een betien een pronkstat, ze was gek op mooi goed. Mar ik hadde de liefste mem van de hiele wereld en wol geleuven blieven in et verhael dat ze et kregen hadde om d'r goed op te passen. En toch is de twiefel altied bleven. Et het me nooit echt lekker in de ropperd zeten a'k dat mooie goed staon zag.'

'En now is je mem d'r niet meer en zit ie d'r mit.'

'En ik wil et dus niet hebben,' zee Sander inienend foel. 'Et is krek as braant et me an de vingers a'k et anraeke. Disse arfenis heurt me niet toe, et zol onbeheurlik wezen as ik et now te pronke zetten zol, dat daoromme breng ik et vandemiddag vot.'

Hi'j zette de deuze in de kattebak van de auto.

'Ik breng et naor et plak waor Sara Grossman indertied hennegaon is. En dan moe'n ze daor mar zien wat ze d'r mit willen en kunnen. Misschien dat ze et daor in een vitrine zetten kunnen. Ik bin d'r nooit west, wete niet hoe as 't d'r daor uutzicht. Misschien kun ze et an een museum doen. Ze moe'n mar zien. As ik et mar kwiet bin. Daor heurt et meer as bi'j mi'j.'

Hi'j klapte de aachterkleppe van de auto dichte.

'Dat ik zal vandaege reddag holen.'

Die middag zag ik him votrieden mit de deuze vol zulvergoed in de auto. Meer as zestig jaor naodat Sara Grossman d'r hennegaon was. Et spoor weeromme naor Westerbork.

Inhoold

Beautyfarm 7
Begraffenispakkies 10
Bloempies 13
Briefies 16
Buurtfeest 19
Carpe Diem 22
Fesoen 25
Fietsen 28
Fries 31
Hadloper 34
Hemel 37
Hormonen 40
Inruilen 43
Jacht 46
Jaordagskedogien 49
Kokhalzen 52
Kooikertien 55
Mammeloe 58
Melkenriezenbri'j 61
Nat 64
Oppaspake 67
Percessie 70
Pollie 73
Sinesappels 76
Sleutel 79
Stikke 82
Sutelen 85
Teertonne 88
Ti'je 91
Trein 94
Tuut 97
Una signora triste 100

Verrassings 103
Visken 106
Vleispotten 109
Vrouw Muurling 112
Vuur 115
Winter 118
Wonder 121
Zulvergoed 124

Johan Veenstra het een scharp oge veur et bi'jtieden wonderlike doen en laoten van de meensken om him henne. In de verhaelen, die in *Mit et waeter veur de dokter* staon, komt de humor riekelik an bod. Mit een vlotte en speulse penne beschrift hi'j wat alderhaande volk him allemaole vertelt en opbiecht. Een boel humor dus, mar zo now en dan wodt et ok wel es even serieus en ontroerend. We kommen in dit boek nogal es hiele appatte meensken tegen en al lezende moej' gniezen om heur vremde anwaensten en meneuvels. *Mit et waeter veur de dokter* is in wezen krek zoe'n soort boek as Veenstra zien suksesbundels *Een meenske is gien eerpel* en *De wereld is gek* Boeken veur een groot lezerspebliek!

Johan Veenstra begon 40 jaor leden, in de haast van 1971, mit zien schrieveri'je in et Stellingwarfs. In die 40 jaor schreef hi'j romans, boeken mit kotte verhaelen en gedichten. *Mit et waeter veur de dokter* is zien 24ste boek. Een jubileumboek dus!

SSR: 152
ISBN 978-90 6466-164-8